MÅL

GRAMATICA LIMBII SUEDEZE

SVENSK GRAMMATIK PÅ RUMÄNSKA

K PÅ RUMÄNSKA Luca Smith

ALFABETET

ALFABETUL

Litera mare Stor bokstav	Litera mică Liten bokstav	Denumirea literei Bokstavens namn
A	a	a
B	b	be
C	c	se
D	d	de
E	e	e
F	f	eff
G	g	ge
H	h	hå
I	i	i
J	j	ji
K	k	kå
L	l	ell
M	m	em
N	n	en
O	o	o
P	p	pe
Q	q	ku
R	r	ärr
S	s	ess
T	t	te
U	u	u
V	v	ve
X	x	eks
Y	y	y
Z	z	säta
Å	å	å
Ä	ä	ä
Ö	ö	ö

vocale
vokaler
konsonanter
consoane

MÅL

GRAMATICA LIMBII SUEDEZE

Åke Viberg · Kerstin Ballardini · Sune Stjärnlöf

Översättning Tudor Boros
Granskning och bearbetning
Felicia Iliescu och Petru Mircea Iliescu

Natur och Kultur

SVENSK GRAMMATIK PÅ RUMÄNSKA

Cuprins

1 Introducere *9*

1.1 Ce trebuie să învăţăm pentru a putea vorbi o limbă străină *9*
1.2 De ce trebuie să studiem gramatica *11*
1.3 Propoziţia şi fraza *13*
1.4 Flexiunea cuvintelor. Terminaţii *14*

2 Părţile de vorbire *15*

2.1 Verbul şi flexiunea lui *15*
2.2 Substantivul şi flexiunea lui *17*
2.3 Numărul *17*
2.4 Determinarea *17*
2.5 Genul: grupa *en* şi grupa *ett* *18*
2.6 Pronumele personal *19*
2.7 Adjectivul *20*
2.8 Adverbul *21*
2.9 Prepoziţia *21*
2.10 Numeralul *22*

3 Subiect, verb şi obiect *23*

3.1 Părţile de propoziţie *23*
3.2 Subiect, obiect şi ordinea cuvintelor în propoziţie în limba suedeză *24*
3.3 Obligativitatea exprimării subiectului *25*

4 Diferitele tipuri de propoziţii *26*

4.1 Propoziţia negativă: *inte* *26*
4.2 Propoziţii interogative: interogaţia totală *27*
4.3 Propoziţia interogativă parţială *28*
4.4 Cuvinte interogative *29*
4.5 O altă parte de propoziţie: complementul circumstanţial *31*
4.6 Complemente plasate la începutul propoziţiei *32*
4.7 Răspunsuri scurte *33*
4.8 ”Sten tittar på teve” *35*
4.9 Verbele *vara* şi *ha* *35*

5 Pronumele *37*

5.1 Pronumele personal *37*
5.2 Forma reflexivă *38*
5.3 *Man* *39*
5.4 Ordinea cuvintelor în propoziţii care conţin pronume *40*

6 Propoziţii care conţin mai multe verbe. Comenzi *41*

6.1 Două sau mai multe verbe la rînd *41*
6.2 Formarea infinitivului de la forma de prezent a verbului *41*
6.3 Verbe auxiliare *42*
6.4 Exprimarea unei comenzi sau a unui îndemn. Imperativul *45*
6.5 Îndemnul, rugămintea, formularea unei cereri politicoase *45*
6.6 Ordinea cuvintelor într-o propoziţie care conţine mai multe verbe *46*
6.7 ”Complemente adverbiale ale propoziţiei” *47*
6.8 Interogaţia totală. Propoziţii interogative care conţin mai multe verbe *48*
6.9 Propoziţii interogative parţiale şi propoziţii care încep cu un complement (cînd acestea conţin mai multe verbe) *49*

7 Fraza *50*

7.1 Coordonarea şi subordonarea *50*
7.2 Propoziţia principală şi propoziţia subordonată *51*
7.3 Propoziţii subordonate introduse prin *att* *52*

7.4 Propoziţii subordonate circumstanţiale *53*
7.5 Ordinea cuvintelor în propoziţiile subordonaţe *55*
7.6 Propoziţii relative *56*

8 Pronunţare şi ortografie 57

8.1 Vocale şi consoane *57*
8.2 Formarea sunetelor. Sunete surde şi sunete sonore *57*
8.3 Lungimea sunetelor şi accentul *58*
8.4 Accent ascuţit şi accent grav *59*
8.5 Vocalele lungi în limba suedeză *60*
8.6 Vocalele scurte în limba suedeză *61*
8.7 Pronunţarea lui *ö* şi *ä* înaintea lui *r* *62*
8.8 Pronunţarea literei *o* *62*
8.9 Consoanele în limba suedeză *63*
8.9.1 Consoanele oclusive în limba suedeză *63*
8.9.2 Consoanele fricative în limba suedeză *64*
8.10 Alte consoane *65*
8.11 Grupuri de consoane *65*
8.12 Grupuri consonantice urmate de *j* care se pronunţă ca un singur sunet *66*
8.13 Pronunţarea literelor *g*, *k*, şi *sk* înaintea vocalelor anterioare *67*
8.14 Pronunţarea grupurilor consonatice *rt*, *rd*, *rn*, *rs* *67*
8.15 Consoanele duble *68*
8.16 Dublarea lui *m* şi *n* *71*
8.17 Majuscule şi minuscule *72*

9 Verbul şi flexiunea lui 73

9.1 *Perfekt*-ul şi mai mult ca perfectul *73*
9.2 Viitorul *77*
9.3 Cum se construiesc diferitele forme verbale *79*
9.4 Infinitivul *80*
9.5 Supinul *80*
9.6 Prezentul *81*
9.7 Preteritul *81*
9.8 Verbe tari *82*
9.9 Verbe scurte *84*
9.10 Verbe neregulate *86*
9.11 Forma pasivă *87*
9.12 Forma în *s* a verbelor *88*
9.13 Participiul *89*
9.14 Participiul prezent *90*
9.15 Participiul trecut *91*
9.16 Verbe cu obiect dublu: complement direct şi indirect *92*
9.17 Verbe cu particule *93*

10 Flexiunea substantivului 95

10.1 Grupa *en* şi grupa *ett* *95*
10.2 Determinarea *96*
10.3 Folosirea formelor nedefinite şi definite *97*
10.4 Substantive numerabile şi nenumerabile *99*
10.5 Pluralul substantivelor *100*
10.6 Pluralul substantivelor formate prin derivare: sufixe *103*
10.7 Substantive care schimbă vocala la plural *104*
10.8 Forma definită a substantivelor la plural *104*
10.9 Pluralul: tabel recapitulativ *106*
10.10 Genitivul *106*

11 Adjectivul 107

11.1 Cîteva noţiuni elementare *107*
11.2 Formele adjectivului precedat de articol nedefinit *109*
11.3 Formele adjectivului însoţit de articol definit *110*
11.4 Formele articolului şi ale adjectivului la plural *111*
11.5 Adjectivul cu funcţie de nume predicativ *112*
11.6 Formele adjectivului: tabel recapitulativ *113*
11.7 Adjectivul *liten* *113*
11.8 Acordul dintre formele de participiu şi substantiv *113*
11.9 Forma în *t* a participiului trecut şi a anumitor adjective *114*

11.10 Forma în *a* a participiului trecut și a adjectivului *116*

12 Pronumele posesiv și genitivul 117

12.1 Pronumele posesiv *117*
12.2 Forma reflexivă a pronumelui posesiv: *sin 117*
12.3 Formele pronumelui posesiv *119*
12.4 Flexiunea substantivului și a adjectivului precedate de genitiv și de formele posesive *120*

13 Alți determinanți 122

13.1 *Den här* și *den där 122*
13.2 *Vilken 123*
13.3 *Någon 124*
13.4 *Inte någon – ingen 126*
13.5 *All, hel, annan* și alți determinanți *128*

14 Comparația. Comparativ și superlativ 132

14.1 Considerații generale asupra comparației *132*
14.2 Forma de comparativ a adjectivului *134*
14.3 Formele de superlativ ale adjectivului *134*
14.4 Adjectivele terminate în *er, el* sau *en 136*
14.5 Adjective neregulate *136*
14.6 Comparativul și superlativul cu *mer* și *mest 138*
14.7 Adverbul. Cuvinte care desemnează gradul, cantitatea sau numărul *138*

15 Expresii care indică locul. Poziția și direcția 140

15.1 *Här* și *där 140*
15.2 Verbe care indică poziția: *sitta, stå, ligga 141*
15.3 Prepoziții care exprimă poziția *144*
15.4 Prepoziții care exprimă direcția *146*
15.5 Citeva verbe de mișcare *147*
15.6 *Sätta, ställa, lägga 150*
15.7 Prepoziții care exprimă poziția folosite în locul celor de direcție *152*
15.8 Particule *152*
15.9 „Pojken sprang in i huset/ut ur huset" *154*

16 Propoziții subordonate și construcții infinitivale 156

16.1 Marca infinitivului: *att 156*
16.2 Propoziția subordonată introdusă prin *att* și infinitivul ca subiect *158*
16.3 Citeva verbe importante urmate de o propoziție subordonată introdusă prin *att* sau de un infinitiv cu funcție de complement direct *161*
16.4 Propoziția interogativă indirectă *166*
16.5 Propoziția interogativă indirectă totală *166*
16.6 Propoziția interogativă indirectă parțială *167*
16.7 Propoziția relativă *169*
16.8 Propoziții izolate *170*

17 Perifrazele emfatice și propozițiile de prezentare 173

17.1 Perifrazele emfatice *173*
17.2 Construcția perifrastică de prezentare *175*
17.3 Cînd se poate prezenta un subiect? *176*

Indice 178

1 Introducere

1.1 Ce trebuie să învăţăm pentru a putea vorbi o limbă străină

Învăţarea unei limbi străine presupune însuşirea unui anumit număr de cunoştinţe, ceea ce implică un proces mai complex decît simpla însuşire a unor cuvinte noi care să corespundă celor din limba maternă, aşa cum s-ar putea crede la prima vedere. Numărul de cuvinte pe care va trebui să vi-l însuşiţi va depinde, înainte de toate, de motivele care vă determină să învăţaţi limba suedeză: studii, turism, comerţ, slujbă ... Pentru a susţine o conversaţie simplă este nevoie de cîteva mii de cuvinte. Pentru a putea citi un ziar suedez sînt însă necesare circa 30 000 de cuvinte. Studiul *vocabularului (ordförråd)* constituie, desigur, o fază importantă în procesul de învăţare a limbii, dar cum trebuie să se procedeze şi ce anume trebuie învăţat?

În învăţarea unei limbi străine, cel mai important este să se identifice – încă de la început – bazele acestei limbi noi. Celor care stăpînesc deja limba engleză sau germană le va fi mult mai uşor să înveţe limba suedeză, deoarece şi aceasta este o limba germanică. Împreună cu daneza, norvegiana şi islandeza, suedeza constituie ramura *nordică* sau *scandinavă* a grupului de limbi germanice din cadrul limbilor indo-europene. Pentru cei care au studiat deci engleza sau germana, cuvinte ca: **hus** ,,casă", **man** ,,bărbat", **finger** ,,deget", **hand** ,,mînă" sînt uşor de înţeles.

În limba suedeză există şi un mare număr de cuvinte de circulaţie internaţională, uşor de recunoscut chiar pentru cei care nu au studiat engleza sau germana, spre exemplu: **hotell, bank, turist, radio, television** etc.

Există, de asemenea, cuvinte împrumutate din alte limbi: **restaurang, balkong, kiosk** etc. Unele au suferit modificări ortografice, dar pot fi uşor recunoscute atunci cînd sînt auzite: **fåtölj** ,,fotoliu", **foajé** ,,foaier", **atelje** ,,atelier". Ar fi greşit totuşi să se tragă concluzia că sensul tuturor cuvintelor suedeze care la prima vedere par familiare poate fi recunoscut. Unele cuvinte, încadrate în grupul ,,prietenilor falşi", au – în limba suedeză – sensuri diferite şi este recomandabil să fie folosite cu atenţie pentru evitarea neînţelegerilor. Astfel: **expedition** poate fi tradus în limba română prin ,,secretariat", **termin** corespunde cuvîntului românesc ,,semestru" iar **konkurs** înseamnă ,,faliment".

Este deci absolut necesar să vă procuraţi un *dicţionar (ordbok)* pentru a căuta cuvintele noi, pentru a le verifica sensurile şi pronunţarea. Este recomandabil totodată ca toate cuvintele suedeze întîlnite, precum şi cuvintele corespunzătoare în limba română, să fie notate într-un *carnet vocabular (glosbok)*.

RÄKNEORD

NUMERAL

Grundtal
Numeral cardinal

1 = ett, en
2 = två
3 = tre
4 = fyra
5 = fem
6 = sex
7 = sju
8 = åtta
9 = nio
10 = tio
11 = elva
12 = tolv
13 = tretton
14 = fjorton
15 = femton
16 = sexton
17 = sjutton
18 = arton
19 = nitton
20 = tjugo
21 = tjugoett, tjugoen
22 = tjugotvå
23 = tjugotre
24 = tjugofyra
25 = tjugofem
26 = tjugosex
27 = tjugosju
28 = tjugoåtta
29 = tjugonio
30 = trettio, tretti
31 = trettiett, trettien
40 = fyrtio, fyrti
50 = femtio, femti
60 = sextio, sexti
70 = sjuttio, sjutti
80 = åttio, åtti
90 = nittio, nitti
100 = (ett) hundra
200 = två hundra
250 = tvåhundrafemti
1000 = (ett) tusen
10000 = tio tusen
100000 = (ett) hundra tusen

Ordningstal
Numeral ordinal

1 första
2 andra
3 tredje
4 fjärde
5 femte
6 sjätte
7 sjunde
8 åttonde
9 nionde
10 tionde
11 elfte
12 tolfte
13 trettonde
14 fjortonde
15 femtonde
16 sextonde
17 sjuttonde
18 artonde
19 nittonde
20 tjugonde
21 tjugoförsta
22 tjugoandra
23 tjugotredje
24 tjugofjärde
25 tjugofemte
26 tjugosjätte
27 tjugosjunde
28 tjugoåttonde
29 tjugonionde
30 trettionde
31 trettiförsta

3 658 = tretusensexhundrafemtiåtta

ATIK PÅ RUMÄNSKA Luca Smith

În vorbire, cuvintele sînt formate din *sunete (ljud)*. Cu ajutorul sunetelor c + o + p + i + l se formează cuvîntul „copil". În limba suedeză există anumite sunete ușor de reprodus, deoarece ele se aseamănă cu cele românești: *b, d, f, k, l, m, n, p, s, t, v*. Alte sunete sînt mai dificile, deoarece ele nu au un echivalent exact în limba română. Pentru a da numai un exemplu: sunetele *u* și *y*, deși au o pronunțare ce poate părea asemănatoare, nu trebuie confundate, întrucît servesc la formarea unor cuvinte diferite – **nu** „acum" și **ny** „nou".

Exercițiile de *pronunțare (uttal)* ocupă un loc special în procesul de învățare a limbii suedeze. Pronunțarea sunetelor se va analiza detaliat în capitolul 8.

Alfabetul limbii suedeze este reprodus pe coperta interioară a volumului. Se poate observa cu ușurință că numai ultimele trei litere sînt specifice alfabetului suedez: **å, ä, ö.** Dicționarele urmează și ele această organizare, astfel încît cuvinte care conțin literele **å, ä** sau **ö** vor fi așezate în ordinea corespunzătoare: **få**, spre exemplu, va trebui căutat după cuvîntul **fysik** și nu imediat după cuvinte începînd cu **fa-**; la fel, cuvîntul **säck** va fi căutat în dicționar după ultimul cuvînt care începe cu **så-** etc.

În ceea ce privește ortografia, o literă corespunde, în general, unui sunet. Există însă numeroase excepții, spre exemplu: literele **c** și **z** reprezintă, în anumite cuvinte, același sunet ca și cel transcris de litera **s**, care este mai des folosită. Litera **c** însă trebuie alteori pronunțată prin același sunet ca litera **k**.

Există de asemenea anumite sunete cărora nu le corespund litere specifice, ele fiind transcrise cu ajutorul unor combinații de litere cu care vorbitorul de limbă română nu este familiarizat. Grupul de litere **sj** sau **skj** – care poate fi, cu aproximație, echivalat sunetului transcris în limba română prin litera *ș* din conjuncția *și* – apare, în limba suedeză, la începutul cuvintelor:

sjal	fular (șal)	**skjorta**	cămașă

Este necesar deci ca odată cu exersarea pronunțării noilor sunete să se învețe și combinația de litere prin care ele sînt transcrise.

Pronunțarea sunetelor în limba suedeză este caracterizată de *lungimea (längd)* vocalelor și de *accent (betoning)*. Cum acestea nu sînt indicate în scris, există riscul ca în procesul învățării să fie neglijate. Ambele sînt însă de o importanță fundamentală atît pentru înțelegerea corectă a cuvintelor, cît și pentru a ne putea exprima la rîndul nostru cu corectitudine.

Sunetele și pronunțarea lor vor fi detaliat prezentate în capitolul 8. Ne mulțumim deocamdată cu explicarea succintă a termenilor pentru a evita eventuale neînțelegeri: termenul *lungime* a sunetelor vocalice este folosit pentru a evidenția că, în limba suedeză, vocalele pot fi lungi sau scurte. În primul dintre exemplele următoare sunetul **i** este lung, în timp ce în al doilea exemplu este scurt:

sil	strecurătoare
sill	scrumbie

Pentru a vă ajuta în înțelegerea pronunțării noilor cuvinte se vor folosi, în unele capitole ale volumului, semne speciale care permit diferențierea vocalelor lungi de cele scurte. (Aceste semne sînt folosite numai pentru a vă ajuta să faceți o distincție clară între sunetele vocalice de diferite lungimi, în perioada de început a studiului limbii suedeze. Semne de acest fel nu se întîlnesc într-un text suedez obișnuit.)

Astfel, o vocală lungă va fi subliniată cu o linie (_), iar o vocală scurtă va fi marcată printr-un punct (.).

sil sill

Diferența dintre vocalele lungi și vocalele scurte, în limba suedeză, nu intervine decît atunci cînd silaba este accentuată. Sensul termenilor „accent" și „vocală" va fi explicat detaliat în capitolul 8 care se ocupă de pronunțare. Este recomandabil deci să se studieze 8.1–8.3 imediat după ce se încheie lectura acestui paragraf.

Ca să putem vorbi o nouă limbă este necesar să înțelegem felul în care cuvintele se combină între ele pentru a forma propoziții și fraze. Acesta constituie de fapt obiectul *gramaticii (grammatik)*.

1.2 De ce trebuie să studiem gramatica

Să luăm spre exemplu o situație simplă în care aveți nevoie să vă exprimați în limba suedeză: sînteți în Suedia, într-un orășel pe care îl vizitați pentru întîia oară și nu găsiți nici unul dintre obiectivele pe care le căutați. Orașul are o bancă, o poștă, o gară, un spital etc. Dacă nu găsiți drumul, puteți întreba un trecător:

Ursäkta, var är banken?	Scuzați-mă, unde este banca?

Ce anume trebuie să știm pentru a putea formula această întrebare în limba suedeză? Se poate, desigur, învăța pe dinafară întreaga propoziție **Var är banken?**, dar dacă s-ar proceda astfel, ar trebui să se memoreze un număr considerabil de propoziții sau fraze. Dacă veți compara această primă întrebare cu întrebările următoare, veți observa că ele sînt asemănătoare:

Var är posten?	Unde este poșta?
Var är torget?	Unde este piața?
Var är skolan?	Unde este școala?
Var är Per?	Unde este Per?

Ca și în limba română, aceste întrebări sînt formulate cu ajutorul unui anumit număr de cuvinte și se pot traduce, în acest caz, cuvînt cu cuvînt:

Var är posten?	**Var** = unde,	**är** = este,	**posten** = poșta
Var är skolan?	**Var** = unde,	**är** = este,	**skolan** = școala
Var är Per?	**Var** = unde,	**är** = este,	**Per** = Per

Cuvîntul **var** „unde" este un *cuvînt interogativ (frågeord)*. Există şi alte cuvinte interogative, spre exemplu: **när** „cînd" şi **vem** „cine":

När är det?	Cînd este asta?
Vem är Kalle?	Cine este Kalle?

Pentru a putea formula în mod corect o întrebare în limba suedeză nu este suficient să cunoaştem doar cuvintele care alcătuiesc propoziţia interogativă respectivă, ci şi ordinea în care ele trebuie aşezate. *Ordinea cuvintelor (ordföljd)* este foarte importantă în limba suedeză şi nu se aseamănă întotdeauna cu cea folosită în limba română. Totuşi în exemplele de mai jos ordinea cuvintelor în propoziţie este aceeaşi în ambele limbi.

Nu toate întrebările se formulează cu ajutorul cuvîntului **är**. Iată cîteva exemple de întrebări uzuale:

När kommer Kalle?	Cînd vine Kalle?
Var arbetar Kalle?	Unde lucrează Kalle?
Var bor Kalle?	Unde locuieşte Kalle?

Cuvintele care îl înlocuiesc pe **är** în propoziţiile suedeze sînt toate de acelaşi tip: sînt *verbe (verb)*. Majoritatea verbelor descriu ceea ce face cineva, ceea ce se petrece. Putem deduce deci, pentru limba suedeză, regula următoare: dacă în propoziţia interogativă se foloseşte un cuvînt interogativ, acesta va ocupa primul loc în propoziţie. Imediat după cuvîntul interogativ se va aşeza verbul care va ocupa deci locul al doilea. Aceasta se poate reprezenta cu ajutorul următoarei scheme:

CUVÎNT INTEROGATIV	VERB	
När Cînd vine Kalle?	kommer	Kalle?
Vem Cine este Kalle?	är	Kalle?
Var Unde locuieşti tu?	bor	du?

De remarcat că în limba română întrebările de mai sus pot fi formulate în feluri diferite: „Unde locuieşti (tu)?" sau „Tu unde locuieşti?". În limba suedeză această posibilitate nu există. Întrebarea începe în mod obligatoriu cu un cuvînt interogativ.

Alcătuiţi singuri întrebări după modelul de mai sus, folosind diferite nume de persoane. Puteţi utiliza cuvinte interogative şi verbe din lista de mai jos:

Cuvinte interogative: **var** „unde", **när** „cînd", **vem** „cine", **vad** „ce".

Verbe: **dansar** „dansez, dansezi etc." **dricker** „beau, bei etc."
skriver „scriu, scrii etc." **sjunger** „cînt, cînţi etc."
läser „citesc, citeşti etc." **äter** „mănînc, mănînci etc."

Veţi obţine întrebări de genul:

Vad dricker Per? — Ce bea Per?
Var dansar Per? — Unde dansează Per?

Dacă se înlocuieşte prenumele **Per** cu alte nume de persoane, se pot obţine – aplicînd această regulă – mai multe întrebări asemănătoare. Caracteristic pentru cele mai multe dintre regulile gramaticale fundamentale este că, urmîndu-le, putem formula un număr, teoretic nelimitat, de enunţuri noi.

Aceste enunţuri pot fi împărţite în *propoziţii (satser)* şi *fraze (meningar)*.

1.3 Propoziţia şi fraza

Cînd vorbim sau cînd scriem, grupăm cuvintele într-un fel anumit pentru a putea realiza o comunicare. Unitatea cea mai simplă de grupare a cuvintelor este *propoziţia (sats)*. O îmbinare de două sau mai multe propoziţii constituie o unitate mai complexă, numită *frază (mening)*. Termenul *mening* se foloseşte şi pentru a desemna o propoziţie principală independentă.

În scris, o propoziţie independentă sau o frază trebuie să înceapă cu majusculă şi să se încheie cu punct, semnul întrebării sau semnul exclamării:

Peter köpte en bil. — Peter a cumpărat o maşină.
Vem köpte en bil? — Cine a cumpărat o maşină?
Köp en bil! — Cumpără o maşină!

. *punct (punkt)*
? *semnul întrebării (frågetecken)*
! *semnul exclamării (utropstecken)*

Folosind terminologia suedeză, propoziţiile de tipul exemplelor de mai sus sînt în acelaşi timp şi *mening* şi *sats*. Prin *sats* se înţelege de fapt cea mai simplă unitate naturală în care se pot grupa cuvintele. Un *mening* constă deci întotdeauna din cel puţin un *sats*, ca în exemplele de mai jos:

Maria arbetar. — Maria lucrează.
Peter sover. — Peter doarme.

Diferenţa dintre *mening* şi *sats* apare atunci cînd *mening* are sensul de frază, deci de îmbinare de mai multe propoziţii *(satser)* legate între ele prin cuvinte ca: **och** „şi“, **men** „dar“ şi **att** „că“:

Maria arbetar och Peter sover. — Maria lucrează şi Peter doarme.
Maria säger, att Peter sover. — Maria spune că Peter doarme.

1.4 Flexiunea cuvintelor. Terminaţii

Rolul gramaticii nu se limitează numai la descrierea modului de combinare a cuvintelor pentru a forma propoziţii şi fraze. Gramatica explică totodată şi diferitele transformări pe care le suferă cuvintele precum şi influenţa acestor transformări asupra sensurilor gramaticale sau lexicale ale cuvintelor. Prin adăugarea unor sufixe şi desinenţe, denumite – în gramatica de faţă – printr-un singur cuvînt *terminaţii (ändelser)*, se creează forme noi dintr-un cuvînt de bază. Luăm ca exemple cuvintele **räkna** „a număra", „a socoti" şi **bil** „maşină, automobil". În propoziţiile următoare sînt folosite forme diferite ale acestora:

Peter räknar.	Peter numără.
Peter räknade.	Peter numărase/a numărat.
Peter har en bil.	Peter are o maşină.
Peter har två bilar.	Peter are două maşini.

Räknar şi **räknade** sînt forme diferite ale cuvîntului **räkna** pe care le-am obţinut adăugînd formei de bază diferite terminaţii:

räkna + r → räknar
räkna + de → räknade

Schimbarea formei cuvintelor prin alipirea unor terminaţii se numeşte *flexiune (böjning)*. Fiecare terminaţie are o funcţie precisă: alipind terminaţia **ar** la cuvîntul **bil** indicăm forma de *plural (plural)*:

bil + ar → bilar

În acest capitol nu facem decît să trecem în revistă fenomenele gramaticale. În capitolele următoare se va prezenta sistematic gramatica limbii suedeze.

2 *Părțile de vorbire*

Cînd ne exprimăm, oral sau în scris, limbajul este format din cuvinte de diferite feluri care se supun unor reguli gramaticale precise. Pentru a putea explica în mod sistematic aceste reguli, cuvintele se împart în grupe numite *părți de vorbire (ordklasser)*. Am întîlnit deja una dintre cele mai importante părți de vorbire: verbul. După cum s-a putut vedea în capitolul 1.2, verbul ocupă un loc special în propozițiile interogative care sînt introduse printr-un cuvînt interogativ. O altă caracteristică a verbului este că el își poate schimba forma prin alipirea unor terminații.

2.1 Verbul și flexiunea lui

După cum am văzut, verbul exprimă în general o acțiune, ce face cineva sau ce se întîmplă. Verbul își schimbă forma în funcție de momentul în care are loc acțiunea. Această schimbare este descrisă de categoria gramaticală numită *timp (tempus)* și este cea mai importantă în cadrul flexiunii verbale, în limba suedeză. Verbele din următoarele perechi de propoziții sînt la timpuri diferite:

Olle arbeta**r** i dag.	Olle lucrează astăzi.
Olle arbeta**de** i går.	Olle a lucrat ieri.
Olle dansa**r** nu.	Olle dansează acum.
Olle dansa**de** för en timme sedan.	Olle a dansat acum o oră.
Olle duscha**r** nu.	Olle face duș acum.
Olle duscha**de** i morse.	Olle a făcut duș azi dimineață.

În prima propoziție a fiecărei perechi verbul se termină în **r**, în timp ce în a doua propoziție se termină în **de.** Se poate trage concluzia că **r** și **de** sînt două terminații diferite ale verbului. Terminația **r** indică o acțiune care se petrece în momentul vorbirii, acum, sau o acțiune care are loc în mod obișnuit, cu o anumită periodicitate. (Olle arbetar varje dag. Olle lucrează în fiecare zi.) Acest timp se numește *prezent (presens)*.

Terminația **de** indică o acțiune care s-a petrecut înainte de momentul vorbirii. Acest timp se numește *preterit (preteritum* sau *imperfekt)*. În limba suedeză, spre deosebire de alte limbi, forma verbului nu indică dacă acțiunea este în curs de desfășurare, repetată sau încheiată.

Timpul preterit din limba suedeză poate fi tradus prin trei timpuri diferite în limba română: imperfect, perfectul simplu și perfectul compus.

Jag talade med Peter i telefon.	Am vorbit/vorbii/vorbeam/ cu Peter la telefon.

Într-un stadiu primar al studiului limbii suedeze, cel mai des se întîlneşte forma de prezent a verbelor:

Sten arbetar.	Sten lucrează.

Cum se procedează pentru ca propoziţia de mai sus să fie trecută la timpul trecut? Verbul **arbetar** trebuie schimbat de la prezent la preterit. Această trecere se poate face cu ajutorul următoarei reguli:

> Preterit: se elimină **r** (din forma prezentului) şi se adaugă **de**.

Astfel:

arbetar → arbeta~~r~~ + de → arbetade

Propoziţia obţinută în felul acesta va avea următoarea formă:

Sten arbetade i går.

Încercaţi acum să puneţi verbele din propoziţiile următoare la preterit:

Olle pratar.	Olle vorbeşte.
Olle tvättar.	Olle spală.
Olle skrattar.	Olle rîde.

Răspunsurile corecte vor fi desigur:

Olle pratade.	Olle vorbea (a vorbit).
Olle tvättade.	Olle spăla (a spălat).
Olle skrattade.	Olle rîdea (a rîs).

Nu toate verbele urmează însă această regulă, ci doar verbele care la prezent se termină în **ar**. Acestea se numesc *verbe în ar (ar-verb)*. Există o altă grupă destul de mare de verbe care au terminaţia **er** la prezent, aşa-numitele *verbe în er (er-verb)*. Acestea au forme diferite la preterit, iar unele dintre ele îşi schimbă complet forma:

Olle läser.	Olle citeşte.
Olle läste.	Olle a citit/citi/citea.
Olle skriver.	Olle scrie.
Olle skrev.	Olle a scris/scrise/scria.

În capitolul 9 sînt prezentate regulile pentru toate tipurile de verbe din limba suedeză. Dacă – înainte de a studia capitolul 9 – se întîlnesc verbe de alt tip decît cele care se termină în **ar**, se recomandă să fie memorizate împreună cu forma lor de preterit.

În dicţionare, verbele sînt prezentate la forma numită *infinitiv (infinitiv)*. Exemple de verbe la infinitiv: **arbeta** (a lucra), **prata** (a vorbi) şi **läsa** (a citi). De obicei verbele se termină în **a** la infinitiv. Din păcate forma de infinitiv nu este prea folositoare începătorilor. De aceea este recomandabil să se înveţe forma de prezent a verbului.

2.2 Substantivul şi flexiunea lui

Termenul substantiv este folosit pentru a desemna cuvinte ce denumesc persoane (**kvinna** ,,femeie"; **pojke** ,,băiat"), animale (**hund** ,,cîine"; **häst** ,,cal"), lucruri (**kniv** ,,cuţit"; **järn** ,,fier") sau însuşiri (**skönhet** ,,frumuseţe"; **styrka** ,,forţă"). Substantivul suferă mai multe modificări formale, căpătînd diferite terminaţii. Acestea vor fi prezentate în capitolul 10.

2.3 Numărul

În limba suedeză, ca şi în română, substantivul are forme diferite pentru a indica *numărul (numerus)*, categorie gramaticală prin care se arată dacă este vorba de unul sau mai multe exemplare de acelaşi fel (fiinţe, obiecte etc.). Ca şi în limba română, în suedeză există numărul *singular (singular)* şi *plural (plural)*. Terminaţiile pluralului sînt diferite în funcţie de substantivul la care se alipesc. Cuvîntul *stol* (scaun), spre exemplu, formează pluralul prin adăugarea lui **ar**: **stol + ar → stolar** (scaune), dar cuvîntul **bank** (bancă, instituţie comercială), formează pluralul prin adăugarea lui **er**: **bank + er → banker.**

Există şi alte feluri de plural, care vor fi prezentate detaliat în capitolul 10.5. Pentru început se recomandă să fie memorizate formele de plural ale substantivelor curente, pe măsură ce sînt întîlnite în cursul procesului de învăţare.

2.4 Determinarea

În limba suedeză, ca şi în română, un substantiv este însoţit de obicei de un articol. Articolul poate fi de două feluri: *nedefinit* (sau *nehotărît = obestämd artikel)* şi *definit* (sau *hotărît = bestämd artikel*):

ARTICOL NEDEFINIT (nehotărît)		ARTICOL DEFINIT (hotărît)	
en hund	un cîine	hund**en**	cîinele
en katt	o pisică	katt**en**	pisica

Articolul nedefinit se foloseşte în situaţia în care fiinţele sau lucrurile (denumite de substantiv) nu sînt cunoscute vorbitorilor, în timp ce articolul definit este folosit cînd acestea sînt deja cunoscute vorbitorilor. De exemplu, articolul nedefinit se foloseşte cînd substantivul este menţionat pentru întîia oară, în timp ce articolul definit se foloseşte cînd substantivul a fost menţionat anterior:

Jag ser **en** hund och **en** katt.	Văd un cîine şi o pisică.
Hund**en** är arg och jagar katt**en**.	Cîinele e furios şi vînează pisica.

În multe cazuri folosirea articolelor definit şi nedefinit depăşeşte graniţele acestei reguli simple. În capitolul 10.3 va fi reluată, mai detaliat, folosirea articolelor.

2.5 Genul: grupa *en* şi grupa *ett*

În limba suedeză, substantivele se împart în două grupe, după cum sînt însoţite de articolul nedefinit **en** sau **ett**:

Sten köper ett hus.	Sten cumpără o casă.
Sten köper en banan.	Sten cumpără o banană.
Sten köper ett äpple.	Sten cumpără un măr.
Sten köper en hund.	Sten cumpără un cîine.

Folosirea articolului **en** sau **ett** depinde de grupa căreia îi aparţine substantivul. Substantivele însoţite de articolul nedefinit **en** se numesc *en-ord*, iar cele însoţite de articolul nedefinit **ett** se numesc *ett-ord*. După cum se poate observa din exemplele de mai sus, ambele grupe cuprind substantive care în limba română sînt atît de genul masculin, cît şi de genul feminin sau de genul neutru.

Se recomandă deci ca fiecare substantiv să fie învăţat cu articolul său nedefinit. Trebuie de fapt să ştim dacă substantivele fac parte din grupa **en** sau **ett** pentru a putea alege forma corectă a articolului definit sau pentru a putea aplica alte reguli gramaticale.

Astfel, dacă articolul nedefinit este **ett**, atunci articolul definit corespunzător va fi **-et** (sau numai **-t**) în loc de **-en** (sau numai **-n**):

Sten köper **ett** äpple och **en** banan.	Sten cumpără un măr şi o banană.
Han äter äppl**et** men inte banan**en**.	El mănîncă mărul dar nu şi banana.

În tabelul de mai jos sînt indicate formele pe care le poate lua articolul definit şi cel nedefinit în funcţie de grupa căreia îi aparţine substantivul (**en**-ord sau **ett**-ord):

GRUPA «EN»		GRUPA «ETT»	
en banan o banană	banan**en** banana	**ett** bord o masă	bord**et** masa
en stol un scaun	stol**en** scaunul	**ett** kök o bucătărie	kök**et** bucătăria
en gata o stradă	gata**n** strada	**ett** äpple un măr	äpple**t** mărul

După cum s-a menţionat deja, fiecare substantiv va trebui învăţat împreună cu articolul său nedefinit, **en** sau **ett**.

Există totuşi o regulă generală după care se pot diferenţia cele două grupe de substantive:

Substantivele care denumesc oameni, persoane, aparțin grupei **en**.

Exemple: **en man** (un om), **en kvinna** (o femeie), **en pojke** (un băiat), **en flicka** (o fată). Există totuși o excepție de la această regulă: **ett barn** (un copil).

2.6 Pronumele personal

În limba suedeză verbul este întotdeauna însoțit de un cuvînt (sau un grup de cuvinte) care indică cine face acțiunea exprimată de verb. Cel care face acțiunea poate fi redat prin *pronumele personal (personliga pronomen).*

Jag arbetar.	Eu lucrez.
Du arbetar.	Tu lucrezi.
Han arbetar.	El lucrează.
Hon arbetar.	Ea lucrează.
Vi arbetar.	Noi lucrăm
Ni arbetar.	Voi lucrați.
De arbetar.	Ei (ele) lucrează.

După cum se poate observa din exemplele de mai sus, în limba suedeză verbele nu își schimbă forma în funcție de persoană, deci folosirea pronumelui personal (sau a altor cuvinte care indică cine face acțiunea) este obligatorie.

Notă: În limba română persoana (gramaticală) care face acțiunea este indicată prin desinența verbului, ceea ce face posibilă omiterea pronumelui personal: în forma verbului „lucrez", -ez indică persoana I singular (eu), în timp ce în forma „lucrăm", -(ă)m indică persoana I plural (noi). În traducerea exemplelor suedeze se păstrează transcrierea pronumelor pentru ușurarea echivalării lor.

Pronumele **han** (el) și **hon** (ea) sînt folosite numai pentru persoane:

Vad gör Olle?	Ce face Olle?
Han åker buss.	El merge cu autobuzul.
Vad gör Karin?	Ce face Karin?
Hon läser tidningen.	Ea citește ziarul.

Pentru animale și lucruri se folosesc pronumele **den** și **det. Den** se folosește pentru substantivele din grupa **en** iar **det** pentru substantivele din grupa **ett**:

Britta läser en bok.	Britta citește o carte.
Den är bra.	(Ea) Este bună.
Olle köper ett paraply.	Olle cumpără o umbrelă.
Det är svart.	(Ea) Este neagră.

Vi har en hund.	Noi avem un cîine.
Den är vit.	(El) Este alb.

Pronumele **de** este folosit la plural, atît pentru persoane, cît şi pentru lucruri. **De** este, aşadar, forma de plural comună pronumelor **han, hon, den** şi **det.**

Vad gör Olle och Karin?	Ce fac Olle si Karin?
De dricker kaffe.	(Ei) Beau cafea.
Sten åt två apelsiner.	Sten a mîncat două portocale.
De smakade gott.	(Ele) Au fost gustoase.

De se pronunţă în general **dom**, cu un **å** scurt (vezi 8.8). Uneori se întîlneşte sub această formă şi în scris, în stilul familiar:

De dricker kaffe = **Dom** dricker kaffe.

În tabelul de mai jos sînt prezentate toate formele pronumelor personale despre care s-a vorbit pînă acum. Se recomandă să fie memorizate cît mai repede posibil:

SINGULAR		PLURAL	
jag	eu	**vi**	noi
du	tu	**ni**	voi
han	el	**de (dom)**	ei, ele
hon	ea		
den	el, ea: grupa **en**		
det	el, ea: grupa **ett**		

De remarcat că tutuitul este relativ răspîndit în Suedia. Pronumele ,,tu" (**du**) este foarte des folosit nu numai în relaţiile dintre tineri, ci şi dintre persoane din generaţii diferite. Cu toate acestea este bine să fie folosit cu prudenţă, în special în relaţiile dintre persoane aparţinînd unor grupuri sociale diferite. Sensul corespunzător pronumelui de politeţe ,,dumneavoastră" din limba română îl are în limba suedeză pronumele personal **ni** (voi).

2.7 Adjectivul

Adjectivul exprimă o însuşire, arată cum este o fiinţă sau un lucru. Iată cîteva exemple de adjective:

stor	mare	**ung**	tînăr	**dyr**	scump
liten	mic	**gammal**	bătrîn/vechi	**billig**	ieftin

Adjectivul califică, aşadar, un substantiv. El poate fi aşezat direct lîngă substantivul respectiv sau poate fi legat de acesta cu ajutorul verbului **är** (la preterit **var**):

Jag har en **gammal** bil.	Am o maşină veche.
Bilen är **gammal.**	Maşina este veche.
Du köpte en **dyr** klocka.	Ai cumpărat un ceas scump.
Klockan var **dyr.**	Ceasul a fost scump.

De observat că, în limba suedeză, adjectivul stă întotdeauna în fața substantivului pe care îl califică, atunci cînd este legat direct de acesta. Nu este, aşadar, posibil ca adjectivul să stea după substantivul pe care îl califică, aşa cum se petrece în limba română.

2.8 Adverbul

Forma adverbelor aminteşte adesea de forma adjectivelor, dar adverbele nu califică substantive, ci determină verbe, adjective sau alte adverbe. În exemplele următoare sînt prezentate adverbe care determină un verb (arată cum se face acțiunea exprimată de verb):

Lena svarade mig **vänligt.**	Lena mi-a răspuns amabil.
Johan stängde dörren **snabbt.**	Johan a închis uşa repede.
Per läser tidningen **långsamt.**	Per citeşte ziarul încet.

În limba suedeză, adverbele se pot forma prin simpla alipire a terminației **t** la forma adjectivului. Din adjectivul **vänlig** („amabil") se poate forma adverbul: **vänlig + t = vänligt** („cu amabilitate"). În acelaşi fel se formează un adverb din adjectivul **snabb** („rapid") **snabb + t = snabbt** („repede").

Adverbul poate determina şi un adjectiv. Astfel de adverbe sînt: **mycket** „foarte" şi **ganska** „destul de". În exemplele următoare **vänlig** şi **långsam** sînt adjective:

Lena är en **mycket** vänlig person.	Lena este o persoană foarte amabilă.
Per är **ganska** långsam.	Per este destul de lent.

În exemplul următor **mycket** determină adverbul **vänligt**:

Lena svarade mig **mycket** vänligt.	Lena mi-a răspuns foarte amabil.

2.9 Prepoziția

Prepozițiile sînt cuvinte scurte, folosite în mod curent, care exprimă raporturi între diferite părți de propoziție. Cînd sînt aşezate lîngă un substantiv, ele precizează, printre altele, momentul sau locul acțiunii.

Printre prepozițiile cel mai des folosite sînt **på** şi **i**:

Sten är **på** kontoret.	Sten este la birou.
Eva står **på** gatan.	Eva este pe stradă.
På vintern är det snö **på** marken.	Iarna este zăpadă pe pămînt.

Vi bor **i** Stockholm.	Noi locuim în Stockholm.
Vi reser **i** december.	Noi plecăm în decembrie.
Per kommer **på** onsdag.	Per vine miercuri.

După cum s-a putut observa din exemplele de mai sus, aceeaşi prepoziţie, ca de exemplu **på**, poate avea echivalente diferite în limba română (vezi cap. 15.3 şi 15.4).

2.10 Numeralul

O altă parte de vorbire este numeralul. Numeralele sînt de două feluri: *cardinale (grundtal)*, care exprimă un număr şi *ordinale (ordningstal)*, care exprimă ordinea sau locul pe care obiectul (sau acţiunea) îl ocupă într-o înşiruire (serie).

Exemple de numerale cardinale:

1 – **en, ett**	unu, una	6 – **sex**	şase
2 – **två**	doi, două	7 – **sju**	şapte
3 – **tre**	trei	8 – **åtta**	opt
4 – **fyra**	patru	9 – **nio**	nouă
5 – **fem**	cinci	10 – **tio**	zece

Exemple de numerale ordinale: **första** („primul, prima, primii, primele" sau „întîiul, întîia) . . ." şi **andra** („al doilea, a doua . . ."):

Första maj är en helgdag i Sverige.	Întîi Mai este o zi de sărbătoare în Suedia.

Cu ajutorul tabelului de la sfîrşitul cărţii se pot forma cele mai multe dintre numerale. Este recomandabil ca în special numeralele cardinale să fie învăţate cît mai repede posibil.

Subiect, verb şi obiect

Părţile de propoziţie

Pînă acum ne-am ocupat de părţile de vorbire. În limba suedeză un cuvînt va aparţine în mod normal unei anumite părţi de vorbire. Faptul că un cuvînt este substantiv, adjectiv etc. se poate considera o proprietate intrinsecă a cuvîntului respectiv.

Spre exemplu cuvintele care denumesc persoane, animale sau lucruri: **jägare** ,,vînător", **lejon** ,,leu", **gevär** ,,puşcă" sînt şi vor fi întotdeauna substantive, dar substantivele pot îndeplini diferite funcţii într-o propoziţie. Cu toate că propoziţiile următoare conţin aceleaşi cuvinte, ele au sensuri complet diferite:

Jägaren dödade lejonet.	Vînătorul a omorît leul.
Lejonet dödade jägaren.	Leul a omorît vînătorul.

Propoziţiile de mai sus pot fi considerate nişte mici drame în care substantivele joacă diferite roluri. Aceste roluri au fost denumite printr-un singur termen gramatical *părţi de propoziţie (satsdelar)*. Spre deosebire de părţile de vorbire care se pot identifica izolat, părţile de propoziţie sînt unităţi sintactice care nu pot fi identificate ca atare, decît după funcţia specifică îndeplinită în cadrul unei propoziţii anumite.

În propoziţia ,,Jägaren dödade lejonet", vînătorul este cel care a săvîrşit acţiunea de a omorî leul. Cuvîntul care denumeşte pe cel care săvîrşeşte acţiunea joacă în propoziţie rolul de *subiect (subjekt)*. În propoziţie se menţionează, de asemenea, cel asupra căruia se exercită acţiunea şi anume leul. Persoana, animalul sau lucrul asupra căruia se exercită acţiunea verbului poartă numele de *obiect (objekt)*.

Notă: Prin termenul *obiect* desemnăm atît *complementul direct*, cît şi *complementul indirect* (denumiri folosite, de regulă, în gramatica tradiţională a limbii române). În continuare vom utiliza termenul obiect, cînd ne referim la oricare dintre cele două complemente. Pentru a specifica, în funcţie de situaţia gramaticală, despre care dintre cele două complemente este vorba se vor folosi şi termenii complement direct şi complement indirect. În gramatica de faţă, termenul verb denumeşte atît partea de vorbire, cît şi partea de propoziţie denumită – în gramatica limbii române – predicat. Părţile de propoziţie, *subiect, predicat, complement* etc. din gramatica limbii române sînt, aşadar, indicate aici prin termenii *subiect, verb, obiect* etc.

Reţineţi aceste diferenţe terminologice care pot uşura înţelegerea diferitelor noţiuni pe parcursul studiului (vezi cap.11.1).

În propoziţia ,,Lejonet dödade jägaren" rolurile sînt inversate faţă de propoziţia precedentă; aici leul este subiect, în timp ce cuvîntul vînătorul joacă rolul de obiect (complement direct).

Subiectul unei propoziţii poate fi identificat cu ajutorul întrebării: ,,*Cine face (a făcut) ceva?, Ce face (a făcut) ceva?":*

	Cine/Ce a făcut ceva?
Vînătorul a omorît leul.	Vînătorul (= subiect)
Leul a omorît vînătorul.	Leul (= subiect)
Petre a sărutat-o pe Eva.	Petre (= subiect)
Vîntul a doborît copacii.	Vîntul (= subiect)

Complementul direct poate fi identificat cu ajutorul întrebării (care conţine şi subiectul şi predicatul): *Pe cine* a omorît vînătorul? *Ce* a doborît vîntul?

3.2 Subiect, obiect şi ordinea cuvintelor în propoziţie în limba suedeză

Ordinea obişnuită a cuvintelor în propoziţie este în limba suedeză la fel ca şi în română: SUBIECT + VERB + OBIECT. Această regulă trebuie respectată pînă cînd vor fi învăţate regulile stricte ale ordinii cuvintelor în propoziţiile din limba suedeză. Atunci se va putea folosi, în situaţii bine precizate, o ordine diferită.

Cu ajutorul tabelului de mai jos se pot construi propoziţii în limba suedeză:

SUBIECT	VERB	OBIECT (complement direct)
Jägaren Vînătorul a omorît leul.	dödade	lejonet.
Lejonet Leul a omorît vînătorul.	dödade	jägaren.
Eva Eva scrie o scrisoare.	skriver	ett brev.
Olle Olle citeşte ziarul.	läser	tidningen.
Olle Olle joacă tenis.	spelar	tennis.

Unele verbe nu pot avea complement direct, spre exemplu:

SUBIECT	VERB	OBIECT (complement direct)
Sten Sten doarme.	sover.	
Karin Karin plînge.	gråter.	
Olle Olle vorbeşte.	pratar.	

3.3 Obligativitatea exprimării subiectului

Spre deosebire de limba română unde subiectul exprimat prin pronume poate fi omis, în limba suedeză prezenţa subiectului este obligatorie. Este ceea ce se numeşte *obligativitatea exprimării subiectului (platshållartvång)*:

Jag läser en bok.	(Eu) Citesc o carte.
Vi reser hem i morgon.	(Noi) Plecăm acasă mîine.

În limba suedeză există anumite verbe care se folosesc cu un subiect exprimat prin pronumele **det**, verbe care în limba română nu sînt niciodată însoţite de subiect:

Det regnar.	Plouă.
Det snöar.	Ninge.
Det är kallt ute.	E frig afară.
Det är varmt inne.	E cald înăuntru.

Un astfel de subiect care nu arată cine face acţiunea exprimată de verb se numeşte *subiect formal (formellt subjekt)*.

Modul cel mai simplu de a învăţa construcţiile de tipul **det** + verb este ca verbul să fie învăţat împreună cu pronumele **det**, ca un întreg.

Spre a vă reaminti că în limba suedeză o propoziţie trebuie să aibă întotdeauna un subiect şi un verb, acestea vor fi marcate în modul următor în cadrul schemei ordinii cuvintelor:

SUBIECT	VERB	OBIECT
Jag (Eu) Sosesc/vin.	kommer.	
Det Plouă.	regnar.	
Vi (Noi) Jucăm tenis.	spelar	tennis.
Karin Karin citeşte ziarul.	läser	tidningen.

4 Diferite tipuri de propoziţii

4.1 Propoziţia negativă: *inte*

Pentru a da expresie aspectului negativ al unei propoziţii se foloseşte negaţia, cuvîntul „nu" (**inte**). O propoziţie care conţine cuvîntul „nu" (**inte**) se numeşte *propoziţie negativă (nekad sats).* Opusul acestui tip de propoziţie este *propoziţia afirmativă (jakad sats).*

Propoziţie afirmativă	*Propoziţie negativă*
Jag dricker kaffe. Eu beau cafea.	Jag dricker **inte** kaffe. Eu nu beau cafea.

Propoziţia negativă se construieşte cu ajutorul cuvîntului **inte**, care se plasează direct după verb:

SUBIECT	VERB	INTE	OBIECT (complement direct)
Sten Sten merge cu bicicleta.	cyklar.		
Olle Olle nu merge cu bicicleta.	cyklar	inte.	
Britta Britta bea cafea.	dricker		kaffe.
Britta Britta nu bea cafea.	dricker	inte	kaffe.
Det Plouă.	regnar.		
Det Nu ninge.	snöar	inte.	

4.2 Propoziţii interogative: interogaţia totală

Se face o distincţie clară între propoziţia enunţiativă, care comunică, transmite informaţii (afirmative sau negative) şi propoziţia interogativă, prin care se formulează o întrebare:

Propozitie enunţiativă	*Propoziţie interogativă*
Sten sover. Sten doarme.	Sover Sten? Doarme Sten?
Han äter fisk. El mănîncă peşte.	Äter han fisk? Mănîncă (el) peşte?

La astfel de întrebări se poate răspunde simplu, prin „da" (ja) sau „nu" (nej), iar întrebările formulate în acest fel sînt numite *propoziții interogative totale (ja/nej-frågor).*

După cum s-a văzut (1.2), în afară de propozițiile interogative totale există și un alt tip de propoziții interogative, care sînt introduse cu ajutorul unor cuvinte interogative. Aceste propoziții se numesc *propoziții interogative parțiale (frågeordsfrågor)* și vor fi studiate detaliat în paragraful următor.

De remarcat: în limba suedeză, plasarea verbului pe primul loc în cadrul ordinii cuvintelor în propoziție constituie singura posibilitate de a indica o propoziție interogativă totală, intonația fiind aceeași cu cea a propoziției enunțiative. În propozițiile interogative totale subiectul se plasează deci imediat după verb:

VERB	SUBIECT	OBIECT (complement direct)
Arbetar	Elsa?	
Lucrează Elsa?		
Kör	hon	buss?
Conduce (ea) autobuzul?		
Skriver	Josefin?	
Scrie Josefin?		
Skriver	hon	brev?
Scrie (ea) o scrisoare?		
Gillar	du	musik?
Iubești muzica? (Îți place muzica?)		

Ca și în celelalte tipuri de propoziții din limba suedeză, prezența subiectului este obligatorie și în propozițiile interogative totale, dar de această dată subiectul este plasat după verb. Este important ca această ordine să fie respectată cu strictețe, pentru că altfel nu se poate face distincția între o propoziție enunțiativă și una interogativă (nici în limba vorbită și nici în scris dacă facem abstracție de semnul întrebării).

Comparați propozițiile:

Propoziții enunțiative	*Propoziții interogative*
Du spelar tennis. Joci tenis.	Spelar du tennis? Joci tenis?
Det regnar. Plouă.	Regnar det? Plouă?

De remarcat încă o dată că, spre deosebire de limba română, în care intonația diferențiază cu claritate propozițiile enunțiative de cele interogative, în limba suedeză intonația rămîne neschimbată. Ordinea strictă a cuvintelor în propoziție este cea care indică, în limba suedeză, felul propoziției: enunțiativă sau interogativă. Ordinea cuvintelor din propoziția enunțiativă: SUBIECT + VERB + OBIECT trebuie, așadar, schimbată în: VERB + SUBIECT + OBIECT în propoziția interogativă. Conform acestei

reguli exprimarea subiectului formal **det** este de asemenea obligatorie, atît în propozițiile enunțiative, cît și în cele interogative, el fiind acela care diferențiază un enunț de o întrebare.

Este deci greșită formularea:

Regnar (enunț sau întrebare?)

4.3 Propoziția interogativă parțială

Propozițiile *interogative parțiale (frågeordsfrågor)* sînt acele propoziții la care nu se poate răspunde numai prin da sau nu. Luăm ca exemplu situația exprimată de următoarea propoziție:

Sten äter ett äpple i köket på morgonen.	Sten mănîncă un măr în bucătărie dimineața.

Pornind de la această propoziție se pot formula întrebările și răspunsurile următoare:

Propoziții interogative parțiale	*Răspunsuri*
Vad gör Sten? Ce face Sten?	Han äter. Mănîncă.
Vem äter? Cine mănîncă?	Sten. Sten.
Vad äter han? Ce mănîncă (el)?	Ett äpple. Un măr.
Var äter han? Unde mănîncă (el)?	I köket. În bucătărie.
När äter han? Cînd mănîncă (el)?	På morgonen. Dimineața.

În limba suedeză, ca și în limba română, cuvîntul interogativ se așează întotdeauna la începutul propoziției și este imediat urmat de verb și de subiect. Trebuie respectată următoarea ordine a cuvintelor în propoziție:

CUVÎNT INTEROGATIV	VERB	SUBIECT	OBIECT (complement direct)
Var Unde locuiește Josefin?	bor	Josefin?	
Vad Cum te numești?	heter	du?	
Var Unde cinează Kalle?	äter	Kalle	middag?
När Cînd ai vîndut mașina?	sålde	du	bilen?

CUVÎNT INTEROGATIV	VERB	SUBIECT	OBIECT (complement direct)
När Cînd a plouat?	regnade	det?	

De remarcat încă o dată că obligativitatea exprimării subiectului este valabilă şi în cazul propoziţiilor interogative parţiale. Într-o propoziţie, indiferent de felul ei, trebuie să existe un subiect exprimat.

În tabelul de mai sus subiectul este aşezat imediat după verb. Locul ocupat de subiect în cadrul ordinii cuvintelor în propoziţie poate să rămînă liber atunci cînd cuvîntul interogativ are el însuşi funcţie de subiect, ca în următoarele exemple:

CUVÎNT INTEROGATIV	VERB	SUBIECT	OBIECT
Vem Cine coace pîine?	bakar	bröd?	
Vad Ce s-a întîmplat?	hände?		

4.4 Cuvinte interogative

Cele mai importante cuvinte interogative au fost deja prezentate. În lista recapitulativă de mai jos sînt cuprinse şi alte cuvinte interogative care merită să fie reţinute.

Vem („cine?") se foloseşte pentru persoane. **Vem** poate funcţiona atît ca subiect „cine", cît şi ca obiect (complement direct) „pe cine".

Vems („al/ai/a/ale/cui?") se foloseşte cînd vrem să aflăm cine este posesorul unui lucru. **Vilka** („cine, care") este forma de plural a lui **vem.**

Vem öppnade dörren?	Cine a deschis uşa?
Vem träffade du i går?	Pe cine ai întîlnit ieri?
Vems cykel är det?	A cui bicicletă e aceasta?
Vilka kommer i kväll?	Cine vine diseară?

În ultimul exemplu, **vilka** se poate referi la una sau la mai multe persoane.

Vad („ce?") se foloseşte pentru lucruri şi este invariabil:

Vad irriterar dig så?	Ce te irită(enervează)aşa?
Vad gör du?	Ce faci?
Vad sa han?	Ce a spus (el)?

De remarcat că o traducere directă a lui **vad** în limba română nu este totdeauna posibilă:

Vad heter du? — Cum te numeşti?

Să analizăm acum cuvintele interogative care se folosesc în întrebări referitoare la fixarea în spaţiu, la loc.

Var („unde?") presupune răspunsuri prin care se precizează poziţia, locul:

Var bor du? — Unde locuieşti?
Var är tvålen? — Unde este săpunul?

Vart („unde? încotro?") se foloseşte în întrebări referitoare la direcţia sau punctul final al deplasării. **Vart** este urmat de verbe de mişcare:

Vart går ni? — Unde (încotro) vă duceţi?
Vart reste ni på semestern? — Unde aţi călătorit în vacanţă?

Varifrån („de unde?") se foloseşte pentru a afla punctul din care a început deplasarea:

Varifrån kommer du? — De unde vii?

När („cînd?") este folosit în întrebări referitoare la timpul, momentul cînd are loc acţiunea:

När tvättade du fönstren? — Cînd ai spălat geamurile?
När dog Napoleon? — Cînd a murit Napoleon?

Hur dags („la ce oră?") poate înlocui pe **när** atunci cînd vrem să aflăm ora exactă la care se petrece acţiunea:

Hur dags vaknade du i morse? Klockan sju. — La ce oră te-ai sculat azi dimineaţă? La ora şapte.

Varför („de ce?") se foloseşte în întrebări referitoare la cauza, motivul care determină o acţiune:

Varför ljög du? — De ce ai minţit?
Varför gråter Sven? — De ce plînge Sven?

Hur („cum?") se foloseşte în întrebări referitoare la felul, modul în care se face acţiunea:

Hur kom du till Sverige? — Cum ai venit în Suedia?
Hur gör man ost? — Cum se face brînza?

Hur serveşte şi la formarea altor expresii folosite în întrebări referitoare la cantitate, măsură, număr:

hur mycket („cît, cîtă")

Hur mycket kostar potatisen? — Cît costă cartofii?
Hur mycket är klockan? — Cît e ceasul?

În loc de **hur mycket** se poate folosi **vad**, atunci cînd acesta nu determină un substantiv:

Vad kostar potatisen?	Cît costă cartofii?
Vad är klockan?	Cît e ceasul?

Împreună cu un substantiv se foloseşte numai **hur mycket:**

Hur mycket öl drack du?	Cîtă bere ai băut?

hur många („cîţi, cîte")

Hur många barn har ni?	Cîţi copii aveţi?
Hur många kommer på festen?	Cîţi vin la petrecere?

hur långt („cît de departe", „(la) ce distanţă")

Hur långt är det till skolan?	Cît (ce distanţă) e pînă la şcoală?

hur länge („cît timp, de cît timp")

Hur länge var du i England?	Cît timp ai stat în Anglia?

hur ofta („cît de des")

Hur ofta går du på bio?	Cît de des mergi la cinema?
Hur ofta går bussen?	Cît de des trece autobuzul?

4.5 O altă parte de propoziţie: complementul circumstanţial

Adeseori se impune precizarea locului şi momentului acţiunii (unde şi cînd se petrece aceasta). În această situaţie se foloseşte partea de propoziţie numită *complement circumstanţial (adverbial)* care, în limba suedeză, este aşezat în mod normal după obiect. Dacă nu intervine o regulă specială care să permită abaterea de la regula generală a ordinii cuvintelor în propoziţie, atunci trebuie respectată ordinea următoare:

SUBIECT	VERB	OBIECT (compl. direct)	COMPL. CIRCUMSTANŢIAL	
Britta	tvättade	bilen	i garaget.	*Var?*
Britta a spălat maşina în garaj.				*Unde?*
Sten	cyklar		på gården.	*Var?*
Sten merge cu bicicleta în curte.				*Unde?*
Ola	träffade	Camilla	i går.	*När?*
Ola a întîlnit-o pe Camilla ieri.				*Cînd?*
Vi	dricker	kaffe	efter maten.	*När?*
(Noi) Bem cafea după-masă.				*Cînd?*

Complementul care răspunde la întrebarea *Unde?* se numeşte *complement circumstanţial de loc (platsadverbial)*, iar complementul care răspunde la întrebarea *Cînd*? se numeşte *complement circumstanţial de timp (tidsadverbial)*. Dacă într-o propoziţie sînt două complemente circumstanţiale (de loc şi de timp), atunci complementul circumstanţial de loc este aşezat de obicei înaintea celui de timp:

SUBIECT	VERB	OBIECT (compl. direct)	COMPL. CIRCUMSTANŢIAL DE LOC	DE TIMP
Britta	dricker	kaffe	i köket	på morgonen.
Britta bea cafea în bucătărie dimineaţa.				
Jag	möter	dig	på flygplatsen	i morgon.
(Eu) Te întîlnesc la aeroport mîine.				
Vi	besöker	pappa	i Stockholm	på lördag.
(Noi) îl vizităm pe tata la Stockholm sîmbătă.				
Det	regnade		i Malmö	i förrgår.
A plouat la Malmö alaltăieri.				

Un complement circumstanţial descrie diferitele împrejurări (circumstanţe) în care se petrece o acţiune. Printre alte tipuri de complemente circumstanţiale trebuie menţionat *complementul circumstanţial de mod (sättsadverbial)* care răspunde la întrebarea *Cum?*. Acesta se plasează de obicei după obiect (complement direct):

SUBIECT	VERB	OBIECT (compl. direct)	COMPL. CIRCUMSTANŢIAL DE MOD	
Britta	tvättade	bilen	slarvigt.	*Hur?*
Britta a spălat maşina într-un mod neglijent.				*Cum?*
Britta	tvättade	bilen	försiktigt.	*Hur?*
Britta a spălat maşina cu atenţie (cu grijă).				*Cum?*

4.6 Complemente plasate la începutul propoziţiei

Se întîmplă adesea ca o propoziţie să înceapă cu un complement circumstanţial, în loc să înceapă cu subiectul. Deplasarea complementului circumstanţial la începutul propoziţiei se numeşte în limba suedeză *spetsställning*. În astfel de propoziţii verbul este urmat direct de subiect, exact ca în propoziţiile introduse printr-un cuvînt interogativ (4.3).

În schema de mai jos, care prezintă ordinea cuvintelor în propoziţie, se va nota cu X partea de propoziţie aşezată la începutul propoziţiei. Vom folosi ca exemple unele dintre propoziţiile întîlnite în paragrafele anterioare, în care ordinea cuvintelor era cea obişnuită:

X	VERB	SUBIECT	OBIECT (compl. direct)	COMPL. CIRCUMSTANŢIAL
På morgonen	dricker	Britta	kaffe	i köket.
Dimineaţa Britta bea cafea în bucătărie.				
I köket	dricker	Britta	kaffe	på morgonen.
În bucătărie bea Britta cafea dimineaţa.				
I morse	läste	Per	tidningen	på bussen.
Dimineaţă Per a citit ziarul în autobuz.				
I förrgår	regnade	det		i Malmö.
Alaltăieri a plouat la Malmö.				
Försiktigt	öppnade	Olle	dörren.	
Olle a deschis uşa cu atenţie (cu grijă).				

Notă: Într-o propoziţie enunţiativă, verbul se plasează pe locul al doilea. Această regulă este valabilă atît în cazul în care propoziţia enunţiativă începe cu subiectul, cît şi atunci cînd în fruntea propoziţiei se aşează o altă parte de propoziţie.

La începutul propoziţiei, pe locul pe care stă de obicei subiectul, nu poate sta decît o singură parte de propoziţie. Nu numai complementul circumstanţial poate fi plasat la începutul unei propoziţii, ci şi alte părţi de propoziţie, ca de exemplu complementul direct. În acest caz, de asemenea, subiectul este aşezat imediat după verb. Plasarea complementului direct pe primul loc în propoziţie este mai puţin obişnuită în limba suedeză, de aceea ar trebui evitată de începători. Sînt posibile, totuşi, următoarele variante:

Jag köpte den här väskan i Italien.	Am cumpărat această geantă în Italia.
I Italien **köpte jag** den här väskan.	În Italia am cumpărat acestă geantă.
Den här väskan **köpte jag** i Italien.	Această geantă am cumpărat-o în Italia.

4.7 Răspunsuri scurte

În cazul propoziţiilor *interogative totale (ja/nej-fråga,* vezi 4.2) se poate răspunde prin „da" (**ja**) sau „nu" (**nej**):

Întrebare:	Kommer du i morgon?	Vii mîine?
Răspuns:	Ja *eller* Nej.	Da *sau* Nu.

În limba suedeză se folosesc anumite răspunsuri care, spre deosebire de limba română, nu sînt un simplu Da sau Nu. Exemplificăm mai jos acest tip de răspunsuri, numite *răspunsuri scurte* (*kortsvar*):

Întrebare:	Röker han?	El fumează?
Răspuns:	Ja, det gör han.	Da, fumează.
	Nej, det gör han inte.	Nu, nu fumează.

După cum se poate observa, în aceste răspunsuri scurte nu se repetă verbul din întrebare, aşa cum se procedează în limba română. Se foloseşte în schimb verbul **göra** („a face“) la prezent (**gör**), dacă întrebarea este pusă la prezent, sau la preterit (**gjorde**), dacă întrebarea este pusă la preterit, ca în exemplul următor:

Întrebare:	Rökte han?	El fuma/a fumat?
Răspuns scurt:	Ja, det gjorde han.	Da, fuma/a fumat.
	Nej, det gjorde han inte.	Nu, nu fuma/a fumat.

Observaţi ordinea cuvintelor în aceste răspunsuri scurte:

Ja, / **Nej,** + **det** + **gör** / **gjorde** + SUBIECT (+ **inte**, dacă răspunsul este **nej**)

Iată alte exemple:

Arbetar du här?	Tu lucrezi aici?
– Ja, det gör jag.	– Da (, lucrez).
– Nej, det gör jag inte.	– Nu (,nu lucrez).
Arbetar de här?	Ei lucrează aici?
– Ja, det gör de.	– Da (, lucrează).
– Nej, det gör de inte.	– Nu (,nu lucrează).
Arbetade hon här?	Ea a lucrat aici?
– Ja, det gjorde hon.	– Da (,a lucrat).
– Nej, det gjorde hon inte.	– Nu (,nu a lucrat).
Känner du Peter?	Îl cunoşti pe Peter?
– Ja, det gör jag.	– Da (, îl cunosc).
– Nej, det gör jag inte.	– Nu, (,nu-l cunosc).
Lyssnar han på radio?	El ascultă radio?
– Ja, det gör han.	– Da (,ascultă).
– Nej, det gör han inte.	– Nu (,nu ascultă).

Anumite verbe nu pot fi înlocuite cu verbul **göra**, ci trebuie repetate în formularea răspunsurilor scurte. Cele mai importante dintre acestea sînt verbele **vara** „a fi“ (prezent: **är**, preterit: **var**) şi **ha** „a avea“ (vezi 4.9):

Är du trött?	Eşti obosit/ă?
– Ja, det är jag.	– Da (,sînt).
– Nej, det är jag inte.	– Nu (,nu sînt).
Har han en syster?	El are o soră?
– Ja, det har han.	– Da (,are).
– Nej, det har han inte.	– Nu (,nu are).

Şi celelalte verbe auxiliare (de care ne vom ocupa în cap. 6.3) se repetă în formularea răspunsurilor scurte (vezi şi 6.8).

În limba suedeză, ca şi în limba română, există un cuvînt special, **jo** „ba da“ folosit pentru a răspunde afirmativ la o propoziţie interogativă negativă:

Köpte han inte bilen? — Nu a cumpărat mașina?
– **Jo**, det gjorde han. — – Ba da (,a cumpărat-o).
– Nej, det gjorde han inte. — – Nu (,n-a cumpărat-o).

Röker han inte? — – El nu fumează?
– **Jo**, det gör han. — – Ba da (,fumează).
– Nej, det gör han inte. — – Nu (,nu fumează).

„Sten tittar på teve"

În limba suedeză există multe verbe care impun folosirea unor anumite prepoziții înaintea obiectului:

SUBIECT	VERB	OBIECT (complement direct)
Sten	tittar	på teve.
Sten se uită la televizor.		
Vi	lyssnar	på radio.
Noi ascultăm radio.		
Hon	letar	efter en parkeringsplats.
Ea caută un loc de parcare.		
De	väntar	på en vän.
Ei așteaptă un prieten.		

Prepoziția ce urmează să fie folosită diferă în funcție de verb. De aceea se recomandă ca verbele să fie învățate încă de la început împreună cu prepoziția pe care o cer, ca un tot unitar. Este bine ca atunci cînd verbele sînt notate în carnetul vocabular, să fie notate împreună cu prepoziția respectivă, ca în exemplul de mai jos:

tịtta på (tịttar på) — a privi la (privește la)
le̱ta efter (le̱tar efter) — a căuta (caută)

Prepoziția este în general neaccentuată. De aceea semnele (̣) și (̱) care marchează vocalele scurte și lungi, arătînd totodată unde cade accentul, se pun numai sub verbe.

Verbele *vara* și *ha*

Verbele **vara** „a fi" și **ha** „a avea" sînt cele mai frecvente verbe în limba suedeză.

vara (prezent: **är**, preterit: **var**)

Per är glad. — Per este bucuros.
Väskan är tung. — Geanta este grea.
Maria är min vän. — Maria este prietena mea.
Eva var sjuk i går. — Eva a fost bolnavă ieri.

ha (prezent: **har**, preterit: **hade**)

Eva har en bror.	Eva are un frate.
Vi har en lägenhet i centrum.	Noi avem un apartament în centru.
Sten hade en röd jacka i fjol.	Sten a avut o haină roşie anul trecut.

Există o serie de expresii formate cu verbele **vara** şi **ha** care trebuie învăţate ca atare.

De remarcat că uneori aceste expresii nu corespund celor din limba română, ca de exemplu unele dintre cele construite cu verbul **vara** „a fi", expresii echivalate în română prin construcţii cu verbul „a avea".

Se recomandă ca astfel de expresii să fie învăţate ca atare:

vara + vîrsta	Hur gammal är du? – Jag är 43 år.	Cîţi ani ai? – Am 43 de ani.
vara hungrig	Jag är hungrig.	Mi-e foame. (Sînt înfometat).
vara törstig	Jag är törstig.	Mi-e sete. (Sînt însetat).
vara rädd	Per är alltid rädd.	Lui Per îi este mereu frică.
vara + kallt, varmt etc.	Det är kallt i rummet.	E frig în cameră.
ha rätt	Jag har rätt.	Am dreptate.
ha fel	Du har fel.	Greşeşti.
ha bråttom	Hon har alltid bråttom.	Ea e mereu grăbită.

Pronumele

Pronumele personal

Pronumele personale cu funcţie de obiect (complement direct sau indirect) capătă anumite forme specifice *(objektsform)*, deosebite de cele ale pronumelui cu funcţie de subiect.

Jag älskar **dig**.	Eu **te** iubesc.
Älskar du **mig**?	Tu **mă** iubeşti?
Där är Kalle. Jag ser **honom**.	Iată-l pe Kalle. Eu **il** văd.
Där är Maria. Vi ser **henne**, men hon ser inte **oss**.	Iat-o pe Maria. Noi **o** vedem, dar ea nu **ne** vede.

În capitolul 2.6 au fost prezentate pronumele personale cu funcţie de subiect. Iată lista formelor pe care le iau pronumele personale cînd au funcţie de obiect:

SUBIECT		OBIECT	
jag	eu	**mig (mej)**	mie (îmi,mi);pe mine, (mă,m)
du	tu	**dig (dej)**	ţie (îţi,ţi);pe tine (te)
han	el	**honom**	lui(î,i);pe el (îl,l)
hon	ea	**henne**	ei(îi,i);pe ea(o)
den	el,ea (grupa **en**)	**den**	pe el(îl,l);pe ea(o)
det	el,ea (grupa **ett**)	**det**	pe el(îl,l);pe ea(o)
vi	noi	**oss**	nouă(ne,ni);pe noi(ne)
ni	voi	**er**	vouă(vă,vi,v);pe voi(vă,v)
de (dom)	ei,ele	**dem (dom)**	lor(le,li);pe ei(îi,i); pe ele(le)

Mig şi **dig** se pronunţă de cele mai multe ori **mej** şi **dej** (forma redată în paranteză în tabelul de mai sus). Aceste forme se întîlnesc uneori şi în scris.

Jag älskar **dig**.	= Jag älskar **dej**.	Eu te iubesc.
Älskar du **mig**?	= Älskar du **mej**?	Tu mă iubeşti?

În limba vorbită **de** şi **dem** sînt înlocuite cu **dom**:

De kommer i morgon.	= **Dom** kommer i morgon.	Ei vin mîine.
Jag ser **dem**.	= Jag ser **dom**.	Eu îi văd.

Dacă se foloseşte această formă (**dom**), dispare orice diferenţă de formă între pronumele cu funcţie de subiect şi pronumele cu funcţie de obiect.

Spre deosebire de limba română, în limba suedeză pronumele personale cu funcţie de obiect nu au decît o singură formă.

Kalle gillar Maria.	Kalle o place pe Maria.
Han talar alltid **om henne**.	El vorbeşte mereu **despre ea**.
Han väntade **på henne** flera timmar.	El a aşteptat-**o** mai multe ore.
Han talade länge **med henne**.	El a vorbit mult **cu ea**.
Han köper alltid rosor **till henne**.	El **îi** cumpără **ei** mereu trandafiri.

Spre deosebire de limba română unde pronumele poate fi omis cînd are funcţie de subiect, în limba suedeză prezenţa acestuia este obligatorie.

Jag känner honom.	Îl cunosc.
Han känner mig.	Mă cunoaşte.

5.2 Forma reflexivă

Pronumele cu funcţie de obiect (complement direct sau indirect) se foloseşte la forma reflexivă cînd subiectul şi obiectul desemnează aceeaşi persoană.

Comparaţi:

Vad gör lilla Lisa?	Ce face micuţa Lisa?
– Hon kammar **sig**.	– (Ea) **Se** piaptănă.
Vad gör du med lilla Lisa?	Ce faci (tu) cu micuţa Lisa?
– Jag kammar **henne**.	– (Eu) **O** pieptăn.

În suedeză, ca şi în română, pronumele reflexiv are forme proprii doar pentru persoana a III-a: **sig** „se". La celelalte persoane se folosesc formele pronumelor personale cu funcţie de obiect:

Vad gör Per?	Ce face Per?
– Han tvättar **sig**.	– (El) **Se** spală.
Vad gör Karin?	Ce face Karin?
– Hon klär på **sig**.	– (Ea) **Se** îmbracă.
Vad gör Olle och Sten?	Ce fac Olle si Sten?
– De rakar **sig**.	– (Ei) **Se** rad.
Jag tvättar **mig**.	Eu **mă** spăl.
Du tvättar **dig**.	Tu **te** speli.
Vi tvättar **oss**.	Noi **ne** spălăm.
Ni tvättar **er**.	Voi **vă** spălaţi.

Tabelul următor prezintă pronumele personale la toate formele întîlnite pînă acum:

			SINGULAR		
SUBIECT		OBIECT		REFLEXIV	
jag	eu	mig	mie (îmi,mi) pe mine (mă,m)	mig	mă
du	tu	dig	ție(îți,ți) pe tine(te)	dig	te
han	el	honom	lui(îi,i) pe el(îl,l)	**sig**	se
hon	ea	henne	ei(îi,i) pe ea(o)	**sig**	se
den	el,ea (grupa **en**)	den	pe el(îl,l) pe ea(o)	**sig**	se
det	el,ea (grupa **ett**)	det	pe el(îl,l) pe ea(o)	**sig**	se
			PLURAL		
SUBIECT		OBIECT		REFLEXIV	
vi	noi	oss	nouă(ne,ni) pe noi(ne)	oss	ne
ni	voi	er	vouă(vă,vi,v) pe voi(vă,v)	er	vă
de	ei,ele	dem	lor(le,li)pe ei (îi,i)pe ele(le)	**sig**	se

5.3 Man

Pronumele **man** se foloseşte cu sens impersonal, nereferindu-se la o anumită persoană. El înlocuieşte orice persoană, inclusiv pe vorbitor (cf. **one** din engleză, **on** din franceză, **man** din germană). În limba română îi corespunde, de obicei, pronumele reflexiv ,,se“ sau pronumele personal ,,tu“ (la diferite forme), folosit cu valoare generală.

I Sverige dricker **man** mycket kaffe.	În Suedia se bea multă cafea.
På vintern åker **man** ofta skidor.	Iarna se schiază adeseori.
Man ser sjön från balkongen.	Se vede lacul de la balcon.
Man blir trött, om **man** sover för mycket.	Oboseşti dacă dormi mult.
Äta bör **man**, annars dör **man**. (Proverb)	Trebuie să mănînci, altfel mori.

Formele pronumelui **man** sînt: **en**, cînd are funcţie de obiect şi **sig**, cînd este folosit ca pronume reflexiv:

Många undviker **en**, om **man** luktar svett.	Mulţi **te** ocolesc dacă miroşi a transpiraţie.
Man frågar **sig**, varför det hände.	**Te** întrebi de ce s-a întîmplat.

SUBIECT	OBIECT	REFLEXIV
man	**en**	**sig**

5.4 Ordinea cuvintelor în propoziţiile care conţin pronume

În limba suedeză pronumele cu funcţie de obiect este plasat pe locul substantivului pe care îl înlocuieşte:

SUBIECT	VERB	OBIECT	
Eva	fick	ett brev.	
Eva a primit o scrisoare.			
Hon	läste	**det**	genast.
Ea a citit-o imediat.			
Per	känner	Maria.	
Per o cunoaşte pe Maria.			
Han	träffade	**henne**	i London.
El a întîlnit- o (pe ea) la Londra.			
Erik	rakar	**sig**	varje morgon.
Erik se rade în fiecare dimineaţă.			
Jag	talade	med **dem**	på telefon.
Eu am vorbit cu ei la telefon.			

Dacă propoziţia conţine negaţia **inte**, pronumele-obiect se plasează, în mod normal, înaintea acesteia. Comparaţi:

Hon läste inte brevet.	Ea nu a citit scrisoarea.
Hon läste **det** inte.	Ea nu a citit-**o**.
Jag såg inte Per.	(Eu) Nu l-am văzut pe Per.
Jag såg **honom** inte.	(Eu) Nu **l**-am văzut.

Un pronume cu funcţie de obiect poate, în anumite cazuri, să fie plasat după negaţia **inte**, dacă dorim să-l scoatem în evidenţă:

Känner du Per?	Îl cunoşti pe Per?
Nej, jag känner inte **honom**.	Nu, **pe el** nu îl cunosc.
Men jag känner hans bror.	Dar îl cunosc pe fratele lui.

Propoziții care conțin mai multe verbe. Comenzi

Două sau mai multe verbe la rînd

Există anumite verbe care pot fi plasate direct înaintea unui alt verb, în așa fel încît se obține o succesiune de mai multe verbe. În acest caz ordinea cuvintelor în propoziție este următoarea:

SUBIECT	VERB 1	INFINITIV = VERB 2	
Maria	vill	dansa	tango.
Maria vrea să danseze tango.			
Maria	ville	stanna.	
Maria a vrut să rămînă.			
Peter	kan	komma	när som helst.
Peter poate să vină/veni din moment în moment.			
Du	får	röka	på balkongen.
Poți fuma pe balcon.			

Notă: În limba suedeză, cel de-al doilea verb este întotdeauna la infinitiv, în timp ce în limba română poate fi la infinitiv sau, de multe ori, la conjunctiv ca în primele două exemple de mai sus (vezi și 6.3).

Formarea infinitivului de la forma de prezent a verbului

În dicționare, verbele sînt date, de obicei, la forma de infinitiv. Cu toate acestea forma verbală mai des folosită de către începători este forma de prezent a verbului. De aceea este bine să învățați să reconstruiți forma de infinitiv a unui verb pornind de la forma de prezent.

După cum reiese din capitolul 2.1, cele mai multe verbe se termină la prezent în **ar** sau **er**:

Verbe în ar

Dacă verbul se termină în **ar** la prezent, se elimină **r**:

PREZENT	Se elimină r	INFINITIV	
öppnar	öppna~~r~~	öppna	(a) deschide
arbetar	arbeta~~r~~	arbeta	(a) lucra
regnar	regna~~r~~	regna	(a) ploua

Verbele care au terminația **ar** la prezent primesc la preterit terminația **ade**. Dacă se întîlnește forma de preterit, se poate obține infinitivul îndepărtîndu-l pe **de**: öppnade → öppna~~de~~ → öppna.

Verbe în er

Dacă verbul se termină în **er** la prezent, se elimină **er** și se adaugă **a**:

PREZENT	Se elimină **er**	Se adaugă **a**	INFINITIV	
kommer	komm~~er~~	komm + a	komma	(a) veni
sover	sov~~er~~	sov + a	sova	(a) dormi
köper	köp~~er~~	köp + a	köpa	(a) cumpăra

Verbele terminate în **er** la prezent au forme diferite la preterit. Ele vor fi prezentate în capitolele 9.3; 9.7; 9.8.

6.3 Verbe auxiliare

Există unele verbe care nu pot fi folosite decît împreună cu alte verbe. Ele sînt numite *verbe axiliare* sau *ajutătoare (hjälpverb)*. Celelalte verbe se numesc *verbe principale (huvudverb)*. Acestea din urmă sînt verbe de sine stătătoare, cu înțeles lexical deplin. Un verb auxiliar stă întotdeauna înaintea unui verb principal.

Vom prezenta mai jos cele mai importante verbe auxiliare din limba suedeză. Prima formă este cea a infinitivului, iar între paranteze sînt trecute formele de prezent și de preterit. Deoarece aceste verbe sînt foarte des folosite, este recomandabil să fie învățate cît mai repede.

kunna (kan, kunde) ,,a putea, a ști"

Vi kan komma till er på söndag.	Putem veni la voi duminică.
Vi kan tala engelska.	Știm să vorbim englezește. (Putem vorbi limba engleză.)
Hon kan spela tennis.	Ea știe să joace tenis.
Men hon kan inte spela i morgon.	Dar nu poate juca mîine.

vilja (vill, ville) ,,a vrea, a voi"

Karin vill titta på teve.	Karin vrea să se uite la televizor.
Men Olle vill sova.	Dar Olle vrea să doarmă.
Sten ville hälsa på farmor.	Sten a vrut/voia să-și viziteze bunica.

De remarcat că în exemplele de mai jos verbul **vilja** ,,a vrea" nu se poate folosi ca în limba română, urmat numai de un complement direct, ci trebuie urmat de verbul **ha** ,,a avea" + complement direct:

Jag vill ha kaffe.	Vreau cafea.
Han ville ha grädde till kaffet.	El a vrut frișcă la cafea.

Få (får, fick) exprimă permisiunea ,,a putea", ,,a avea voie".

Du får röka om du vill.	Poţi să fumezi dacă vrei.
Hon får inte gå ut i kväll.	Ea nu are voie să plece de acasă astă seară.

Få poate exprima o necesitate (datorată circumstanţelor) şi atunci poate fi tradus în română prin verbul ,,a trebui", ,,a fi nevoit":

Hon fick vänta i en timme.	Ea a trebuit să aştepte o oră.

Forma de preterit **fick** poate avea uneori un sens apropiat de cel al verbelor ,,a putea", ,,a reuşi" din limba română, referindu-se la o eventuală dificultate peste care s-a putut trece:

Fick du tala med Britta?	Ai reuşit/putut să vorbeşti cu Britta?

De remarcat că verbul **få** poate fi folosit şi ca verb principal, avînd sensul de ,,a primi", ,,a obţine":

Hon fick en chokladask.	Ea a primit o cutie cu ciocolată.
Du får en tia, om du hjälper mig.	Primeşti zece coroane dacă mă ajuţi.

– **(måste, måste)** ,,trebuie", ,,a trebuit", ,,va trebui", arată o obligaţie sau o necesitate. Acest verb nu are formă de infinitiv şi are o singură formă atît pentru prezent cît şi pentru preterit:

Du måste gå hem nu.	Trebuie să pleci acasă acum.
Olle måste sälja bilen.	Olle trebuie să vîndă maşina.
Jag måste arbeta hela kvällen i går.	A trebuit să lucrez toată seara, ieri.
Men jag måste inte arbeta varje kväll.	Nu trebuie însă să lucrez în fiecare seară.

De remarcat că în ultimul exemplu **måste inte** arată absenţa obligaţiei. Se poate traduce în limba română prin ,,nu trebuie", ,,nu e necesar". Pentru a exprima o interdicţie se foloseşte verbul **får + inte**, ,,e interzis", ,,nu e voie", ,,nu trebuie":

Man får inte röka här.	Nu este voie să se fumeze aici. (Fumatul este interzis.)
Du får inte skratta åt honom.	Nu trebuie să rîzi de el.

Ca şi corespondentul său din limba română, verbul **måste** poate să exprime ideea de probabilitate sau ,,necesitate logică", traducîndu-se atunci prin ,,probabil că", trebuie să":

Han måste vara trött.	Trebuie să fie obosit.

behöva (behöver, behövde), ,,a fi nevoie", ,,a trebui"

Du behöver bara stanna två dagar.	Este nevoie să stai numai două zile.
Han behövde inte vänta länge.	Nu a fost nevoie (nu a trebuit) să aştepte mult.

De remarcat că verbul **behöva** se foloseşte şi ca verb principal (huvudverb) urmat de un complement direct şi atunci se traduce prin ,,a avea nevoie de":

Jag behöver hjälp.	Am nevoie de ajutor.

Skola (ska, skulle) se foloseste cu sensul de ,,a trebui" sau ca auxiliar la formarea timpului viitor: ,,voi,vei,va,vom,veţi,vor", ,,o să" (vezi 9.2). În scris se foloseşte adesea forma **skall** în loc de **ska**.

Du ska inte göra så.	Nu trebuie să faci asta.
Man ska alltid fråga honom två gånger. Han kan inte bestämma sig.	Trebuie să-l întrebi întotdeauna de două ori. Nu se poate hotărî.
Vi ska köpa ett hus på landet.	O să cumpărăm o casă la ţară.

Böra (bör, borde), ,,ar trebui" (,,trebuie"), ,,ar fi bine", ,,s-ar cuveni" exprimă o obligaţie într-un sens mai puţin autoritar – mai degrabă o recomandare – decît cea exprimată prin **ska**. Forma de preterit, **borde**, se poate folosi cu acelaşi sens ca şi cea de prezent, ideea de obligaţie fiind chiar mai slabă decît cea exprimată prin **bör**.

Man bör inte dricka mer än sex koppar kaffe om dagen.	Nu trebuie (nu e recomandabil) să bei mai mult de şase ceşti de cafea pe zi.
Du borde köpa en ny väska.	Ar trebui să cumperi o geantă nouă.

Poate de asemenea să exprime o probabilitate, o prezumpţie:

Han borde vara framme nu.	Trebuie/ar trebui să fi ajuns acum (= probabil că a ajuns, dacă totul a decurs normal).

Bruka (brukar, brukade), ,,a obişnui să", ,, a avea obiceiul să" se foloseşte pentru a exprima ceva ce se petrece/întîmplă de obicei, de regulă:

Jag brukar dricka kaffe efter lunch.	Obişnuiesc să beau cafea după masa de prînz.
Josefin brukar skriva dagbok varje dag.	Josefin obişnuieşte să-şi scrie jurnalul în fiecare zi.
Vi brukade spela kort på lördagskvällarna.	Obişnuiam să jucăm cărţi sîmbăta seara.

6.4 Exprimarea unei comenzi sau a unui îndemn. Imperativul

Pentru a cere unei persoane să facă ceva, putem folosi o formă verbală numită *imperativ (imperativ)*.

Kom hit!	Vino aici!
Öppna dörren!	Deschide uşa!
Prata inte!	Nu vorbi!

În limba suedeză nu există decît o singură formă de imperativ pentru fiecare verb. Verbele terminate la prezent în **ar** (*ar-verb*) sau **er** (*er-verb*) formează imperativul direct din forma prezentului.

Verbe în ar

Verbele care se terminăn în **ar** la prezent au la imperativ aceeaşi formă ca la infinitiv (vezi 6.2). Eliminînd **r** din forma prezentului, se obţine forma de imperativ:

PREZENT	Se elimină **r**!	IMPERATIV = INFINITIV	
öppnar	öppna~~r~~	Öppna!	Deschide/Deschideţi!
lyssnar	lyssna~~r~~	Lyssna!	Ascultă/Ascultaţi!
väntar	vänta~~r~~	Vänta!	Aşteaptă/Aşteptaţi!

Verbe în er

Verbele terminate în **er** la prezent nu au forma imperativului la fel ca cea infinitivului. Imperativul acestor verbe se va forma prin eliminarea terminaţiei **er** din forma prezentului:

PREZENT	Se elimină **er**!	IMPERATIV	
skriver	skriv~~er~~	Skriv!	Scrie/Scrieţi!
ringer	ring~~er~~	Ring!	Sună/Sunaţi!
känner	känn~~er~~	Känn!	Pipăie/Pipăiţi!

Imperativul unui verb nu se poate forma cunoscîndu-se numai infinitivul lui, deoarece atît verbele terminate la prezent în **ar** cît şi cele terminate în **er** au infinitivul terminat în **a**. Eliminîndu-l pe **a** de la infinitiv, se poate obţine numai forma de imperativ a verbelor care au forma de prezent terminată în **er**. Verbele care se termină la prezent în **ar** îl menţin însă pe **a** la imperativ.

6.5 Îndemnul, rugămintea, formularea unei cereri politicoase

Pentru formularea politicoasă a unei cereri se foloseşte în limba suedeză expresia **är du snäll** (eşti amabil), care se aşează la sfîrşitul propoziţiei, sau expresia **var snäll och** ,,fii amabil şi", ,,fiţi amabil şi" aşezată la începutul propoziţiei:

Köp en tidning, är du snäll!	Cumpără un ziar, dacă ești amabil.
Stäng dörren, är du snäll!	Închide ușa, dacă ești amabil.
Var snäll och hämta en kudde!	Fii amabil și adu-mi o pernă. (Adu-mi o pernă te rog!)

Snäll este un adjectiv care poate fi tradus în limba română prin „amabil", „drăguț", „gentil". Sensul întregii expresii, însă, poate fi echivalat adeseori cu formula românească „te rog" („vă rog").

Dacă rugămintea este adresată mai multor persoane trebuie folosită forma de plural: **snälla** (vezi 11.5):

Stäng dörren, är ni snälla!	Închideți ușa dacă sînteți amabili!
Var snälla och stäng dörren!	Fiți amabili și închideți ușa!

În locul acestor construcții cu imperativul se folosesc adesea alte formulări politicoase sub forma unor propoziții interogative adresate celui căruia i se cere ceva. În asemenea situații propoziția interogativă este de fapt o rugăminte. Cel care pune întrebarea nu așteaptă un răspuns, ci așteaptă să i se îndeplinească rugămintea:

Kan du öppna fönstret?	Poți să deschizi fereastra?
Kan du räcka mig saxen?	Poți să-mi dai (întinzi) foarfeca?
Kan ni stänga dörren?	Puteți să închideți ușa?

6.6 Ordinea cuvintelor într-o propoziție care conține mai multe verbe

Ordinea cuvintelor în propoziție se respectă și în propozițiile care conțin mai multe verbe. În acest caz verbele sînt plasate, unul după altul, pe locul obișnuit al verbului. În consecință, în schema ordinii cuvintelor în propoziție, primul verb se va nota $VERB_1$ iar celelalte (atunci cînd există), se vor trece în coloana imediat următoare, notată VERB:

SUBIECT	$VERB_1$	VERB	OBIECT	COMPLEMENT CIRCUMSTANȚIAL
Ola	behöver	låna	pengar.	
Ola are nevoie să împrumute bani.				
Jag	måste	gå		till posten snart.
Trebuie să mă duc la poștă curînd.				
Det	börjar	regna		nu.
Începe să plouă acum.				
Hon	måste	sluta röka		i december.
Ea trebuie să înceteze să fumeze în decembrie (să se lase de fumat).				
Vi	hörde		ett flygplan.	
Am auzit un avion.				

Dacă – așa cum se petrece în ultimul exemplu – propoziția conține un singur verb, atunci acesta se va plasa în cadrul coloanei $VERB_1$.

6.7 „Complemente adverbiale ale propoziţiei“

Există o categorie aparte, aşa numitele „complemente adverbiale ale propoziţiei“ *(satsadverbial)*, care ocupă un loc bine stabilit în cadrul propoziţiei. Ele nu se plasează la sfîrşitul propoziţiei, ca celelalte complemente circumstanţiale, ci se aşează imediat după VERB$_1$.

Negaţia **inte** „nu“, aparţine acestei categorii. Alte exemple:

frecvenţă: **alltid** „întotdeauna“, **ofta** „adesea“, **ibland** „uneori“, **aldrig** „niciodată“

posibilitate, afirmaţie: **säkert** „sigur“, **nog** „probabil“, **kanske** „poate“

apreciere: **lyckligtvis** „din fericire“, **tyvärr** „din păcate“

Notă: Deoarece termenul gramatical suedez *satsadverbial* nu are un echivalent consacrat în terminologia gramaticală românească, el a fost tradus prin „complement adverbial al propoziţiei“. Se subliniază astfel faptul că adverbele din această categorie nu se referă la o anumită parte de propoziţie, ci la întregul conţinut al acesteia.

SUBIECT	VERB$_1$	„COMPLEMENT ADVERBIAL al PROPOZIŢIEI“	VERB	OBIECT	COMPLEMENT CIRCUMSTANŢIAL LOC/TIMP
Vi	vill	inte	dricka	mjölk	till maten.
(Noi) Nu vrem să bem lapte la masă.					
Du	måste	alltid	skriva	postnummer	på alla brev.
Trebuie întotdeauna să scrii codul poştal pe toate scrisorile.					
Det	brukar	aldrig	snöa		i augusti.
Nu obişnuieşte să ningă niciodată în august.					
Alla	behöver	inte	sova		åtta timmar.
Nu toţi au nevoie să doarmă opt ore.					
Olle	reser	sällan			utomlands.
Olle călătoreşte rar în străinătate.					
Vi	träffade	ofta		Per	i Stockholm.
(Noi) L-am întîlnit /îl întîlneam adesea pe Per la/ în Stockholm.					

Cînd au fost analizate propoziţiile cu un singur verb, s-a menţionat că acesta se plasează întotdeauna în faţa subiectului în propoziţiile interogative totale (4.2), în cele interogative parţiale (4.3) şi în propoziţiile care încep cu un complement (4.6).

6.8 Interogaţia totală. Propoziţii interogative care conţin mai multe verbe

În cazul în care o propoziţie interogativă totală (ja/nej-fråga, 4.2) conţine mai multe verbe, se plasează la începutul propoziţiei $VERB_1$ urmat de subiect:

$VERB_1$	SUBIECT	„COMPLEMENT ADVERBIAL al PROPOZIŢIEI“	
Vill	ni	inte	dricka mjölk till maten?
Nu vreţi să beţi lapte la masă?			
Kan	du		börja jobba på måndag?
Poţi începe luni să lucrezi?			
Måste	flickan		komma tillbaka i morgon?
Trebuie să se întoarcă mîine fata?			
Brukar	han	alltid	vara så trött?
(El) Este aşa de obosit întotdeauna?			
Känner	du		Sven?
Îl cunoşti pe Sven?			
Regnar	det	ofta	på sommaren?
Plouă des vara?			

În răspunsurile scurte (4.7) se repetă, în acest caz, verbele auxiliare (ele nu pot fi înlocuite cu **göra**)

Kan du simma?	Ştii să înoţi?
– Ja, det **kan** jag.	– Da (,ştiu).
– Nej, det **kan** jag inte.	– Nu (,nu ştiu).
Får vi röka här?	Putem fuma aici?
– Ja, det **får** ni.	– Da (,puteţi).
– Nej, det **får** ni inte.	– Nu (,nu puteţi).

6.9 Propoziţii interogative parţiale şi propoziţii care încep cu un complement (cînd acestea conţin mai multe verbe)

Regulile privind interogaţia parţială şi cele referitoare la plasarea complementului la începutul propoziţiei pot fi concentrate într-o singură regulă comună. Ordinea cuvintelor în propoziţie va fi astfel următoarea:

X *sau* CUVÎNT INTEROGATIV	$VERB_1$	SUBIECT	„COMPLEMENT ADVERBIAL al PROPOZIŢIEI"	
I morgon	måste	du		komma i tid.
Mîine trebuie să vii la timp.				
Här	får	du	inte	röka.
Aici nu ai voie să fumezi.				
Förr	ville	Sten	alltid	titta på teve hela kvällen.
Mai demult Sten voia întotdeauna să se uite la televizor toată seara.				
Vad	vill	ni		göra i morgon?
Ce vreţi să faceţi mîine?				
Vem	kan	jag		fråga?
Pe cine pot să întreb?				
Hur dags	får	jag		ringa?
La ce oră pot să telefonez?				
Vem	kan		inte	simma?
Cine nu ştie să înoate?				
Vad	hände			på festen i fredags?
Ce s-a întîmplat la petrecerea de vineri?				

Locul subiectului nu poate rămîne liber decît atunci cînd cuvîntul interogativ capătă funcţie de subiect, aşa cum este cazul în ultimele două exemple.

7 Fraza

După cum s-a menționat (1.3), în limba suedeză termenul gramatical *mening* poate avea sensul de comunicare orală sau scrisă (comunicare conținînd unul sau mai multe predicate). Termenul gramatical suedez *mening* poate semnifica, așadar, o comunicare compusă dintr-o singură propoziție *(enkel mening)* și atunci echivalentul său în limba română este *propoziția principală independentă*. Cînd termenul *mening* semnifică o comunicare compusă din mai multe propoziții *(sammansatt mening)*, echivalentul său în limba română este *fraza*.

Primele două dintre exemplele de mai jos sînt propoziții principale independente, iar următoarele sînt fraze:

Rolf sjunger.	Rolf cîntă.
Birgit spelar dragspel.	Birgit cîntă la acordeon.
Rolf sjunger och Birgit spelar dragspel.	Rolf cîntă (din gură) și Birgit cîntă la acordeon.
De säger att Rolf sjunger och Birgit spelar dragspel.	Ei spun că Rolf cîntă (din gură) și Birgit cîntă la acordeon.

În capitolele precedente s-a prezentat modul de formare a propozițiilor principale independente. În acest capitol se vor indica diferite posibilități de a lega propozițiile între ele pentru a obține fraze.

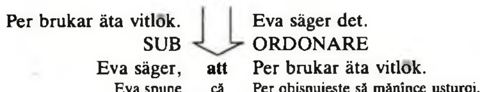
7.1 Coordonarea și subordonarea

Două propoziții se pot lega între ele cu ajutorul cuvîntului **och** ,,și". Acest tip de îmbinare a două propoziții este numit *coordonare (samordning):*

Rolf sjunger. Birgit spelar dragspel.
CO ORDONARE
Rolf sjunger **och** Birgit spelar dragspel.

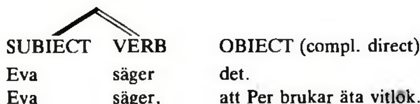
Propozițiile legate prin **och** ,,și" sînt propoziții de același fel. O propoziție însă poate fi așezată lîngă o altă propoziție în așa fel încît, pierzîndu-și calitatea de propoziție independentă, să devină o parte de propoziție în cadrul propoziției la care a fost alăturată. Acest tip de îmbinare în care o propoziție depinde gramatical de o altă propoziție se numește *subordonare (underordning)*.

În exemplul umător, propoziţia **Per brukar äta vitlök** (Per obişnuieşte să mănînce usturoi) este subordonată unei alte propoziţii cu ajutorul conjuncţiei **att** ,,că“:

Propoziţia introdusă prin **att** ,,că“ funcţionează ca un complement direct pe lîngă verbul **säger** ,,spune“, asemănător lui **det** în propoziţia: Eva säger det.

Comparati exemplele de mai jos, încadrate în schema ordinii cuvintelor în propoziţie:

7.2 Propoziţia principală şi propoziţia subordonată

În cadrul raportului de subordonare se face distincţia între propoziţia principală şi propoziţia subordonată sau secundară. O propoziţie care nu depinde din punct de vedere gramatical de o altă propoziţie şi are un înţeles de sine stătător este numită *propoziţie principală (huvudsats)*. O propoziţie care depinde de o altă propoziţie, funcţionînd deci ca parte de propoziţie a acesteia, se numeşte *propoziţie subordonată* sau *secundară (bisats)*. Ea nu poate niciodată să constituie o propoziţie independentă, cu înţeles de sine stătător.

PROPOZIŢIE PRINCIPALĂ

Rolf sjunger.

Dacă două propoziţii principale sînt legate între ele prin coordonare se obţine o frază formată din două propoziţii principale.

De remarcat: o frază conţine întotdeauna cel puţin o propoziţie principală.

PROPOZIŢIE PRINCIPALĂ		PROPOZIŢIE PRINCIPALĂ
Rolf sjunger	och	Birgit spelar dragspel.

Dacă între două propoziţii se stabileşte un raport de subordonare, atunci una dintre propoziţii devine propoziţie subordonată. Aşa cum s-a arătat, se poate considera că aceasta din urmă funcţionează ca parte de propoziţie în cadrul propoziţiei principale. În acest caz termenul ,,propoziţie principală“ (*huvudsats*) este folosit pentru denumirea întregii comunicări în cadrul căreia

subordonata funcționează ca o parte de propoziție (în exemplul de mai jos ca un complement direct):

PROPOZIȚIE PRINCIPALĂ

Eva säger, att Per brukar äta vitlök.

PROPOZIȚIE SUBORDONATĂ

Chiar dacă între două propoziții subordonate se stabilește un raport de coordonare cu ajutorul lui **och** „și", ele vor rămîne propoziții subordonate:

PROPOZIȚIE PRINCIPALĂ

Eva säger, att Rolf sjunger och att Birgit spelar dragspel.

PROPOZIȚIE SUBORDONATĂ PROPOZIȚIE SUBORDONATĂ

Există mai multe tipuri de propoziții subordonate. Cele mai importante vor fi prezentate în paginile următoare.

7.3 Propoziții subordonate introduse prin *att*

Propozițiile subordonate introduse prin **att** „că" se numesc în limba suedeză *att-bisatser*. Ele joacă de obicei rolul de complemente directe pe lîngă verbe ca: **säga** „a spune", **veta** „a ști", **tro** „a crede", **se** „a vedea", **höra** „a auzi":

Mannen sa, att han var trött.	Omul a spus că era obosit.
Jag tror, att Elsa kommer hit i kväll.	Cred că Elsa vine aici diseară.
Alla vet, att chefen kom för sent i morse.	Toți știu că șeful a întîrziat azi dimineață.
Vi såg nog, att du gäspade.	Am văzut bine că ai căscat.
Jag hör, att någon startar en bil.	Aud că cineva pornește o mașină.

În unele cazuri **att** poate fi omis, spre exemplu în primele două exemple de mai sus:

Mannen sa han var trött.	Omul a spus că e (era) obosit.
Jag tror Elsa kommer hit i kväll.	Cred că Elsa vine aici diseară.

Nu este însă greșit dacă se folosește **att**. În situația în care sînteți nesiguri deci, puteți folosi **att** pentru a elimina riscul unor greșeli inutile.

În limba suedeză se poate pune *virgulă (kommatecken) (,)* înaintea unei subordonate introduse prin **att**, cu condiția ca acesta să nu fie omis. Folosirea virgulei nu este însă obligatorie. Dacă propoziția subordonată introdusă prin **att** este relativ scurtă, ca în exemplele de mai sus, virgula poate fi omisă. (Am folosit totuși virgulele pentru a indica unde anume se cuvine să fie plasate).

7.4 Propozițiile subordonate circumstanțiale

Propozițiile subordonate pot de asemenea să funcționeze ca niște complemente circumstanțiale și atunci sînt numite *propoziții subordonate circumstanțiale (adverbialsbisatser)*. Ele pot fi recunoscute după cuvintele prin care sînt introduse: *conjuncțiile subordonatoare (underordnande konjunktioner)*. Cele mai frecvente conjuncții subordonatoare sînt:

när ,,cînd"

Mannen vaknade, när barnet började gråta.	Omul s-a trezit cînd copilul a început să plîngă.

innan ,,înainte (ca. . .) să"

Karin gör läxorna, innan hon äter middag.	Karin își face lecțiile înainte să mănînce (să cineze).

medan ,,în timp ce"

Du kan läsa tidningen, medan jag duschar.	Poți citi ziarul în timp ce eu fac duș.

om ,,dacă"

Jag går hem, om Lisa kommer hit.	Eu plec acasă dacă Lisa vine aici.

därför att ,,pentru că"

Per grät, därför att Sten hade retat honom.	Per a plîns/plîngea pentru că îl necăjise Sten.

eftersom ,,deoarece"

Vi badade inte, eftersom vattnet var förorenat.	N-am făcut baie deoarece apa era murdară (cu impurități).

fastän ,,cu toate că", ,,deși"

Han gick till arbetet, fastän han var förkyld.	S-a dus la lucru cu toate că era răcit.

trots att ,,deși", ,,în ciuda faptului că"

Vi gav oss iväg, trots att det regnade.	Am plecat deși/în ciuda faptului că ploua.

Propozițiile subordonate circumstanțiale pot fi, la rîndul lor, înscrise în schema de plasare a cuvintelor în propoziții, locul lor fiind acela al complementelor circumstanțiale:

SUBIECT	VERB	OBIECT (compl. dir.)	COMPLEMENT CIRCUMSTANȚIAL
Jag	träffade	Lisa	i morse.
Am întîlnit-o pe Lisa azi dimineață.			
Jag	träffade	Lisa,	när jag handlade mat.
Am întîlnit-o pe Lisa cînd cumpăram de mîncare.			

SUBIECT	VERB	OBIECT (compl. dir.)	COMPLEMENT CIRCUMSTANŢIAL
Jag	betalar	bensinen,	om du skjutsar mig hem.
(Eu) Plătesc benzina dacă mă duci acasă cu maşina.			
Han	gick		till arbetet, fastän han var förkyld
El s-a dus la lucru cu toate că era răcit.			

Propoziţiile circumstanţiale pot fi aşezate la începutul frazei ca şi complementele circumstanţiale (vezi 4.6). În acest caz verbul din propoziţia principală trebuie plasat înaintea subiectului, exact ca în cazul deplasării unui complement circumstanţial la începutul unei propoziţii:

X	VERB	SUBIECT	OBIECT (compl. dir.)	COMPLEMENT CIRCUMSTANŢIAL
I morse	träffade	jag	Lisa.	
Azi dimineaţă am întîlnit-o pe Lisa.				
När jag handlade mat,	träffade	jag	Lisa.	
Cînd cumpăram de mîncare am întîlnit-o pe Lisa.				
Om du skjutsar mig hem,	betalar	jag	bensinen.	
Dacă mă duci acasă cu maşina, plătesc eu benzina.				
Fastän han var förkyld,	gick	han		till arbetet.
Cu toate că era răcit, s-a dus la lucru.				

Pentru a da claritate unei fraze în limba suedeză, propoziţiile subordonate circumstanţiale pot fi cuprinse între virgule, folosirea acestora nefiind însă obligatorie.

De remarcat că în limba suedeză, spre deosebire de limba română, subiectul trebuie să fie exprimat în propoziţiile subordonate circumstanţiale:

Eva läser läxorna, innan **hon** äter middag.	Eva îşi face lecţiile înainte să cineze.
När **jag** kom hem, upptäckte jag att plånboken var försvunnen.	Cînd am ajuns acasă am descoperit că îmi dispăruse portofelul.

7.5 Ordinea cuvintelor în propoziţiile subordonate

Ordinea cuvintelor în propoziţiile subordonate diferă în unele privinţe de ordinea plasării cuvintelor într-o propozitie principală. Deosebirea esenţială constă în plasarea ,,complementelor adverbiale ale propoziţiei" *(satsadverbial)* (vezi şi 6.7). În cadrul propoziţiilor subordonate acestea vor fi totdeauna aşezate înaintea verbului. În exemplele următoare aceeaşi propoziţie funcţionează întîi ca propoziţie principală şi apoi ca propoziţie subordonată:

Sten vill **inte** sova.	Sten nu vrea să doarmă.
Olle säger, att Sten **inte** vill sova.	Olle spune că Sten nu vrea să doarmă.
Per kommer **alltid** för sent.	Per întîrzie întotdeauna.
Vi väntar inte på Per, eftersom han **alltid** kommer för sent.	Nu îl aşteptăm pe Per, deoarece el întîrzie întotdeauna.
De slutar **inte** sjunga.	Ei nu încetează să cînte.
Jag blir arg, om de **inte** slutar sjunga.	Mă supăr dacă ei nu încetează să cînte.

Într-o propoziţie subordonată subiectul stă întotdeauna înaintea verbului, iar înaintea subiectului nu poate fi plasat nici un alt element al propoziţiei. Propoziţiile subordonate sînt, în general, introduse prin anumite cuvinte, denumite *cuvinte subordonatoare (bisatsinledare)*. În cadrul acestora se disting conjuncţiile subordonatoare întîlnite în cap. 7.3 şi 7.4: **att** ,,că", **när** ,,cînd", **om** ,,dacă", **eftersom** ,,deoarece", **fastän** ,,cu toate că" etc. şi pronumele relative pe care le vom studia în cap. 7.6.

Tabelul de mai jos arată în ce măsură ordinea cuvintelor într-o propoziţie subordonată diferă de cea dintr-o propoziţie principală:

	CUVINT SUBORDONATOR	SUBIECT	,,COMPL. ADV. al PROPOZIŢIEI"	VERB$_1$	(restul urmează ca într-o prop. princ.)
Olle säger,	att	Sten	inte	vill	sova.
Olle spune că Sten nu vrea să doarmă.					
Camilla säger,	att	hon		kan	spela tennis.
Camilla spune că ştie să joace tenis.					
Jag vet,	att	de	alltid	reser	till fjällen på vintern.
(Eu) Ştiu că ei pleacă totdeauna la munte, iarna.					
Per tippar,	trots att	han	aldrig	vinner.	
Per joacă la curse cu toate că niciodată nu cîştigă.					
Vi kommer,	om	vi	inte	måste	jobba över.
Venim dacă nu trebuie să lucrăm suplimentar.					
Alla gillar Eva,	eftersom	hon	nästan alltid	skojar	om allting.
Toţi o plac pe Eva deoarece aproape întotdeauna ia lucrurile în glumă.					

7.6 Propoziţii relative

Există un anumit tip de propoziţii subordonate care se referă la un substantiv din propoziţia principală, îndeplinind pe lîngă acesta funcţia de atribut. Deoarece propoziţiile subordonate de acest fel sînt introduse cu ajutorul pronumelui relativ **som** „care", „pe care", „căruia" (căreia, cărora)", ele sînt numite *propoziţii relative (relativbisatser).*

Cuvîntul **som** este invariabil în limba suedeză.

Sten har en syster, **som** heter Karin.	Sten are o soră care se numeşte Karin.
Pojken **som** du ser där borta är min bror.	Băiatul pe care îl vezi acolo este fratele meu.
Sten har två flygplan, **som** är sönder.	Sten are două avioane care sînt stricate.

Propoziţiile relative vor fi prezentate pe larg în cap. 16.7.

Pronunțare și ortografie

Pronunțarea și ortografia au fost descrise succint în capitolul 1.1.

Vocale și consoane

În toate limbile, sunetele se împart în două grupe principale: *vocale (vokaler)* și *consoane (konsonanter)*. În limba suedeză există 9 vocale și 18 consoane. Spre deosebire de limba română, în suedeză nu exista diftongi, cu excepția anumitor dialecte.

Vocale: i e ä y ö o å a u
Consoane: p t k b d g s sj tj h f v j l r m n ng

Unele dintre sunetele consonantice nu sînt reprezentate grafic prin litere specifice, ci printr-o combinație de mai multe litere care se pronunță într-un singur sunet. Combinațiile **sj**, **tj**, și **ng** corespund fiecare unui sunet diferit. Vom reveni mai tîrziu asupra modului de formare a sunetelor. Fiecare regiune din Suedia are o pronunție specifică. În paginile următoare ne vom referi la pronunția obișnuită din Stockholm și din centrul Suediei.

Formarea sunetelor. Sunete surde și sunete sonore

Pentru a înțelege diferența dintre vocale și consoane trebuie să știm cum se formează sunetele.

Sunetele se emit cînd aerul, ieșind din plămîni, trece prin trahee, laringe și ajunge în cavitatea bucală. În laringe aerul trece printre coardele vocale (membrane activate de fascicule musculare). Cînd acestea se apropie una de cealaltă, aerul ieșit din plămîni le face să vibreze dînd naștere unui sunet sonor (ton vocal).

Vibrarea coardelor vocale poate fi sesizată dacă așezăm două degete pe gît, în dreptul laringelui, în timp ce pronunțăm un *aaa* prelung.

Sunetele produse prin vibrarea coardelor vocale se numesc *sunete sonore (tonande ljud)*, iar cele produse fără ca aerul – în trecerea lui – să activeze coardele vocale se numesc *sunete surde (tonlösa ljud)*. Toate vocalele sînt sonore, în timp ce consoanele pot fi sau sonore, sau surde. Diferența dintre o consoană surdă și una sonoră poate fi ușor sesizată, dacă – așezînd două degete în dreptul largingelui – se pronunță întîi un *zzzz* prelung și apoi un *sss* prelung. Prezența vibrațiilor la pronunțarea lui *z* indică sonoritatea acestuia, în timp ce absența vibrațiilor, în cazul lui s, indică un sunet surd (în efectuarea acestui exercițiu încercați să evitați pronunțarea unei vocale împreună cu sunetele *z* sau *s*; deci nu se va pronunța *ess* sau *ssse* ci sunetul *s* pur).

Principala diferență dintre consoane și vocale derivă din faptul că vocalele sînt produse fără ca aerul să întîlnească un obstacol pe traseul său (aerul trece liber prin laringe și prin cavitatea bucală), în timp ce consoanele se obțin printr-o ocluziune totală sau parțială. Din plămîni și pînă la ieșirea din gură, aerul întîmpină – într-un punct sau altul al traseului – un obstacol. Atunci cînd buzele constituie acest obstacol, fenomenul este mai ușor de sesizat. Pronunțați în fața oglinzii consoana *p*, spre exemplu, în cuvîntul „pipă". Observați cum – o clipă – buzele se închid complet pentru a se redeschide apoi cînd rostiți vocalele *i* și *ă*.

8.3 Lungimea sunetelor și accentul

În capitolul 1.1 s-a precizat că în limba suedeză se face distincția între vocale lungi și vocale scurte. Am folosit atunci exemplele:

sịll	scrumbie	tạll	pin	rịsk	risc
si̱l	strecurătoare	ta̱l	discurs	ri̱k	bogat

În aceste exemple cuvintele nu au decît o singură silabă. Cînd cuvîntul are mai multe silabe apare o dificultate suplimentară și anume aceea a intensității cu care se pronunță diferitele silabe, ceea ce se numește *accent (betoning)*. Observați următoarele cuvinte:

banan
pista, calea, traseul (forma definită a cuvîntului **bana**)

banan
banană

Aceste două cuvinte sînt formate din aceleași sunete și din același număr de silabe, dar se pronunță complet diferit. Diferențele de pronunțare au o importanță deosebită în limba suedeză, deoarece adesea poate fi vorba despre cuvinte cu totul diferite. În exemplele de mai sus, cele două silabe ale cuvintelor (ortografiate identic) nu se pronunță cu aceeași intensitate, adică sînt accentuate diferit. În primul cuvînt accentul cade pe prima silabă, iar în al doilea pe a doua silabă.

Ca și în exemplele de mai sus, cuvintele din exemplele următoare se pronunță diferit deoarece în primul cuvînt accentul cade pe prima silabă, în timp ce în al doilea cuvînt accentul cade pe cea de-a doua silabă:

fọrmel formulă   formẹll formal

Se poate observa existența unei relații între accent și lungimea vocalei și anume:

> O vocală (într-o silabă) accentuată este sau lungă sau scurtă.
> O vocală (într-o silabă) neaccentuată este întotdeauna scurtă.

Semnele care indică lungimea vocalelor vă vor ajuta să recunoaşteţi silabele accentuate:

banan	banana	banan	(forma definită a substantivului **bana** ,,pistă")
fọrmel	formulă	formẹll	formal

Semnele care indică lungimea vocalelor vor fi în continuare plasate numai sub silabele accentuate. Vocalele din silabele neaccentuate nu vor fi marcate cu nici un semn, deoarece ele sînt întotdeauna scurte.

În limba suedeză accentul cade, în mod normal, pe prima silabă, deci implicit, pe prima vocală a cuvîntului, dar această regulă are multe excepţii.

Este vorba în special de cuvinte împrumutate din alte limbi, spre exemplu din limba franceză:

familj	familie	intressạnt	interesant
intelligent	inteligent	magasin	magazin

În aceste exemple accentul cade pe ultima silabă.

3.4 Accent ascuţit şi accent grav

În pronunţarea anumitor cuvinte apare, în limba suedeză, un fenomen care lipseşte cu desăvîrşire în cele mai multe dintre limbile europene. Este aşa-numitul accent muzical sau melodic, realizat prin *accentul ascuţit (akut accent)* şi *accentul grav (grav accent)*. Accentul ascuţit se întîlneşte în special în cuvinte monosilabice (spre exemplu în cuvîntul **somn** ,,somn") şi în unele cuvinte bisilabice (**order** ,,ordin"). Accentul grav, inexistent în limba română, apare în multe cuvinte bisilabice, polisilabice sau în cuvinte compuse.

Anumite cuvinte ortografiate identic pot fi deosebite numai cu ajutorul accentului melodic:

Accent ascuţit		*Accent grav*	
anden	raţa	anden	spiritul
stẹgen	treptele	stẹgen	scara
vaken	copca (în gheaţă)	vaken	treaz

În perechile de cuvinte din tabelul de mai sus accentul cade pe aceeaşi silabă, dar ,,melodia" cu care ele se pronunţă este diferită. Această ,,melodie" specific suedeză este greu de sesizat de către cei care nu au limba suedeză ca limba maternă. Riscul de a nu fi inţeles, în cazul nefolosirii corecte a unuia sau altuia dintre accente, nu este mare. Exersarea şi aprofundarea accentului melodic pot fi făcute într-o altă etapă a studiului limbii suedeze decît cea pe care şi-o propune gramatica de faţă.

8.5 Vocalele lungi în limba suedeză

Iată o listă a vocalelor lungi din limba suedeză și a sunetelor cu care acestea pot fi – în mod aproximativ – echivalate:

i se pronunță lung și închis, puțin mai lung, dar asemănător cu *i* românesc din cuvîntul „mină"

vin vin   vila a se odihni

e se pronunță lung și închis, asemănător cu *é* din limba franceză în cuvîntul *„clé"*

se a vedea   leva a trăi

ä se pronunță lung și deschis, mai lung, dar asemănător cu *e* românesc din cuvîntul „lene"

läsa a citi   nära aproape

y se pronunță lung și închis, cu buzele rotunjite și scoase în afară ca pentru *u*, dar pronunțînd *i*. Este un sunet oarecum asemănător cu *u* din limba franceză sau cu *ü* german din din cuvîntul Lübeck

ny nou   lysa a lumina

ö se pronunță lung și închis, cu buzele rotunjite ca pentru *o*, dar pronunțîndu-se *e*. Nu are echivalent în limba română, se asemănă cu sunetul francez *eu* din cuvîntul „peu"

öl bere   dö a muri

o se pronunță lung și închis, asemănător cu un *u* lung românesc (în cuvîntul onomatopeic „muu") sau cu *ou* din franceză

ros trandafir   sol soare

å se pronunță ca un *o* lung, dar mai închis, asemănător exclamației folosite în meciurile de fotbal: „gool"!

år an   låna a împrumuta

a este asemănător lui *å* și nu are un echivalent în limba română. Se poate eventual compara cu *a* românesc pronunțat mai închis, mai lung și mai în fundul gurii, sau cu sunetul **a** din limba maghiară, dar lung

vara a fi   ja da

Încercați să sesizați diferența dintre cuvintele următoare:

bar bar   bår brancardă/targă
tala a vorbi   tåla a suporta

u se pronunță cu buzele foarte apropiate și scoase înafară. Este un sunet lung și închis, asemănător cu *u* din cuvîntul francez „nuit"

nu acum   du tu

Încercaţi să sesizaţi diferenţa dintre *u* şi *y* în ceea ce priveşte mişcarea buzelor: apropiate în cazul lui *u* şi rotunjite în cazul lui *y*.

Vocalele lungi *i*, *y*, *u*, şi *o* se termină printr-un sunet vag, de tip consonantic:

bi	albină	bu	bau!
by	sat	bo	cuib/a trăi

Încercaţi să sesizaţi diferenţa dintre **bo** „cuib“, „a trăi“, şi **bov** „bandit“.

8.6 Vocalele scurte în limba suedeză

Am subliniat în repetate rînduri că în limba suedeză diferenţa dintre vocalele lungi şi cele scurte este deosebit de importantă.

u sunetul *u* scurt se pronunţă complet diferit faţă de *u* lung (*u* scurt se apropie într-o oarecare măsură de u românesc). Încercaţi să sesizaţi diferenţa dintre următoarele perechi de cuvinte, repetîndu-le cu voce tare:

bus	pagubă/răutate/ştrengărie	buss	autobuz
hus	casă	hund	cîine
rusa	a năvăli	rusta	a echipa/ a înarma

e = ä În multe regiuni din Suedia nu se face diferenţa dintre vocalele *e* şi *ä*, atunci cînd ele sînt scurte. Ambele se pronunţă asemănător cu un *e* românesc din cuvîntul „rest“:

mest	cel mai mult	häst	cal

Unele cuvinte se pronunţă identic chiar dacă se ortografiază diferit:

sett	văzut	sätt	fel/mod

Exceptînd lungimea, nu se remarcă diferenţe esenţiale în pronunţarea celorlalte perechi de vocale:

i	i	vin	vin	vinn	Cîştigă!
y	y	syl	sulă	sylt	gem/marmeladă
o	o	föl	mînz	föll	(preteritul verbului falla „a cădea“
o	o	rot	rădăcină	rott	(supinul verbului ro „a vîsli“)
å	å	hål	gaură	håll	direcţie
a	a	hat	ură	hatt	pălărie

De remarcat că în timp ce pronunţarea lui *a* lung poate fi confundată cu cea a lui *å* lung, *a* scurt se pronunţă ca *a* românesc, spre exemplu în cuvîntul „pat“.

8.7 Pronunţarea lui *ö* şi *ä* înaintea lui *r*

Vocalele *ö* şi *ä* se pronunţă într-un fel special atunci cînd sînt aşezate înaintea unui *r*. Acest sunet specific va fi notat printr-un ^{r} mic plasat imediat după *ö* sau *ä*: ö^{r}; ä^{r}. În perechile de cuvinte care urmează, diferenţele de pronunţare se pot sesiza cu uşurinţă:

ö̲ – ö̲^{r}	hö̲	fin	hö̲ra	a auzi
ọ̈ – ọ̈^{r}	dọ̈tt	(supinul verbului,,a muri")	dọ̈rr	uşă
ä̲ – ä̲^{r}	hä̲l	călcii	hä̲r	aici
ạ̈ – ạ̈^{r}	mạ̈tt	sătul	mạ̈rr	iapă

Prin exersare puteţi recunoaşte cu uşurinţă sunetele *ö*^{r} şi *ä*^{r}. De altfel, pronunţarea lor ca aceea a sunetelor obişnuite *ö* sau *ä* nu este prea supărătoare, fiind întîlnită în unele regiuni ale Suediei.

De remarcat că sunetul *ä* scurt se pronunţă ca atare chiar dacă se ortografiază *e*:

hẹrr	domn	Bẹrtil

8.8 Pronunţarea literei *o*

Pronunţarea literei suedeze *o* poate să prezinte o serie de dificultăţi pentru vorbitorul de limbă română. Sunetul *o* (pronunţat ca un *u* lung românesc, vezi 8.5) se ortografiază întotdeauna *o*, în limba suedeză. Dificultatea rezidă în faptul că sunetul *å* se ortografiază *o* în anumite cuvinte. În special vocala scurtă *å* se scrie adesea cu litera *o*. Cuvintele următoare conţin sunetul *å* scurt, cu toate că se ortografiază diferit:

sunetul å	lọpp	cursă/alergare
	mạ̊tt	măsură
	jọbb	slujbă/lucru

Sunetul *o* scurt nu este foarte obişnuit în limba suedeză. Se poate chiar spune că litera *o* se pronunţă ca un *å* scurt. De fapt, în cuvintele care conţin sunetul *o* scurt (pronunţat ca *u* românesc din cuvîntul ,,must"), acesta este exprimat în scris prin litera *o*. Se pot distinge următoarele posibilităţi:

Literă	*Sunet*			
o	o̲	so̲l	soare	(frecvent)
	å̲	lo̲v	vacanţă	(excepţie)
o	ọ	ọst	brînză	(puţin folosit)
	ạ̊	jọbb	lucru/ servici	(ortografiere normală a sunetului *å* scurt)

Litera å se pronunţă întotdeauna ca sunetul *å*.

Comparaţi:

hov (o) copită	hov (å) curte regală	håv (å) năvod
kol (å) cărbune	kål (å) varză	
kort (o) legitimaţie carte poştală	kort (å) scurt	

8.9 Consoanele în limba suedeză

Consoanele sînt sunete care se produc atunci cînd aerul, trecînd prin canalul fonator, întîlneşte un obstacol înainte de a ieşi printre buze (vezi şi 8.2). Există trei criterii de diferenţiere a consoanelor:

- După locul de articulare: obstacolul, la trecerea aerului, poate să apară în diferite puncte: buze, dinţi, vălul palatin, laringe etc., acestea constituind puncte de articulare.
- După modul de articulare: felul în care este modificată cavitatea articulară (după cum limba închide trecerea aerului, atingînd cerul gurii, sau lasă canalul fonator mai mult sau mai puţin deschis).
- După intensitate: unele consoane sînt sonore, altele sînt surde.

8.9.1 Consoanele oclusive în limba suedeză

Se numesc consoane oclusive acele consoane în articularea cărora se produce o ocluziune (închidere) a canalului fonator. În limba suedeză există următoarele consoane oclusive:

Surde	**p**	**t**	**k**
Sonore	**b**	**d**	**g**

Fiecare pereche de consoane din tabelul de mai sus se articulează prin obturarea – în acelaşi punct – a trecerii aerului: *p* şi *b* se articulează la nivelul buzelor în timp ce *t* şi *d* se articulează la nivelul dinţilor, vîrful limbii atingînd dinţii din faţă.

Diferenţa este că *p, t, k* se pronunţă fără vibrarea coardelor vocale şi de aceea sînt numite consoane *surde*, iar *b, d, g* se pronunţă prin vibrarea coardelor vocale şi sînt numite consoane *sonore* (vezi şi 8.2).

La pronunţarea consoanelor oclusive surde, în cadrul unui cuvînt, se aude un suflu uşor – asemănător unui *h* foarte slab – între aceste consoane şi vocala care le urmează, în special cînd cuvîntul începe cu o astfel de consoană. Un fenomen comparabil există în limbile germană şi engleză.

Pronunțați consoanele oclusive așezate la începutul, la mijlocul sau la sfîrșitul cuvîntului, în perechile de cuvinte din tabelul de mai jos:

p – b	par – bar	lọppa – lọbba	lapp – labb
t – d	tal – dal	låta – låda	vet – ved
k – g	kul – gul	lika – liga	tak – tag

8.9.2 Consoanele fricative în limba suedeză

Consoanele fricative se articulează prin îngustarea canalului fonator, astfel încît aerul se freacă de pereții acestuia producînd un zgomot de fricțiune. Consoanele fricative suedeze sînt:

Surde	**f**	**s**	**sj**	**tj**
Sonore	**v**			**j**

După cum se poate observa, sunetele surde *s* si *sj* nu au corespondent sonor. În limba suedeză nu există sunetul românesc *z*, spre exemplu din cuvîntul „*rază*" și nici *j* românesc, din cuvîntul „joc".

Consoanele *f* și *v* se pronunță ca în limba română, singura diferență fiind aceea că *f* este surd, iar *v* este sonor.

j se pronunță ca un *i* românesc foarte palatalizat. Poate fi oarecum asemănat cu semivocala *i* din cuvîntul „iepure":

ja — da; jacka — jachetă

s – sj – tj

s se pronunță în general ca în limba română.

sj **sj** și **tj** se pronunță ca un singur sunet. **Sj** seamănă cu sunetul *ș* din limba română. El poate fi ortografiat și **sk, skj, sch** sau **ch** (vezi capitolul 8.12 – 8.13).

tj sunetul *tj* este sunetul surd corespunzător sunetului sonor *j*. Poate fi asemănat cu *ich-laut* din limba germană. **Tj** se poate de asemennea ortografia **k** sau **kj.**

Este important să se facă distincția dintre sunetele *sj* și *tj*; prin pronunțarea lor corectă se pot distinge cuvinte diferite:

Sunetul sj	*Sunetul tj*	*Sunetul sj*	*Sunetul tj*
skjuta a impușca	tjuta a urla	skära a tăia	tjära smoală
chọck șoc	tjọck gras/gros	skälla a lătra	källa izvor/sursă
		skon frumos	kon sex

8.10 Alte consoane

Celelalte consoane din limba suedeză nu prezintă dificultăţi deosebite:

h se pronunţă în general ca *h* românesc, spre exemplu în cuvîntul „haltă":

ha	a avea	här	aici	hemma	acasă

m, n sînt consoane nazale şi se pronunţă ca în limba română:

m	mamma	mama	kommer	vin, vii vine etc.	kom!	vino! veniţi!
n	natt	noapte	kanner	simt etc. cunosc etc.	kan	pot etc

ng se pronunţă printr-un singur sunet nazal care nu are corespondent în limba română (se poate asemăna, totuşi, cu un *n* cînd acesta este urmat de un g, ca în cuvîntul „gang"); corespunde sunetului nazal din cuvîntul englez *sing* sau din cuvîntul german *singen*:

ängel	înger	många	mulţi/multe	sång	cîntec

l, r se pronunţă, în general, ca în limba română. În diferite regiuni ale Suediei există variante ale sunetului *r:* în Stockholm se pronunţă uşor rulat; în sudul Suediei, în Skåne, se pronunţă graseiat, asemănător cu *r* din limba franceză:

l	läpp	buză	alla	toţi/toate	kall	frig
r	radio	radio	vara	a fi	år	an

8.11 Grupuri de consoane

În limba suedeză se întîlnese adesea combinaţii de mai multe consoane la rînd. Odată cu învăţarea pronunţării consoanelor izolate va trebui învăţată şi pronunţarea diferitelor combinaţii de consoane aşezate la începutul, la mijlocul sau la sfîrşitul cuvîntului. Iată cîteva exemple:

sola	skola		
sal	skal		
så	stå		
Sven	Svens	svensk	svenskt
spansk	spanskt		
rumänsk	rumänskt		
hem	hems	hemsk	hemskt

8.12 Grupuri consonantice urmate de *j* care se pronunţă ca un singur sunet

În capitolul 8.9.2 s-a arătat că grupurile consonantice **sj** şi **tj** se pronunţă ca un singur sunet. Există şi alte combinaţii de consoane care se pronunţă în acelaşi fel şi anume cele care se termină în **j**. În plus, există şi situaţii în care anumite consoane urmate de **j** nu se pronunţă, sunetul auzindu-se ca un *j*:

Grup consonantic	*Sunet*	*Exemple*	
dj	*j*	djup	adînc
gj	*j*	gjorde	făceam etc./am făcut etc.
hj	*j*	hjälpa	a ajuta
lj	*j*	ljus	lumină
sj	sj	sjuk	bolnav
stj	sj	stjärna	stea
skj	sj	skjorta	cămaşă
tj	tj	tjock	gras
kj	tj	kjol	fustă

În unele cuvinte împrumutate din alte limbi pot fi întîlnite şi alte combinaţii de consoane care se pronunţă *sj* sau ,în unele cazuri, *tj*:

sj	*tj*
sch: schack, schema	–
sh: sherry, shoppa	–
ch: chock, chef, chaufför, chans	check, charter

Numeroase cuvinte provenite din alte limbi care se termină în **-tion** sau **-sion** se pronunţă ca şi cum s-ar ortografia **-sjon**:

station	gară
lektion	lecţie
diskussion	discuţie

În alte cuvinte terminate în **-tion** se aude un *t* înaintea sunetului *sj*:

nation	naţiune
motion	mişcare, exerciţiu

După **r** şi **l**, litera **g** se pronunţă ca un *j*:

rg → *rj*:	berg	munte	torg	piaţă
lg → *lj*:	helg	sărbătoare		

8.13 Pronunțarea literelor *g, k* și *sk* înaintea vocalelor anterioare

Vocalele se pot împărți în două grupe: *vocale anterioare* (*främre vokaler*) și *vocale posterioare* (*bakre vokaler*). Această împărțire are în vedere locul de articulare a sunetelor vocalice. Vocalele anterioare se articulează prin apropierea limbii de partea anterioară a cerului gurii, iar vocalele posterioare se articulează dincolo de vălul palatin (partea moale a cerului gurii), într-un punct apropiat de văl:

Vocale anterioare	i e ö ä y
Vocale posterioare	o å a u

Literele **g, k** și **sk** urmate de o vocală anterioară nu se pronunță ca de obicei, ci: **g** se pronunță ca *j* din cuvîntul **ja; k** se pronunță ca *tj* din cuvîntul **tjugo,** iar **sk** se pronunță ca *sj* din cuvîntul **sjunga**:

Literă		*Sunet*	*Exemple*	
g	→	*j*	ge	a da
			göra	a face
k	→	*tj*	kyla	frig
			köra	a conduce (mașina), a șofa
sk	→	*sj*	skina	a străluci
			skön	frumos

8.14 Pronunțarea grupurilor consonantice *rt, rd, rn, rs*

În centrul și în nordul Suediei, litera **r** în combinație cu anumite consoane se pronunță ca un singur sunet. Un astfel de exemplu îl constituie combinația **r + t.** În cuvîntul **fart** „viteză", **rt** se pronunță ca un singur sunet. Unui începător s-ar putea ca acest sunet să i se pară greu. Pronunțarea grupului de consoane **rt** ca două sunete separate nu produce însă confuzii sau neînțelegeri, pentru că – așa cum s-a mai spus – ea poate fi întîlnită în anumite regiuni ale Suediei. Important este ca acest sunet să fie recunoscut. Mulți dintre cei care se află la începutul studiului limbii suedeze recepționează combinația consonantică **rt** numai ca un simplu **t,** atît timp cît nu văd cuvintele scrise. Aceeași remarcă se poate face și în cazul diferențelor dintre **d** și **rd, n** și **rn, s** și **rs.** Combinația **rl** se pronunță și ea ca un singur sunet, dar este mai puțin frecventă. Încercați să sesizați diferențele dintre următoarele perechi de cuvinte:

fat farfurie	fart viteză	ton ton	torn turn
bod magazin/prăvălie	bord masă	mos piure	mors al mamei

La fel se poate întîmpla şi atunci cînd consoanele provin din cuvinte diferite (un cuvînt se termină în **r**, iar cuvîntul următor începe cu una dintre consoanele **t, d, n** sau **s**). În propoziţiile de mai jos, combinarea consoanelor din cele două cuvinte, pronunţate într-un singur sunet, a fost marcată cu semnul (‿):

rt	Han dricker‿te.	El bea ceai.
rd	Förstår‿du?	Înţelegi?
rn	Har‿ni tid?	Aveţi timp?
rs	Du kommer för‿sent.	Ajungi prea tîrziu.

8.15 Consoanele duble

După cum s-a arătat, ortografia nu indică lungimea vocalelor în limba suedeză. Ea ne arată, în schimb, care este lungimea consoanelor dintr-un cuvînt. Regula de bază este:

O consoană dublă se pronunţă ca un sunet consonantic lung.

Aşa cum există o diferenţă între vocalele lungi şi cele scurte, există o diferenţă şi între consoanele lungi şi cele scurte, după cum se poate observa din exemplele următoare:

hat	hatt	sil	sill	rys!	ryss
ură	pălărie	pîlnie	scrumbie	înfioară-te!	rus

În ortografia suedeză litera **k** nu se dublează. Pentru a arăta că sunetul **k** este lung se foloseşte transcrierea grafică **ck**:

kk este înlocuit cu **ck**:
lack tack ocksă

Pronunţarea consoanelor lungi şi scurte nu ridică probleme deosebite. Mult mai importantă în limba suedeză este diferenţa dintre vocalele lungi şi cele scurte. O vocală lungă nu poate niciodată să preceadă o consoană lungă, ci numai o consoană scurtă. În plus, o vocală poate fi lungă numai în cazul în care este plasată într-o silabă accentuată. În felul acesta se poate deduce, cu ajutorul ortografiei, dacă o vocală este lungă sau scurtă (cu condiţia să se ştie dacă silaba care conţine vocala este, sau nu este, accentuată). Regulile sistematizate mai jos sînt valabile numai pentru cuvinte care conţin o singură vocală. În aceste cazuri vocala este în mod obligatoriu accentuată atunci cînd cuvîntul este pronunţat izolat:

O vocală se pronunţă lung dacă se află într-o silabă accentuată şi	*Transcriere normală*	*Transcriere indicînd lungimea vocalelor*	
a) nu este urmată de o consoană	bi	bi̱	albină
b) este urmată numai de o singură consoană	bil	bi̱l	maşină
O vocală se pronunţă scurt dacă			
a) este urmată de o consoană dublă	Bill	Bịll	(prenume)
b) este urmată de două sau mai multe consoane	bild	bịld	imagine
c) într-o silabă neaccentuată, (spre exemplu a doua vocală a cuvîntului **bilda**)	bilda	bịlda	a construi, a forma

Dacă un cuvînt este compus dintr-o singură silabă, ortografierea lui ne indică dacă vocala este lungă sau scurtă. În cuvinte bisilabice sau polisilabice însă, nu se poate şti cu certitudine unde anume cade accentul. Cum în limba suedeză accentul cade în general pe prima silabă, se poate deduce că prima vocală este accentuată şi atunci se pot aplica regulile de mai sus. Pentru a fi absolut sigur, este recomandabil să se caute cuvîntul într-un dicţionar în care este indicat locul accentului sau să se consulte un vorbitor de limbă suedeză. Este de asemenea util să se indice lungimea vocalelor şi accentul cuvintelor cu ocazia notării lor în carnetul-vocabular (1.1).

În anumite cazuri, atunci cînd cuvîntul conţine mai mult de o silabă, se poate deduce dacă accentul cade sau nu pe prima silabă. Dacă o consoană este dublu ortografiată, vocala imediat precedentă este în mod normal scurtă, iar silaba în care se găseşte este accentuată. Comparaţi următoarele cuvinte:

fọrmel formulă   formẹll formal   nỵckel cheie   hotẹll hotel

> Adăugarea unei terminaţii nu modifică, în mod normal, nici lungimea şi nici accentul.

Comparaţi cuvintele următoare:

vạls vals	va̱ls genitivul cuvîntului **val** „balenă"	(val + s; en vals ungar) puii unei balene
svạns coadă	sva̱ns genitivul cuvîntului **svan** „lebădă"	(svan + s; en svans bo) cuibul unei lebede

În limba suedeză există un număr mare de sufixe care apar îndeosebi în cuvinte împrumutate (internaţionale). Multe dintre ele se accentuează într-un fel special şi atunci pot fi prevăzute atît lungimea vocalelor, cît şi accentul. Remarcaţi cuvintele polisilabice terminate în:

-abel	riskabel	riscant	diskutabel	discutabil	
-ell	internationell	internaţional	speciell	special	
-ens	konferens	conferinţă	intelligens	inteligenţă	
-ent	konsekvent	consecvent	present	cadou/prezent	
-era	acceptera	a accepta	parkera	a parca	(Sufix folosit pentru construirea verbelor dintr-o rădăcină împrumutată din limba franceză sau dintr-o altă limbă latină)
-ering	parkering	parcaj	regering	guvern	(substantive din verbe în -era)
-eri	galleri	galerie	bageri	brutărie	
-ett	tablett	tabletă	komplett	complet	
-ibel	flexibel	flexibil	sensibel	sensibil	
-id	individ	individ	solid	solid	
-ik	butik	prăvălie	unik	unic	
-il	subtil	subtil	civil	civil	
-inna	värdinna	gazdă (feminin de la masculinul **värd** „gazdă")			
	lärarinna	profesoară (feminin de la **lärare** „profesor")			
-ism	socialism	socialism	liberalism	liberalism	
-ist	marxist	marxist	bilist	automobilist	
-itet	universitet	universitate	elektricitet	electricitate	
-mang	arrangemang	aranjament	komplimang	compliment	
-ment	argument	argument	sortiment	sortiment	
-or	regissör	regizor	servitör	ospătar	
-ös	dansös	dansatoare	nervös	nervos	

8.16 Dublarea lui *m* şi *n*

Consoanele **m** şi **n** se dublează numai în anumite situaţii:

> Consoana **m** se dublează numai între două vocale.

În toate celelalte cazuri nu se va scrie decît un singur **m**, chiar dacă acesta este lung şi aşezat după o vocală scurtă, într-o silabă accentuată. Dacă un cuvînt se termină în vocală + **m**, în silabă accentuată, vocala se pronunţă uneori lung, alteori scurt:

Între două vocale		*La sfîrşitul cuvîntului*	
kọmma	a veni	Kọm!	Vino!/Veniţi!
rụmmet	camera	ett rụm	o cameră
Dar:			
damen	doamna	en dam	o doamnă
		sọm (7.6)	
		dọm (5.1)	

Observaţi că această regulă poate conduce uneori la modificarea ortografierii cuvîntului, în cadrul flexiunii lui (cînd primeşte o terminaţie), deşi nu intervine o schimbare de pronunţare.

În cazul lui **n** notaţi că:

> Litera **n** nu se dublează la sfîrşitul anumitor cuvinte uzuale.

(han) kan	(el) poate	*Dar:* kụnna	a putea
en man	un om	*Dar:* mạnnen	omul
mẹn	dar		
en vạn	un prieten	*Dar:* vannen	prietenul

han, họn, dẹn (pronume personale, 5.1)
mịn, dịn, sịn (adjective şi pronume posesive, 12.2)
sån, nån (variante orale ale cuvintelor **sådan**, respectiv **någon**, 13.5; 13.3)

Există şi alte cuvinte de acest fel. De observat, totodată, că **n** nu se dublează niciodată înainte de **t** şi **d**:

kant — *Dar:* kạnna
kande — *Dar:* kạnns

În toate celelalte cazuri scrierea consoanei **n** urmează regula generală.

8.17 Majuscule şi minuscule

În limba suedeză, ca şi în română, o propoziţie sau o frază trebuie să înceapă întotdeauna cu majusculă (1.3):

Olle är gift med Britta.	Olle este căsătorit cu Britta.
De har två barn.	Ei au doi copii.

Următoarele tipuri de cuvinte se scriu cu majusculă în interiorul unei propoziţii sau fraze:

- Nume de persoane şi denumiri geografice (ţări, oraşe, ape etc.):

Sveriges bäste tennisspelare genom tiderna heter Björn Borg.	Cel mai bun jucător de tenis pe care l-a avut vreodată Suedia se numeşte Björn Borg.
Sverige, Norge, Danmark, Island och Finland kallas med ett gemensamt namn för Norden.	Suedia, Norvegia, Danemarca, Islanda şi Finlanda se mai numesc şi ţările nordice.

- Primul cuvînt din titlul filmelor, romanelor, pieselor de teatru etc., fără să fie folosite – ca în ortografia română – ghilimelele:

Filmen vi såg i går heter Gudarna måste vara tokiga.	Filmul pe care l-am văzut ieri se numeşte „Zeii trebuie să fie nebuni“.

- Cu minusculă se scriu, ca şi în limba română, numele de naţionalităţi şi limbi cînd se află în interiorul unei propoziţii sau fraze:

Hur många av er kan tala engelska, tyska eller franska?	Cîţi dintre voi ştiu să vorbească limba engleză, germană sau franceză?
Min mamma är finska men min pappa är svensk.	Mama mea este finlandeză, dar tatăl meu este suedez.
I den här stadsdelen bor det många greker.	În acest cartier locuiesc mulţi greci.

- Zilele săptămînii, lunile şi anotimpurile:

Vi reser till fjällen på fredag.	Plecăm la munte vineri.
I Stockholm börjar vintern ofta inte förrän i december, men i norra Sverige börjar den redan i slutet av oktober.	Adesea, în Stockholm, iarna nu începe înainte de decembrie, dar în nordul Suediei începe încă de la sfîrşitul lui octombrie.

9 *Verbul și flexiunea lui*

În capitolul 2.1 au fost prezentate două timpuri verbale, *prezent (presens)* şi *preterit (preteritum)*. Prezentul verbelor suedeze corespunde, în general, prezentului din limba română, dar preteritul poate fi tradus uneori prin imperfect, alteori prin perfectul simplu sau prin perfectul compus:

PRESENS	PREZENT
Peter **badar** (just nu).	Peter face baie (în acest moment).
Peter **badar** alltid på morgonen.	Peter face întotdeauna baie dimineaţa.
PRETERITUM	IMPERFECT/PERFECTUL SIMPLU/PERFECTUL COMPUS
Peter **badade** klockan 9 i morse.	Peter a făcut/făcea/făcu baie la ora 9 azi dimineaţă.
Peter **badade** alltid på kvällen för två år sedan.	Acum doi ani Peter făcea întotdeauna baie seara.

9.1 *Perfekt* -ul şi mai mult ca perfectul

Timpul verbal *pluskvamperfekt* din limba suedeză este echivalentul timpului verbal *mai mult ca perfect* din limba română. Timpului *perfekt* din limba suedeză îi corespunde de obicei *perfectul compus* românesc, dar uneori poate fi echivalat şi printr-un prezent. Deoarece nu se foloseşte întotdeauna în aceleaşi situaţii în care se foloseşte perfectul compus din limba română (cu care se echivalează însă formal), îi vom păstra denumirea suedeză: *perfekt*.

PERFEKT	PERFECTUL COMPUS
Peter **har badat.**	Peter a făcut o baie.
Eva **har rest.**	Eva a plecat.
PLUSKVAMPERFEKT	MAI MULT CA PERFECT
Peter **hade badat**, när vi kom.	Peter făcuse baie cînd am sosit noi.
Eva **hade rest** en timme tidigare.	Eva plecase cu o oră mai devreme.

Din punct de vedere formal timpul *perfekt* este, ca şi perfectul compus din limba română, un timp compus din două verbe: verbul auxiliar **har** (forma de prezent a verbului **ha** ,,a avea“) şi forma de *supin (supinum)* a verbului principal (formei de supin îi corespunde, în acest caz, participiul trecut din limba română).

Notă: Şi în limba suedeză există o formă verbală numită participiu trecut, dar ea este folosită în alte tipuri de construcţii gramaticale.

Exemple de supin: **badat** (de la verbul **bada** ,,a face baie"), **rest** (verbul **resa** ,,a călători", ,,a pleca").

Forma de supin a verbelor în limba suedeză este invariabilă.

Perfekt: **har** + supin

Johan har badat.	Johan a făcut baie.
Eva har rest.	Eva a plecat.

Mai mult ca perfectul se formează într-un fel asemănător, plasînd auxiliarul **hade** (forma de preterit a verbului **ha** ,,a avea") înaintea formei de supin a verbului principal:

Mai mult ca perfect: **hade** + supin

Johan hade badat.	Johan făcuse baie.
Johan hade rest.	Johan plecase.

În limba suedeză, ca și în limba română, *perfekt*-ul și mai mult ca perfectul se folosesc pentru a descrie acțiuni petrecute înaintea momentului vorbirii. *Perfekt*-ul exprimă o acțiune trecută, cu raportare însă la momentul vorbirii, iar mai mult ca perfectul se folosește în relație cu un alt verb la un timp trecut, în cazul limbii suedeze la preterit (spre exemplu în cadrul unei povestiri relatate la trecut).

Eva **är** inte hemma.	Eva nu este acasă.
Hon **har rest** till landet.	Ea a plecat la țară.
Eva **var** inte hemma.	Eva nu era acasă.
Hon **hade rest** till landet.	Ea plecase la țară.

După cum se poate observa din aceste două exemple, *perfekt*-ul și mai mult ca perfectul se folosesc cînd ne interesează în special rezultatul acțiunii exprimate de verb. Alte exemple de același fel:

Johan **är** trött.	Johan este obosit.
Han **har arbetat** hela dagen.	El a lucrat toată ziua.
Johan **var** trött.	Johan era obosit.
Han **hade arbetat** hela dagen.	El lucrase toată ziua.
I dag **kommer** jag för sent.	Astăzi întîrzii.
Jag **har försovit** mig.	Nu m-am trezit la timp.
I går **kom** jag för sent.	Ieri am întîrziat.
Jag **hade försovit** mig.	Nu m-am trezit la timp.

Ca şi în limba română, mai mult ca perfectul din limba suedeză indică o acţiune încheiată înaintea unei alte acţiuni din trecut, aceasta din urmă fiind exprimată la timpul preterit.

Peter **sa**, att han **hade köpt** en ny bil.	Peter a spus că (şi-)a cumpărat o maşină nouă.
När vi **kom**, **hade** Maria redan **somnat.**	Cînd am sosit, Maria adormise deja.

Notă: Mai mult ca perfectul este destul de rar folosit în limba română, el fiind înlocuit de multe ori cu perfectul compus. Aşa se explică de ce mai mult ca perfectul suedez se traduce adesea în română prin perfectul compus.

Una dintre dificultăţile esenţiale ale vorbitorului de limbă română, atunci cînd se exprimă în limba suedeză, este de a alege corect între preterit şi *perfekt* deoarece atît preteritul cît şi *perfekt*-ul verbelor din limba suedeză pot fi echivalate prin perfectul compus din limba română.

Exprimarea corectă poate fi garantată prin respectarea unei reguli simple: perfectul (**har** + supin) nu se va folosi cînd propoziţia conţine o indicaţie referitoare la un timp trecut, spre exemplu **i går** ,,ieri", **förra veckan** ,,săptămîna trecută", **för ett år sedan** ,,acum un an" etc.

În aceste cazuri se va folosi în limba suedeză preteritul.

Propoziţia: ,,Jan a venit acasă ieri."

se va traduce deci:	Jan **kom** hem i går.
şi nu:	Jan **har kommit** hem i går.

Timpul verbal numit în limba suedeză *perfekt* se va folosi în cazul în care nu se menţionează cînd are loc acţiunea sau cînd complementul circumstanţial de timp se referă la o perioadă care poate fi inclusă în prezent:

Jag **har sett** en bra film.	Am văzut un film bun.
Jan **har varit** här två gånger i dag.	Jan a fost aici de două ori astăzi.

În tabelul de mai jos sînt grupate complemente circumstanţiale de timp în funcţie de timpul verbal cu care pot fi folosite:

PRETERITUM		PERFEKT	
Vad gjorde du? Ce făceai? Ce ai făcut?		*Vad har du gjort?* Ce ai făcut?	
för tio minuter sedan	acum zece minute	nu	acum
i morse	azi dimineaţă	i dag	astăzi
i går kväll	aseară		
i förrgår	alaltăieri		
i fredags	vinerea trecută		
förra veckan	săptămîna trecută	den här veckan	săptămîna asta
förra månaden	luna trecută	den här månaden	luna asta
för några månader sedan	acum cîteva luni		

PRETERITUM		PERFEKT	
Vad gjorde du?		*Vad har du gjort?*	
Ce făceai? Ce ai făcut?		Ce ai făcut?	
i somras	vara trecută	i sommar	vara asta
förra året/i fjol	anul trecut		
för tio år sedan	acum zece ani		
på 1800-talet	în secolul al XIX-lea		
häromdagen	zilele trecute/deunăzi	på sista tiden	în ultimul timp
		på sistone	în ultima vreme
		i hela ditt liv	în viața ta (toată viața ta)

În limba suedeză preteritul se folosește cînd acțiunea descrisă de verb a fost săvîrșită într-un moment din trecut specificat în propoziție. Dacă într-o povestire sau o narațiune simplă se folosește preteritul, atunci momentul acțiunii a fost menționat într-o propoziție anterioară, adverbele de timp fiind subînțelese în propozițiile ce urmează după aceasta:

I går **kom** jag hem först kl. 7 på kvällen. Jag **åt** middag, **tittade** på teve en stund och **gick** sedan och **lade** mig.	Ieri n-am ajuns acasă decît la ora șapte seara. Am mîncat, m-am uitat puțin la televizor și m-am dus apoi să mă culc.

Timpul verbal *perfekt* se folosește pentru acțiuni petrecute într-un trecut neprecizat, ale căror urmări se pot prelungi pînă în prezent. De aceea el poate fi întîlnit în relatări care conțin și verbe la prezent. Acest timp se folosește și atunci cînd o acțiune care a început în trecut nu s-a terminat încă.

Prin timpul verbal *perfekt* se exprimă în limba suedeză următoarele situații:

1. *Perfekt* descrie o acțiune ale cărei urmări se răsfrîng asupra prezentului:

Sture **har rest** till Rom.	Sture a plecat la Roma.
Rezultat: Sture är i Rom.	Sture este la Roma.
Eva har kommit.	Eva a venit.
Rezultat: Eva är här.	Eva este aici.
Teven **har gått** sönder.	Televizorul s-a stricat.
Rezultat: Teven är trasig.	Televizorul nu funcționează.
Comparați:	
Teven **gick** sönder, men Per har lagat den nu.	Televizorul s-a stricat, dar acum Per l-a reparat.

În ultimul exemplu de mai sus, verbul din prima propoziție este la preterit: faptul că televizorul s-a stricat este o acțiune ce aparține trecutului. Verbul din cea de-a doua propoziție este la *perfekt;* ceea ce ne interesează de această dată este rezultatul acțiunii, faptul că televizorul funcționează din nou. Remarcați prezența adverbului **nu** ,,acum" în cea de-a doua propoziție; el arată că persoana care vorbește este interesată de rezultatul – prezent – al acțiunii.

2. Prin *perfekt* se exprimă rezultatul unei acţiuni trecute, de consecinţa căreia se beneficiază şi în prezent:

Sture **har varit** i Rom förut, så han kan guida oss.	Sture a mai fost la Roma, aşa că poate să ne fie ghid.
Har du **läst** någon roman av Strindberg?	Ai citit vreun roman de Strindberg?

3. Pentru a indica o acţiune care a început în trecut şi care continuă în momentul vorbirii se foloseşte timpul *perfekt.* De remarcat că în limba română, în asemenea situaţii, este folosit prezentul:

Jag har bott i Sverige i fem år.	Locuiesc în Suedia de cinci ani.
Vi har väntat i två timmar.	Aşteptăm de două ore.

4. Prin *perfekt* se exprimă o acţiune petrecută recent, de curînd. În acest caz se utilizează adesea adverbul **just** „tocmai":

Per **har** just **fyllt** 25 år.	Per tocmai a împlinit 25 de ani.

Cu toate acestea, după anumite adverbe sau locuţiuni adverbiale de timp, ca de exemplu: **nyss** „recent" şi **för en stund sedan** „acum o clipă", se foloseşte timpul preterit:

Peter **kom nyss (för en stund sedan).**	Peter a venit nu de mult (acum o clipă).

Viitorul

În limba suedeză, ca şi în limba română, nu există o formă verbală simplă care să exprime ideea de *viitor (futurum).* Pentru a arăta că o acţiune se va produce în viitor se folosesc construcţii cu verbe auxiliare. Astfel, viitorul se va exprima în limba suedeză cu ajutorul auxiliarelor **kommer att** sau **ska,** urmate de verbul principal la infinitiv:

VIITOR

Peter **kommer att** resa hem./Peter **ska** resa hem.
Peter va veni acasă./Peter o să vină acasă.

Peter **kommer att** sälja bilen./Peter **ska** sälja bilen.
Peter va vinde maşina./Peter o să vîndă maşina.

Det **kommer att** regna i morgon.
Va ploua mîine./O să plouă mîine.

Jag **ska** öppna fönstret.
Voi deschide fereastra./O să deschid fereastra.

Aceste două construcţii au totuşi un sens oarecum diferit. Construcţia **kommer att** este mai des folosită, indicînd, sub formă de presupunere, că acţiunea este posibil să se producă în viitor. **Ska** este folosit în special cînd voinţa subiectului (sau a altei persoane) poate să influenţeze ceea ce urmează să se întîmple.

Comparaţi exemplele următoare care ilustrează aceste diferenţe:

Alla kommer att vara här klockan 5.	Toţi vor fi aici la ora 5. (Cred eu).
Alla ska vara här klockan 5.	Toţi vor fi aici la ora 5. (Trebuie să fie aici, noi am hotărît).
Peter kommer att dö ung.	Peter va muri tînăr. (Raţionament-prezicere legat de starea sănătăţii lui Peter = n-o mai duce mult).
Peter ska dö ung.	Peter va muri tînăr. (Ameninţare proferată de un duşman.)

Cînd, într-o propoziţie, se exprimă intenţia subiectului de a efectua o acţiune ce urmează să se desfăşoare în viitor, se foloseşte adesea verbul **tänker** + infinitivul verbului respectiv, într-un sens asemănător cu **ska**:

Vi tänker resa till fjällen nästa sommar.	Avem de gînd să mergem la munte vara viitoare.
Vi ska resa till fjällen nästa sommar.	Vom merge la munte vara viitoare.

Dacă din context reiese clar că este vorba despre o acţiune ce se va petrece în viitor, atunci – ca şi în limba română – se poate folosi prezentul:

Vi reser till fjällen på lördag.	Plecăm la munte sîmbătă.
Det regnar säkert i morgon.	Plouă cu siguranţă mîine.

Pentru a exprima deci viitorul, există în limba suedeză următoarele posibilităţi:

VIITOR:
kommer att + infinitiv (prezicere a unei acţiuni viitoare)
ska + infinitiv (voinţa subiectului sau a altei persoane)
tänker + infinitiv (voinţa subiectului)
prezent (timpul viitor reiese din context)

De remarcat că în limba suedeză se foloseşte în mod normal prezentul în subordonatele introduse prin **om** ,,dacă" sau **när** ,,cînd", în cazul în care se vorbeşte despre viitor:

Om du **reser**, kommer jag att sakna dig.	Dacă pleci îmi vei lipsi.
När far **dör**, kommer vi att sakna honom.	Cînd tata o să moară, ne va lipsi.

Învăţarea nuanţelor exacte ale construcţiilor ce servesc la exprimarea viitorului cere un oarecare timp. Prezentarea succintă de mai sus nu este exhaustivă. Dacă se întîlnesc propoziţii care conţin o anume formă a viitorului, este necesar să se înţeleagă de ce s-a ales tocmai acea formă şi nu o alta.

Pentru a indica viitorul în raport cu un moment din trecut este folosit – în primul rînd – **skulle**:

Jag visste att det **skulle** regna dagen därpå.	Ştiam că o să plouă ziua următoare.
Per sa att han **skulle** (tänkte) resa till fjällen.	Per a spus că va pleca (avea intenţia să plece) la munte.

9.3 Cum se construiesc diferitele forme verbale

Am întîlnit pînă acum cinci forme la care se poate găsi verbul în limba suedeză: infinitiv, imperativ, prezent, preterit, supin. Am văzut totodată că regulile de construcţie a acestor forme sînt diferite, în funcţie de grupa căreia îi aparţine verbul (verbe în **ar** şi verbe în **er**). În tabelul recapitulativ care urmează sînt prezentate formele verbale studiate pînă acum:

	IMPERATIV	INFINITIV	PREZENT	PRETERIT	SUPIN	
Verbe	öppna!	öppna	öppnar	öppnade	öppnat	a deschide
în **ar**	fråga!	fråga	frågar	frågade	frågat	a întreba
Verbe	ring!	ringa	ringer	ringde	ringt	a suna
în **er**	känn!	känna	känner	kände	känt	a simţi/a cunoaşte
	köp!	köpa	köper	köpte	köpt	a cumpăra
	läs!	läsa	läser	läste	läst	a citi

Am început prin a prezenta forma de prezent a verbelor, pentru că aceasta este folosită mai des. Deoarece în viitor vor trebui cunoscute şi celelalte forme ale unui verb, este mai simplu să prezentăm regulile lor de construcţie luînd ca formă de bază imperativul. De acum înainte se va folosi deci această metodă.

Imperativul poate fi întotdeauna obţinut din forma de prezent a unui verb, cu ajutorul regulilor formulate în capitolul 6.4. Pentru a obţine, aşadar, imperativul verbelor în **ar** se va elimina **r** (öppna~~r~~ → öppna), iar în cazul verbelor în **er** se va elimina **er** (ring~~er~~ → ring).

Forma de imperativ = forma de bază

Folosind imperativul ca formă de bază, putem recunoaşte cu uşurinţă grupa căreia îi aparţine verbul (verbe în **ar** şi verbe în **er**), deoarece verbele în **ar** se termină la imperativ în **a**, iar verbele în **er** se termină la imperativ într-o consoană.

Forma verbului la imperativ va fi deci forma de referinţă în prezentarea regulilor ce urmează.

9.4 Infinitivul

Verbele în limba suedeză se termină în general la infinitiv în **a**. Dacă forma de bază a verbului se termină în **a** (**öppna, fråga**), ea coincide cu forma de infinitiv. Dacă forma de bază se termină în consoană, pentru a obţine infinitivul se adaugă **a**:

FORMA DE BAZĂ			INFINITIV	
öppna		→	öppna	a deschide
fråga			fråga	a întreba
ring	+ a		ringa	a suna
känn	+ a		känna	a simţi/a cunoaşte
köp	+ a		köpa	a cumpăra
läs	+ a		läsa	a citi

Regula pentru construirea formei de infinitiv a verbelor în limba suedeză va fi deci:

> Infinitiv: forma de bază + **a**
> Dacă forma de bază se termină deja în **a**, ea rămîne neschimbată.

9.5 Supinul

Supinul se formează adaugînd **t** la forma de bază:

FORMA DE BAZĂ			SUPIN	
öppna	+ t	→	öppnat	deschis
fråga	+ t		frågat	întrebat
ring	+ t		ringt	sunat
känn	+ t		känt	cunoscut
läs	+ t		läst	citit
köp	+ t		köpt	cumpărat

Regula de formare a supinului va fi deci:

> Supin: forma de bază + **t**

9.6 Prezentul

În limba suedeză, verbele la prezent nu se pot termina decît în **r** sau **er**. Dacă forma de bază se termină în **a**, se va adăuga **r**, în celelalte cazuri se adaugă **er** (pentru că atunci forma de bază se termină în consoană):

FORMA DE BAZĂ			PREZENT		
öppna	+ r	→	öppnar	(după **a**)	deschid, deschizi etc.
fråga	+ r		frågar		întreb, întrebi etc.
ring	+ er		ringer	(după o consoană)	sun, suni etc.
känn	+ er		känner		cunosc, cunoşti etc.
köp	+ er		köper		cumpăr, cumperi etc.
läs	+ er		läser		citesc, citeşti etc.

Regula de formare a prezentului va fi:

> Prezent: forma de bază + **r** după **a**
> forma de bază + **er** după o consoană

9.7 Preteritul

În limba suedeză, verbele la preterit se pot termina în **de** sau **te**. Dacă forma de bază se termină în consoană surdă; **p**, **t**, **k**, **s**, se adaugă **te**. După vocala **a** sau după consoane sonore se va adauga **de**:

FORMA DE BAZĂ			PRETERIT	
öppna	+ de	→	öppnade	deschideam, deschideai etc.
fråga	+ de		frågade	întrebam, întrebai etc.
ring	+ de		ringde	sunam, sunai etc.
känn	+ de		kände	cunoşteam, cunoşteai etc.
				simţeam, simţeai etc.

Forma de bază se termină în consoană surdă (**p**, **t**, **k**, **s**)

köp	+ te	→	köpte	**p**	cumpăram etc.
byt	+ te		bytte	**t**	schimbam etc.
rök	+ te		rökte	**k**	fumam etc.
läs	+ te		läste	**s**	citeam etc.

Regula de formare a preteritului este deci următoarea:

> Prezent: forma de bază + **de**
> forma de bază + **te** după o consoană surdă (**p**, **t**, **k**, **s**)

Notă: în capitolul 9 s-a arătat că preteritul verbelor în limba suedeză poate corespunde în limba română imperfectului, perfectului simplu sau perfectului compus. Traducerea verbelor de mai sus trebuie, aşadar, adaptată în limba română în funcţie de context, atît în ceea ce priveşte timpul verbului, cît şi persoana sau numărul.

9.8 Verbe tari

O anumită categorie de verbe în **er** au, atît la preterit cît şi la supin, forme diferite care trebuie învăţate pe dinafară; aceste verbe sînt denumite *verbe tari* (*starka verb*). Ele formează preteritul şi în mare măsură supinul prin schimbarea vocalei. În tabelul de mai jos sînt redate cîteva exemple de verbe tari şi formele pe care le iau acestea:

IMPERATIV = FORMA DE BAZĂ	INFINITIV	PREZENT	PRETERIT	SUPIN	
spring!	springa	springer	sprang	sprungit	a alerga
sitt!	sitta	sitter	satt	suttit	a şedea
skriv!	skriva	skriver	skrev	skrivit	a scrie
skin!	skina	skiner	sken	skinit	a străluci
sjung	sjunga	sjunger	sjöng	sjungit	a cînta

Verbe tari pot fi numai verbe din grupa verbelor în **er**. Ele formează infinitivul şi prezentul după aceleaşi reguli care se aplică la întreaga grupă de verbe în **er**. Deoarece forma de bază a verbelor tari se termină în consoană, ele vor primi a la infinitiv şi **er** la prezent, dar la preterit nu mai primesc nici o terminaţie, ci îşi schimbă numai vocala:

spring! — sprang
fugi! — fugeam etc.

sjung! — sjöng
cîntă! — cîntam etc.

La supin numai unele din verbele tari îşi schimbă vocala, dar toate verbele din această grupă se termină la supin în **it** (spre deosebire de celelalte verbe studiate pînă acum, care se termină numai în **t**, vezi 9.5):

sprungit — **sjungit** — **skrivit**
fugit — cîntat — scris

Deoarece infinitivul şi prezentul acestor verbe se obţin cu ajutorul regulilor deja enunţate, ele nu prezintă nici o dificultate. Celelalte trei forme ale *verbelor tari* (*starka verb*) însă, care constituie aşa numita *temă* a verbului (*tema*), trebuie învăţate pe dinafară.

În tabelul care urmează principalele verbe tari au fost grupate în trei subgrupe, în funcţie de schimbarea vocalei:

	IMPERATIV = FORMA DE BAZĂ	PRETERIT	SUPIN	
1.	i	a	u	
	bind!	band	bundit	a lega
	brinn!	brann	brunnit	a arde
	drick!	drack	druckit	a bea
	finn!	fann	funnit	a găsi
	försvinn!	försvann	försvunnit	a dispărea
	hinn!	hann	hunnit	a ajunge(să)/a reuşi să/a avea timp să
	rinn!	rann	runnit	a curge
	sitt!	satt	suttit	a şedea
	slipp!	slapp	sluppit	a nu avea nevoie/a scăpa de
	sprick!	sprack	spruckit	a crăpa/a plezni
	spring!	sprang	sprungit	a fugi
	stick!	stack	stuckit	a înţepa/a împunge
	vinn!	vann	vunnit	a cîştiga/a învinge
2.	i	e	i	
	bit!	bet	bitit	a muşca
	grip!	grep	gripit	a prinde
	lid!	led	lidit	a suferi
	rid!	red	ridit	a călări
	skin!	sken	skinit	a străluci (a luci)
	skriv!	skrev	skrivit	a scrie
	slit!	slet	slitit	a (se) uza/ a (se) toci/ a trudi
	stig!	steg	stigit	a urca
	tig!	teg	tigit	a tăcea
	vrid!	vred	vridit	a răsuci/a învîrti
3.	u/y	ö	u	
	bjud!	bjöd	bjudit	a invita/a oferi
	ljug!	ljög	ljugit	a minţi
	sjung!	sjong	sjungit	a cînta (N.B.vocala e scurtă!)
	skjut!	sköt	skjutit	a trage (cu arma)/a împinge
	bryt!	bröt	brutit	a (între)rupe
	flyg!	flög	flugit	a zbura
	flyt!	flöt	flutit	a pluti/a curge
	frys!	frös	frusit	a degera/a îngheţa/a suferi de frig
	knyt!	knöt	knutit	a înnoda/a lega
	kryp!	kröp	krupit	a se tîrî/a se strecura

9.9 Verbe scurte

Verbele în **ar** se termină, la imperativ (= forma de bază), în **a** neaccentuat iar verbele în **er** în consoană. Există însă anumite verbe a căror formă de bază se termină în vocală lungă accentuată. Aceste verbe sînt foarte scurte, alcătuite, în general, numai dintr-o vocală lungă precedată de una, două, sau chiar trei consoane:

ge! dă! dați! se! vezi! vedeți! tro! crezi! credeți!

Forma prezentului este, la rîndul ei, scurtă; pentru a o obține se va adăuga numai **r**:

ger ser tror

De aceea aceste verbe au fost denumite *verbe scurte* (*kortverb*). În tabelul de mai jos sînt date – în prima parte a acestuia – verbele scurte regulate din a căror formă de bază se pot construi celelalte forme, cu ajutorul regulilor prezentate. Există un alt grup de verbe scurte care au o formă neregulată la preterit; ele se află în partea a doua a tabelului. Multe dintre aceste verbe sînt folosite foarte des; este deci recomandabil ca formele lor să fie învățate cît mai repede posibil:

IMPERATIV = FORMA DE BAZĂ	INFINITIV	PREZENT	PRETERIT	SUPIN	
tro!	tro	tror	**trodde**	**trott**	a crede
ske!	ske	sker	**skedde**	**skett**	a se întîmpla
nå!	nå	når	**nådde**	**nått**	a ajunge
bo!	bo	bor	**bodde**	**bott**	a locui
må!	må	mår	**mådde**	**mått**	a se simți
klä!	klä	klär	**klädde**	**klätt**	a (se) îmbrăca

Verbe scurte, uzuale, cu preterit neregulat:

(få!)	få	får	**fick**	**fått**	a putea/a obține
gå!	gå	går	**gick**	**gått**	a merge
ge!	ge	ger	**gav**	**gett**	a da
se!	se	ser	**såg**	**sett**	a vedea
dö!	dö	dör	**dog**	**dött**	a muri
stå!	stå	står	**stod**	**stått**	a sta în picioare
be!	be	ber	**bad**	**bett**	a cere/a se ruga

La imperativ și infinitiv un verb scurt se termină în vocală lungă, accentuată. Forma de prezent se obține adăugînd **r**:

> Prezentul verbelor scurte: forma de bază + **r**

Preteritul se obţine adăugînd **dde.** De remarcat că în acest caz vocala lungă se transformă într-o vocală scurtă.

> Preteritul verbelor scurte: forma de bază + **dde**
> (Excepţii: **fick** etc.)

Supinul se construieşte adaugînd **tt. Şi** în acest caz vocala devine scurtă.

> Supinul verbelor scurte: forma de bază + **tt**

Numeroase verbe scurte sînt folosite la formarea unor verbe mai lungi, cu ajutorul prefixelor (**be-, för-, an-, fram-** etc.). Sensul verbelor obţinute este, adesea, cu totul altul decît cel al verbelor din care provin şi nu poate fi deci dedus prin traducerea literală a părţilor componente. Din acest motiv sensul fiecăruia dintre verbele obţinute cu ajutorul prefixelor trebuie învăţat cu deosebită atenţie. Aceste verbe însă respectă modificările flexionare (de formă) ale verbelor scurte din care provin:

IMPERATIV = FORMA DE BAZĂ	INFINITIV	PREZENT	PRETERIT	SUPIN	
förstå!	förstå	förstår	förstod	förstått	a pricepe
begå!	begå	begår	begick	begått	a comite
anse!	anse	anser	ansåg	ansett	a considera/ a socoti

9.10 Verbe neregulate

Există, de asemenea, un anumit număr de verbe care nu urmează regulile generale prezentate. Unele dintre aceste verbe se aseamănă cu verbele tari, în timp ce altele seamănă cu verbele scurte. În ceea ce priveşte verbele în ar, acestea sînt întotdeauna verbe regulate.

În tabelul următor sînt prezentate principalele verbe neregulate:

IMPERATIV = FORMA DE BAZĂ	INFINITIV	PREZENT	PRETERIT	SUPIN	
var!	vara	är	var	varit	a fi
ha!	ha	har	hade	haft	a avea
bli!	bli	blir	blev	blivit	a deveni
kom!	komma	kommer	kom	kommit	a veni
gör!	göra	gör	gjorde	gjort	a face
ta!, tag!	ta	tar	tog	tagit	a lua
säg[1]	säga	säger	sa, sade	sagt	a spune
vet!	veta	vet	visste	vetat	a şti
låt!	låta	låter	lät	låtit	a lăsa/a suna
håll!	hålla	håller	höll	hållit	a ţine
(het!)	heta	heter	hette	hetat	a se numi
far!	fara	far	for	farit	a merge/a călători/ a pleca
bär!	bära	bär	bar	burit	a purta
dra!, drag!	dra	drar	drog	dragit	a trage (ceva)
ligg!	ligga	ligger	låg	legat	a sta culcat
lägg!	lägga	lägger	la, lade	lagt	a aşeza/a pune (orizontal) a culca
sätt!	sätta	sätter	satte	satt	a aşeza/a pune
slå!	slå	slår	slog	slagit	a lovi/a suna
fall!	falla	faller	föll	fallit	a cădea
ät!	äta	äter	åt	ätit	a mînca
sov!	sova	sover	sov	sovit	a dormi
stjäl!	stjäla	stjäl	stal	stulit	a fura
gråt!	gråta	gråter	grät	gråtit	a plînge

Verbe cu forma de bază terminată în j:

sälj!	sälja	säljer	sålde	sålt	a vinde
välj!	välja	väljer	valde	valt	a alege
vänj!	vänja	vänjer	vande	vant	a se obişnui cu
svälj!	svälja	sväljer	svalde	svalt	a înghiţi
skilj!	skilja	skiljer	skilde	skilt	a despărţi/a separa/ a distinge

[1] g se pronunţă ca i!

9.11 Forma pasivă

După cum s-a arătat, subiectul este cel care indică, adesea, cine face acțiunea exprimată de verb. Dacă autorul acțiunii nu este cunoscut sau dacă nu este necesar să fie precizat, atunci verbul va fi folosit la o formă specială, denumită *pasivă (passiv)*. Forma obișnuită a verbului este forma *activă (aktiv form)*. Ea arată că acțiunea exprimată de verb este executată de subiect. Forma pasivă arată dimpotrivă, că subiectul este pasiv și suferă efectul acțiunii exprimate de verb:

FORMA ACTIVĂ	FORMA PASIVĂ
Birgit låser dörren kl. 7. Birgit încuie ușa (poarta) la ora 7.	Dörren låses kl. 7. Poarta (ușa) se închide la ora 7.
Rolf sålde villan i går. Rolf a vîndut vila ieri.	Villan såldes i går. Vila a fost vîndută ieri.

Notă: După cum se poate observa, *passiv form* corespunde, în limba română, diatezei pasive. Construcțiile pasive din limba suedeză pot fi însă echivalate în română și prin construcții reflexiv pasive, ca de exemplu: „Ușa se închide la ora 7." (Dörren stängs kl. 7.)

În limba suedeză, forma pasivă se obține prin alipirea lui s la forma obișnuită a verbului (în paragraful următor sînt descrise formele și modul de construire a pasivului). O construcție pasivă are adesea același înțeles cu una activă al cărei subiect este un pronume ca **man** „se", „tu", **någon** „cineva", **de** „ei":

FORMA ACTIVĂ	FORMA PASIVĂ
Någon stängde fönstret. Cineva a închis fereastra.	Fönstret stängdes. Fereastra a fost închisă.
Man kan låsa dörren med nyckel. Se poate încuia ușa cu cheia.	Dörren kan låsas med nyckel. Ușa poate fi încuiată cu cheia.
Man informerar aldrig oss. (Nimeni) Nu ne informează niciodată.	Vi informeras aldrig. Nu sîntem niciodată informați.
De har reparerat lägenheten. (Ei) Au reparat apartamentul.	Lägenheten har reparerats. Apartamentul a fost reparat.

Ca și în limba română, în limba suedeză se poate folosi forma pasivă chiar și în cazul în care se știe cine execută acțiunea exprimată de verb. În aceste situații cel care execută acțiunea este numit *complement de agent (agent)* și este introdus cu ajutorul prepoziției **av** „de (către)".

FORMA ACTIVĂ	FORMA PASIVĂ
Birgit öppnade fönstret. Birgit a deschis fereastra.	Fönstret öppnades av Birgit. Fereastra a fost deschisă de Birgit.
Värden har reparerat lägenheten. Proprietarul a reparat apartamentul.	Lägenheten har reparerats av värden. Apartamentul a fost reparat de proprietar.

Construcțiile pasive nu sînt printre cele mai importante și nici nu au întîietate în stadiul incipient al studiului limbii suedeze. Este totuși important ca ele să

fie corect înțelese, pentru că sînt adesea folosite în textele cu instrucțiuni de utilizare a produselor sau în anunțuri:

Öppnas här.	Se deschide aici./Se va deschide ...
Bör förbrukas senast 24.12.	Se recomandă a fi folosit înainte de 24.12.

9.12 Forma în *s* a verbelor

Forma în s se obține prin simpla atașare a unui **s** la diferitele forme ale verbului. De reținut însă că terminația **r** de la prezent dispare cînd verbul primește s:

öppnar	+ s→	öppna~~r~~	+ s→	öppnas
ger	+ s→	ge~~r~~	+ s→	ges

Dacă prezentul se termină în **er**, terminația dispare:

köper	+ s→	köp~~er~~	+ s→	köps
säljer	+ s→	sälj~~er~~	+ s→	säljs

Dacă se păstrează **e**, se obține o formă verbală utilizată în principal în scris:

köper	+ s→	köpe~~r~~	+ s→	köpes
säljer	+ s→	sälje~~r~~	+ s→	säljes

În tabelul următor sînt date formele în s ale verbului **räkna** „a număra":

INFINITIV	räkna	+ s	räknas	a fi numărat/a se număra
PREZENT	räkna~~r~~	+ s	räknas	sînt, ești etc ... numărat/se numără
PRETERIT	räknade	+ s	räknades	eram, erai etc ... numărat/am fost ... se număra/s-a numărat ...
SUPIN	räknat	+ s	räknats	numărat

Kassan måste alltid räknas.	Banii din casa de bani trebuie întotdeauna să fie numărați.
Den räknas varje kväll.	Sînt numărați în fiecare seară.
I går räknades den tre gånger.	Ieri au fost numărați de trei ori.
Den har aldrig räknats noggrant.	N-au fost niciodată numărați atît de atent.

Anumite verbe, numite *deponente (deponens)*, au întotdeauna forma în **s**, fără ca din această cauză să aibă un sens pasiv. În dicționare ele vor fi găsite cu această formă în **s**. În tabelul de mai jos sînt trecute cîteva dintre cele mai folosite verbe deponente:

hoppas (hoppas, hoppades, hoppats) „a spera"

Alla hoppas, att de kommer att vinna.	Toți speră că ei (ele) o să cîștige.

minnas (minns, mindes, mints) „a-şi aminti"

Jag minns inte hans namn. — Nu-mi amintesc numele lui.

trivas (trivs, trivdes, trivts) „a se simţi bine"

Per trivs på jobbet. — Per se simte bine la servici.

finnas (finns, fanns, funnits) „a se găsi", „a exista", „a se afla"

Det finns en telefon i entrén. — Există un telefon la intrare.

(Alte verbe de acest fel sînt descrise în cap. 17.2.)

9.13 Participiul

În limba suedeză există, pe lîngă celelalte forme verbale prezentate, şi două forme de participiu şi anume: *participiul prezent (presens particip)* şi *participiul trecut (perfekt particip).* Ambele forme sînt folosite cu valoare adjectivală.

Notă: construcţiile suedeze cu participiul prezent pot fi traduse în limba română prin construcţii relative (care ...), gerunziale sau, uneori, prin adjective derivate de la verbe (cititor, vorbitor etc.).

PARTICIPIUL PREZENT

en **läsande** pojke	en pojke som läser un băiat care citeşte
en **skrattande** kvinna	en kvinna som skrattar o femeie care rîde

PARTICIPIUL TRECUT

en **stängd** dörr o uşă închisă	en dörr som någon har stängt o uşă pe care a închis-o cineva
en **betald** räkning o notă (de plată/chitanţă) plătită	en räkning som man har betalt o notă care a fost plătită

Cînd un verb urmat de o particulă (9.17) trebuie folosit la participiu, particula îşi schimbă locul trecînd înaintea formei participiale a verbului şi formînd cu aceasta un singur cuvînt:

stänga av	a închide	avstängd	închis
springa bort	a fugi	bortsprungen	fugit

en avstängd TV un televizor închis	en TV som man har stängt av un televizor care a fost închis
en bortsprungen hund un cîine fugit (rătăcit)	en hund som har sprungit bort un cîine care a fugit (de acasă)

Construcţiile formate cu participiul trecut şi verbele **vara** „a fi" sau **bli** „a deveni" pot, de multe ori, să înlocuiască un verb pasiv terminat în s (9.11).

Bli + participiul trecut pune accentul pe acţiunea însăşi, în timp ce **vara** + participiul trecut pune accentul pe rezultatul acţiunii:

Bilen blev reparerad, medan vi väntade. Bilen reparerades, medan vi väntade.	Maşina a fost reparată în timp ce aşteptam.
Bilen var reparerad, när vi kom tillbaka.	Maşina era reparată cînd ne-am întors.
Bilen hade reparerats, när vi kom tillbaka. Bilen hade blivit reparerad, när vi kom tillbaka.	Cînd ne-am întors maşina fusese deja reparată.
Presidenten blev skjuten av en lejd mördare. Presidenten sköts av en lejd mördare.	Preşedintele a fost împuşcat de un asasin plătit.
Villan är redan såld.	Vila este deja vîndută.
Villan har redan sålts.	Vila s-a şi vîndut.

Prefixul **o** înaintea participiului are un sens negativ, echivalent cu prefixul ,,ne-" din limba română:

en oläst bok o carte necitită	en bok som man inte har läst o carte care nu a fost citită
en obetald räkning o notă neplătită	en räkning som man inte har betalt o notă care n-a fost plătită

9.14 Participiul prezent

Participiul prezent se formează cu ajutorul sufixului **ande** adăugat la forma de bază a verbului. Dacă aceasta se termină cu o vocală lungă în silabă accentuată, se va adăuga **ende** pentru obţinerea participiului prezent. Verbele terminate în **a** în silabă neaccentuată îl pierd pe **a** în faţa lui **ande**; spre exemplu: **öppna!** ,,deschide!" öppn~~a~~ + ande → **öppnande.**

FORMA DE BAZĂ			PARTICIPIU PREZENT	
arbet~~a~~	+ ande	→	arbetande	muncind, care munceşte (Atenţie: a din forma de bază a verbului a dispărut)
häng	+ ande		hängande	atîrnînd/care atîrnă
läs	+ ande		läsande	citind/care citeşte
spring	+ ande		springande	alergînd/care aleargă
gå	+ ende		gående	mergînd/care merge
tro	+ ende		troende	crezînd/care crede/credincios

Regulile pot fi rezumate astfel:

Participiul prezent:	forma de bază + **ande**
	forma de bază + **ende** după o vocală lungă în silabă accentuată

9.15 Participiul trecut

Participiul trecut se formează prin adaugarea lui **d**, **t**, sau **dd**, la forma de bază a verbului. Se adaugă **d** cînd forma de bază a verbului se termină în **a** sau într-o consoană sonoră:

FORMA DE BAZĂ			PARTICIPIUL TRECUT	
intressera	+ d	→	intresserad	interesat
öka	+ d		ökad	crescut/ridicat
glöm	+ d		glömd	uitat
stäng	+ d		stängd	închis

t cînd verbul se termină într-o consoană surdă (**p**, **t**, **k**, **s**):

FORMA DE BAZĂ			PARTICIPIUL TRECUT	
köp	+ t	→	köpt	cumpărat
tänk	+ t		tänkt	gîndit
läst	+ t		läst	citit

dd cînd verbul se termină în vocală lungă în silabă accentuată (verbe scurte):

FORMA DE BAZĂ			PARTICIPIUL TRECUT	
tro	+ dd	→	trodd	crezut
klä	+ dd		klädd	îmbrăcat

Participiul trecut al verbelor tari se formează în mod diferit. Verbele tari se termină întotdeauna în **en** la participiu trecut. În plus, se produce o modificare a vocalei la fel ca la formarea supinului. Pentru a putea forma participiul trecut al acestor verbe se pornește de la forma supinului, înlocuindu-se **it** cu **en**:

SUPIN					PARTICIPIU TRECUT	
bundit	→	bund~~it~~	+ en	→	bunden	legat
försvunnit		försvunn~~it~~	+ en		försvunnen	dispărut
skrivit		skriv~~it~~	+ en		skriven	scris
bjudit		bjud~~it~~	+ en		bjuden	invitat

9.16 Verbe cu obiect dublu: complement direct şi indirect

Cînd se învaţă un verb nou, trebuie, cel mai adesea, să se înveţe şi posibilităţile sale de combinare în propoziţie. Spre exemplu, dacă poate fi urmat de complement direct sau indirect (pentru folosirea termenului obiect în loc de complement direct sau indirect, vezi 3.1). Ca şi în limba română, anumite verbe din limba suedeză pot primi ambele complemente, direct şi indirect. Un verb des folosit ce aparţine acestei categorii este **ge** ,,a da". El poate fi întîlnit în propoziţii de genul:

Jag gav paketet till Peter.	I-am dat pachetul lui Peter.

În exemplul de mai sus, **paketet** ,,pachetul" joacă rol de obiect (complement direct). În propoziţie mai există însă un obiect şi anume **till Peter** ,,lui Peter". Acest al doilea obiect (complement indirect) desemnează persoana care a primit pachetul şi este precedat de prepoziţia **till** ,,lui" (în limba română *lui* este articol proclitic pentru dativ).

Verbul **ge** poate fi utilizat şi în alt tip de construcţii. În acest al doilea caz, complementul indirect – în propoziţia de mai sus destinatarul pachetului – poate fi aşezat imediat după verb şi atunci prepoziţia **till** dispare:

Jag gav paketet till Peter.	I-am dat pachetul lui Peter.
(Jag gav ~~till~~ Peter paketet.)	
Jag gav Peter paketet.	I-am dat lui Peter pachetul.

În limba suedeză există mai multe verbe înrudite ca sens cu verbul **ge**. Ca şi acesta, ele pot fi însoţite de complement direct şi indirect, în cele două moduri indicate mai sus. Verbe din această categorie sînt:

skicka (skickar) ,,a trimite"

Vi skickade ett vykort till farmor.	Am trimis bunicii o carte poştală.
Vi skickade farmor ett vykort.	

sända (sänder) ,,a trimite"

Demonstranterna sände ett telegram till statsministern.	Demonstranţii au trimis o telegramă primului ministru.
Demonstranterna sände statsministern ett telegram.	

räcka (räcker) ,,a întinde", ,,a pasa"

Peter räckte saxen till Eva.	Peter i-a întins (dat) Evei foarfeca.
Peter räckte Eva saxen.	

visa (visar) ,,a arăta"

Vi visade brevet för Olle.	I-am arătat lui Olle scrisoarea.
Vi visade Olle brevet.	
(*N.B.* **för** şi nu **till**!)	

9.17 Verbe cu particule

Un număr considerabil de verbe sînt urmate, în limba suedeză, de particule. Particulele sînt cuvinte scurte care au, în general, sensul lor propriu, spre exemplu **upp** ,,în sus", **igen** ,,din nou". Cînd aceste particule sînt folosite în combinație cu anumite verbe, sensul lor originar este greu de recunoscut. În cele mai multe cazuri, verbul trebuie învățat împreună cu particula respectivă, ca și cînd ar fi un singur cuvînt. Așa se întîmplă, spre exemplu, în cazul verbelor: **känna igen** ,,a recunoaște", **slå upp** ,,a căuta" (un cuvînt în dicționar) și **tycka om** ,,a plăcea", în propoziții ca:

Jag kände igen Isabelle på fotot.	Am recunoscut-o pe Isabelle în fotografie.
Jag måste slå upp telefonnumret.	Trebuie să caut numărul în cartea de telefon.
Vi tycker om dig.	Ne place de tine.

În cazul verbelor cu particule, verbul este de regulă neaccentuat, accentul căzînd pe particulă; se recomandă, așadar, ca la transcrierea combinațiilor de acest gen în carnetul vocabular, să se marcheze accentuarea particulei, ca în exemplele următoare:

känna igẹn	(känner igẹn)	a recunoaște
slå ụpp	(slår ụpp)	a căuta (un cuvînt în dicționar, un număr în cartea de telefon etc.)
tycka ọm	(tycker ọm)	a plăcea (mult)

Particula așezată după verb, ca în exemplele de mai sus, poate fi ușor confundată cu o prepoziție. După cum s-a putut observa (4.8), în limba suedeză există un număr destul de mare de verbe urmate de o prepoziție, plasată între verb și obiect. În capitolul 4.8 a fost dat următorul exemplu:

Sten tittar på teve.	Sten se uită la televizor.

În acest caz prepoziția nu este accentuată, în timp ce verbul este accentuat:

tịtta på	(tịttar på)	a se uita la, a privi

Unele prepoziții pot fi folosite și ca particule și atunci sînt accentuate. Accentuarea particulei are o importanță deosebită, sensul verbelor modificîndu-se după cum ele sînt urmate de o prepoziție sau de o particulă, de exemplu prepoziția **på** sau particula **på**:

hạlsa på (hạlsar på) (på = prepoziție) ,,a saluta"
Jag hälsade på Peter. L-am salutat pe Peter. (*accent pe verb*)

hälsa pạ̊ (hälsar pạ̊) (på = particulă) ,,a face o vizită"/,,a vizita"
Jag hälsade på Peter. I-am făcut o vizită lui Peter. (*accent pe particula* **på**)

Comparați exemplele următoare în care **på** și **av** sînt particule accentuate:

sätta på (sätter på) „a deschide (televizorul)“, „a aprinde (lumina)“
Jag satte på teven. Am deschis televizorul. (**på** *particulă accentuată*)
Comparați:
Jag satt på stolen. M-am așezat pe scaun. (**på** *neaccentuat*)

stänga av (stänger av) „a închide (televizorul)“, „a stinge (lumina)“
Jag stängde av teven. Am închis televizorul. (**av** *particulă accentuată*)

Este important ca particula să fie corect accentuată în acest tip de propoziții. Încercați, de asemenea, să sesizați diferența dintre construcțiile verb + prepoziție și verb + particulă.

10 Flexiunea substantivului

10.1 Grupa *en* şi grupa *ett*

După cum am văzut (2.5), în limba suedeză există două grupe de substantive: grupa **en** (*en-ord*) şi grupa **ett** (*ett-ord*). În termeni gramaticali se poate spune că substantivele au două *genuri (genus)*.

De remarcat că termenul gen nu este folosit pentru a diferenţia substantivele după genul natural (masculin pentru bărbaţi şi feminin pentru femei), ci pentru clasificarea lor gramaticală.

În mod obişnuit nu se poate deduce căreia dintre grupe îi aparţine un anume substantiv, deoarece uneori substanative avînd un sens apropiat pot avea genuri diferite:

GRUPA EN		GRUPA ETT	
en villa	o vilă	ett hus	o casă
en båt	un vapor	ett skepp	o navă

Substantivele care denumesc persoane sau animale aparţin – aproape întotdeauna – grupei **en** (*en-ord*):

en människa	o fiinţă (un om)	en man	un bărbat
en polis	un poliţist	en kvinna	o femeie
en lärare	un profesor	en läkare	un doctor
en häst	un cal	en ko	o vacă
en elefant	un elefant	en fågel	o pasăre

Cele două grupe de substantive pot fi diferenţiate cu ajutorul următoarei reguli:

> Substantivele care denumesc persoane sau animale aparţin aproape întotdeauna grupei **en** (*en-ord*).

Substantivele care nu se supun acestei reguli trebuie – în principiu – învăţate împreună cu articolul nedefinit corespunzător (**en** sau **ett**).

10.2 Determinarea

În limba suedeză un substantiv poate avea o *formă nedefinită* (*obestämd form*) sau o *formă definită* (*bestämd form*) (vezi 2.4), în funcţie de determinanţii săi (cuvinte care însoţesc substantivul, definindu-l mai mult sau mai puţin precis).

Notă: Forma nedefinită (obestämd form) corespunde în română substantivelor însoţite de articolul nedefinit (sau nehotărît) sau celor nearticulate (lipsite de orice articol). Forma definită (bestämd form) este echivalată în română prin aşa-numita formă articulată, înţelegînd prin aceasta substantivul articulat cu articolul definit (sau hotărît) enclitic.

	FORMA NEDEFINITĂ		FORMA DEFINITĂ	
Grupa **en**	**en** dag	o zi	dag**en**	ziua
Grupa **ett**	**ett** år	un an	år**et**	anul

În limba suedeză forma nedefinită a unui substantiv este marcată de obicei printr-un *articol nedefinit (obestämd artikel)* care are aceeaşi formă cu numeralul **en** sau **ett** („un / o").

Forma definită a unui substantiv este marcată printr-un *articol definit (bestämd artikel)*. În limba suedeză, ca şi în română, articolul definit este enclitic, adică se ataşează la sfîrşitul substantivului. În exemplele de mai sus articolul definit are forma **-en** (dag**en**) sau **-et** (år**et**).

Forma definită:	
grupa **en**	substantiv + **en**
grupa **ett**	substantiv + **et**

	FORMA NEDEFINITĂ				FORMA DEFINITĂ	
Grupa **en**	en bil	un automobil	+ en	→	bilen	automobilul
	en affär	un magazin	+ en		affären	magazinul
	en regering	un guvern	+ en		regeringen	guvernul
Grupa **ett**	ett brev	o scrisoare	+ et		brevet	scrisoarea
	ett sätt	un fel/mod	+ et		sättet	felul/modul
	ett beslut	o hotărîre/ o decizie	+ et		beslutet	hotărîrea/ decizia

Dacă substantivul se termină în vocală, articolul definit îl pierde pe **e** şi ia forma **-n** la sfîrşitul substantivelor din grupa **en** (*en-ord*). Articolul definit pierde, în acest caz, vocala **e**, deoarece în limba suedeză se evită întîlnirea între două vocale neaccentuate:

Forma definită a substantivelor terminate în vocală:
grupa **en** substantiv + ~~e~~**n**
grupa **ett** substantiv + ~~e~~**t**

	FORMA NEDEFINITĂ				FORMA DEFINITĂ	
Grupa en	en villa	o vilă	+ ~~e~~n	→	villan	vila
	en tanke	un gînd	+ ~~e~~n		tanken	gîndul
Grupa ett	ett märke	un semn	+ ~~e~~t		märket	semnul
	ett hjärta	o inimă	+ ~~e~~t		hjärtat	inima

Observaţi că articolul definit pierde vocala **e** cînd este ataşat la substantivele din grupa **en** terminate în **-er** sau **-el** în silabe neaccentuate:

en åker	un ogor	åker	+ ~~e~~n	→	åkern	ogorul
en spegel	o oglindă	spegel	+ ~~e~~n		spegeln	oglinda

Atît substantivele din grupa **en** terminate în **-en** în silabă neaccentată, cît şi substantivele din grupa **ett** terminate în **-er**, **-el** sau **-en** în silabe neaccentuate pierd vocala **e** cînd primesc articol definit:

ett under	o minune	und~~e~~r	+ et	→	undret	minunea
ett segel	o velă	seg~~e~~l	+ et		seglet	vela
ett vapen	o armă	vap~~e~~n	+ et		vapnet	arma
en öken	un deşert	ök~~e~~n	+ en		öknen	deşertul

Această modificare se poate înscrie într-o regulă mai generală: în cuvintele terminate în **-er**, **-el**, **-en** aflate în silabe neaccentuate, vocala **e** dispare cînd acestea primesc o altă terminaţie care începe cu o vocală (vezi şi 10.5, 10.8, 11.10 şi 14.4).

10.3 Folosirea formelor nedefinite şi definite

După cum s-a precizat (nota cap. 10.2), substantivele pot avea o formă nedefinită sau o formă definită, în funcţie de prezenţa (sau absenţa) articolelor nedefinit sau definit.

Ca şi în limba română, în suedeză articolele însoţesc un substantiv indicînd, de regulă, gradul de individualizare, măsura în care fiinţa sau lucrul denumite de substantiv sînt cunoscute vorbitorilor. Cînd articolul lipseşte, lipseşte şi orice informaţie asupra gradului de cunoaştere a obiectului denumit de substantiv. Articolul nedefinit prezintă obiectul denumit de substantiv drept necunoscut, avînd rolul de a-l introduce în comunicare. Articolul definit prezintă obiectul denumit de substantiv drept cunoscut vorbitorilor (pentru că a fost menţionat anterior, spre exemplu), individualizîndu-l în raport cu specia lui:

Eva är klädd i **en röd jacka** och **en vit hatt.**	Eva este îmbrăcată într-o vestă roşie şi o pălărie albă.
Jackan är sliten men **hatten** är alldeles ny.	Vesta este uzată dar pălăria este (complet) nouă.

Sînt unele situaţii în care folosirea articolelor în limba suedeză diferă de cea din română:

1. În limba suedeză, substantivele care denumesc specii, genuri sau clase, referindu-se la specia în ansamblu, nu se articulează:

Eva älskar **katter,** men hon avskyr **hundar.**	Eva iubeşte pisicile, dar urăşte cîinii.
Katter gillar **mjölk.**	Pisicilor le place laptele.

Nici numele de materie nu primesc articol dacă sînt folosite cu sens general:

Jag tycker inte om **ost.**	Mie nu-mi place brînza.
Järn är en metall.	Fierul este un metal.

2. Substantivele denumind titluri sau profesii nu se articulează dacă sînt plasate în faţa unui nume propriu:

Kung Karl XII	Regele Carol al XII-lea
Marskalk Bernadotte	Mareşalul Bernadotte
Doktor Larsson	Doctorul Larsson
Direktör Svensson	Directorul Svensson

Dar:

Direktörn har gått till en läkare.	Directorul s-a dus la doctor.

3. Substantivele determinate de un genitiv sau de un pronume posesiv nu se articulează în limba suedeză (vezi 12.4).

4. Numele de ţări la singular, dacă nu sînt precedate de un adjectiv, nu se articulează:

Frankrike	Franţa
Sverige	Suedia
Tyskland	Germania

Dar:

Förenta Staterna	Statele Unite
Filippinerna	Filipine

5. Substantivele folosite pentru descrierea particularităţilor fizice ale unei persoane nu se articulează:

Hon har **ljust hår** och **blå ögon.**	Ea are părul blond şi ochii albaştri.

10.4 Substantive numerabile şi nenumerabile

În general substantivele se pot număra: un automobil, două automobile, trei automobile etc. Aceste substantive sînt numite *substantive numerabile (räkningsbara substantiv)*. Ca şi în limba română, există în limba suedeză şi substantive care nu se pot număra: fier, aur, lapte etc. Aceste substantive se numesc *substantive nenumerabile (icke-räkningsbara substantiv)*. În această categorie intră substantivele nume de materie. Substantivele nenumerabile nu primesc articol nedefinit.

Absenţa articolului nedefinit în cazul substantivelor nenumerabile indică o cantitate nedeterminată (în această situaţie se poate folosi, în limba română, ,,nişte", în faţa substantivelor nume de materie: ,,nişte tablă = nişte foi de tablă").

Substantivele nenumerabile pot primi însă articol definit:

SUBSTANTIVE NENUMERABILE

FORMA NEDEFINITĂ (nearticulată)		FORMA DEFINITĂ (articulată)	
mjölk	lapte	mjölken	laptele
kaffe	cafea	kaffet	cafeaua

În carnetul vocabular puteţi transcrie substantivele nenumerabile notînd între paranteze şi articolul nedefinit corespunzător, pentru a putea înţelege cărei grupe de substantive îi aparţine cuvîntul (grupa **en** sau grupa **ett**). Parantezele vă vor reaminti că înaintea acestor substantive nu se foloseşte niciodată articolul nedefinit:

(en) mat — mîncare
(ett) kaffe — cafea

Många ,,mulţi, multe", denotă *numărul mare* (multitudinea). Acest cuvînt nu se poate folosi decît cu substantive numerabile, la plural. **Mycket** ,,mult, multă", denotă o *cantitate* mare. Se foloseşte în special cu substantive nenumerabile (nume de materie), dar şi cu substantive numerabile, la plural:

Eva rökte **många** cigaretter/ mycket cigaretter.	Eva fuma(a fumat) multe ţigări/ un număr mare de ţigări.
Eva åt **mycket** mat.	Eva mînca (a mîncat) mult.
Ola har **många** kompisar/ **mycket** kompisar.	Ola are mulţi prieteni.
Ola träffade **mycket** folk på festen.	Ola a întîlnit multă lume la petrecere.

De remarcat că substantivul **folk** are două sensuri. În exemplul de mai sus are sensul de ,,lume", un număr nedeterminat de persoane şi este nenumerabil. Se poate însă folosi şi cu sensul de ,,popor", un grup de oameni care locuiesc în aceeaşi ţară şi atunci este considerat substantiv numerabil:

På jorden bor **många** olika folk.	Pe pămînt trăiesc multe popoare de tot felul.

Observați de asemenea următoarele expresii care conțin cuvintele **mycket** și **många**:

hur mycket, hur många „cît, cîtă, cîți, cîte"

Hur mycket kaffe drack han?	Cîtă cafea a băut (el)?
Hur många smörgåsar åt han?	Cîte sandvișuri a mîncat (el)?

för mycket, för många „prea mult, prea mulți/ multe"

De har arbetat för mycket.	(Ei) Au lucrat prea mult.
Vi har köpt för många biljetter.	(Noi) Am cumpărat prea multe bilete.

ganska mycket, ganska många „destul de mult, destul de mulți/ multe"

Eva fångade ganska mycket fisk.	Eva a prins destul de mult pește.
Hon fiskade ganska många timmar.	Ea a pescuit timp de mai multe ore.

10.5 Pluralul substantivelor

În limba suedeză există cinci modalități de formare a pluralului:

or	**ar**	**er**	**n**	*fără terminație*
flickor	pojkar	banker	pianon	hus
fete	băieți	bănci	piane	case

Uneori terminația pluralului trebuie învățată pe dinafară. Există totuși reguli care sînt valabile pentru un mare număr de substantive. Alegerea terminației depinde înainte de toate de grupa din care face parte substantivul: grupa **en** sau grupa **ett**. Un substantiv din grupa **en** va primi una dintre terminațiile în **r**: **or**, **ar** sau **er**.

În mod normal, un substantiv din grupa **ett** va primi la plural terminația **n**, dar poate să rămînă și neschimbat (nu primește nici o terminație la plural). Terminația de plural a unora dintre substantive poate fi determinată, adesea, de ultima literă a cuvîntului. Dăm mai jos regulile principale, mai intîi pentru substantivele din grupa **en** și apoi pentru cele din grupa **ett**. Există cinci reguli:

1. Substantivele din grupa **en** care se termină în **a** neaccentuat primesc la plural terminația **or**. Cînd se adaugă **or**, dispare **a**:

SINGULAR				PLURAL	
en klọcka	→	klock~~a~~	+ or →	klockor	ceas/ceasuri
en skola		skol~~a~~	+ or	skolor	școală/școli
en jacka		jack~~a~~	+ or	jackor	jachetă/jachete
en sọffa		soff~~a~~	+ or	soffor	canapea/canapele
en skjọrta		skjort~~a~~	+ or	skjortor	cămașă/cămăși

Substantivele din grupa **en** terminate în **a**: **or**

2. Substantivele din grupa **en** care se termină în **e** neaccentuat primesc la plural terminaţia **ar**. Cînd se adaugă **ar**, dispare **e**:

SINGULAR				PLURAL	
en pojke	→ pojk~~e~~	+ ar	→	pojkar	băiat/băieţi
en timme	timm~~e~~	+ ar		timmar	oră/ore
en bulle	bull~~e~~	+ ar		bullar	chiflă/chifle
en tanke	tank~~e~~	+ ar		tankar	gînd/gînduri
en påse	pås~~e~~	+ ar		påsar	pungă/pungi

Substantivele din grupa **en** terminate în **e**: **ar**

3. Substantivele din grupa **en**, terminate în silabă accentuată, primesc la plural terminaţia **er**. În mod obligatoriu, în acest caz, substantivele trebuie să aibă două sau mai multe vocale.

SINGULAR				PLURAL	
en maskin	→ maskin	+ er	→	maskiner	maşină/maşină
en cigarett	cigarett	+ er		cigaretter	ţigară/ţigări
en kamrat	kamrat	+ er		kamrater	camarad/camarazi
en telefon	telefon	+ er		telefoner	telefon/telefoane
en industri	industri	+ er		industrier	industrie/industrii

Substantivele din grupa **en** accentuate pe ultima silabă: **er**

4. Substantivele din grupa **ett** terminate în vocală primesc la plural terminaţia **n**:

SINGULAR				PLURAL	
ett yrke	→ yrke	+ n	→	yrken	meserie/meserii
ett frimärke	frimärke	+ n		frimärken	timbru/timbre
ett rykte	rykte	+ n		rykten	zvon/zvonuri
ett ställe	ställe	+ n		ställen	loc/locuri
ett konto	konto	+ n		konton	cont/conturi

Substantivele din grupa **ett** terminate în vocală: **n**

5. Substantivele din grupa **ett** terminate în consoană rămîn neschimbate la plural:

SINGULAR	PLURAL	
ett rum	rum	cameră/camere
ett fönster	fönster	fereastră/ferestre
ett jobb	jobb	serviciu/servicii (ca muncă)
ett år	år	an/ani
ett beslut	beslut	hotărîre/hotărîri

> Substantivele din grupa **ett** terminate în consoană rămîn neschimbate la plural.

Din nefericire, multe substantive nu urmează regulile prezentate. Spre exemplu, nu există reguli (cu excepţia substantivelor încadrate în regula 3), care să permită alegerea terminaţiei de plural a substantivelor din grupa **en** terminate în consoană. Aceste substantive primesc la plural fie **ar**, fie **er**:

SINGULAR	PLURAL în **ar**		SINGULAR	PLURAL în **er**	
en bil	bilar	automobil/automobile	en bild	bilder	fotografie/fotografii
en buss	bussar	autobuz/autobuze	en färg	färger	culoare/culori
en dag	dagar	zi/zile	en sak	saker	lucru/lucruri
en kväll	kvällar	seară/seri	en gång	gånger	dată/dăţi
en häst	hästar	cal/cai	en gäst	gäster	musafir/musafiri

> Substantivele din grupa **en** terminate în consoană: **ar** sau **er**

Este recomandabil ca aceste substantive să fie încă de la început învăţate cu ambele forme, cea de singular şi cea de plural. În cazul în care sînteţi nesiguri puteţi să alegeţi forma în **ar**, ea fiind mai des întîlnită. Sînt însă multe substantive din această categorie care primesc terminaţia **er** la plural, deci există deseori riscul de a face o alegere greşită.

De remarcat că substantivele terminate în **er**, **el** sau **en**, în silabe neaccentuate, îl pierd pe **e** cînd primesc la plural terminaţia **ar**, **or** sau **er**:

en syster	syst~~e~~r	+ ar →	systrar	soră/surori
en regel	reg~~e~~l	+ er	regler	regulă/reguli
en fröken	frök~~e~~n	+ ar	fröknar	domnişoară/domnişoare

.6 Pluralul substantivelor formate prin derivare: sufixe

Multe substantive se pot forma din alte cuvinte (de bază) prin adăugarea unor terminaţii speciale (procedeu numit în limba română derivare). Terminaţia cu ajutorul căreia se poate forma un cuvînt nou dintr-un cuvînt de bază se numeşte *sufix* lexical (*avledningsändelse*).

Un sufix întîlnit adeseori este **are**. Substantivele terminate în **are** sînt derivate din verbe şi desemnează persoana care face acţiunea exprimată de verb:

en rök**are**	un fumător
en läs**are**	un cititor

În cazul substantivelor derivate, sufixele stabilesc atît grupa căreia îi va aparţine substantivul (**en** sau **ett**) cît şi forma lui de plural. Este deci recomandabil să învăţaţi pe dinafară sufixele cel mai des folosite cît şi formele substantivelor astfel derivate.

Substantivele terminate în **are** sînt întotdeauna substantive din grupa **en.** Ele nu primesc altă terminaţie la plural:

SINGULAR	PLURAL	
en rökare	rökare	fumător/fumători
en köpare	köpare	cumpărător/cumpărători
en väljare	väljare	alegător/alegători
en löntagare	löntagare	salariat/salariaţi
en ägare	ägare	proprietar/proprietari

Substantivele terminate în **ning** sint de asemenea derivate din verbe şi denotă o acţiune propriu-zisă sau rezultatul ei: **räkna** ,,a număra", ,,a socoti" + **ning** → **räkning** ,,nota de plata/chitanţă", ,,socoteală" (**a** se elimină înaintea lui **ning**). Substantivele terminate în **ning** fac întotdeauna parte din grupa **en** şi primesc la plural terminaţia **ar**:

SINGULAR			PLURAL	
en övning	+ ar	→	övningar	exerciţiu/exerciţii
en räkning	+ ar		räkningar	socoteală/socoteli
en lösning	+ ar		lösningar	soluţie/soluţii
en landning	+ ar		landningar	aterizare/aterizări

10.7 Substantive care schimbă vocala la plural

Există un grup de substantive care la plural, o dată cu primirea terminației **er,** suferă și anumite alternanțe vocalice. Aceste substantive nu alcătuiesc un grup numeros, dar, deoarece sînt cuvinte de uz curent, este recomandabil să fie învățate cît mai repede.

SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
a	**ä**	**o**	**ö**
en natt o noapte	nätter nopți	en bonde un țăran	bönder țărani
en stad un oraș	städer orașe	en ledamot un membru	ledamöter membri
en hand o mînă	händer miini	en son un fiu	söner fii
en tand un dinte	tänder dinți	en bror (en broder) un frate	bröder frați
en strand un mal	stränder maluri	en dotter o fiică	döttrar (*N.B.* **ar**) fiice
en rand o dungă	ränder dungi	en mor (en moder) o mamă	mödrar (*N.B.* **ar**) mame
ett land o țară	länder țări		

Cîteva substantive de acest tip dublează consoana la plural. În același timp vocala devine scurtă:

SINGULAR	PLURAL
en fot un picior	fötter picioare
en rot o rădăcină	rötter rădăcini
en bok o carte	böcker cărți

Rețineți formele neregulate ale substantivului **man** ,,bărbat" (,,om"):

SINGULAR NEDEFINIT (însoțit de art. nedefinit)	SINGULAR DEFINIT (articulat cu art. definit)	PLURAL NEDEFINIT (nearticulat)	PLURAL DEFINIT (articulat)
en man un bărbat	mannen bărbatul	män bărbați	männen bărbații

10.8 Forma definită a substantivelor la plural

Articolul definit (sau hotărît) are la plural o formă diferită de cea pe care o are la singular. Există trei forme ale articolului definit la plural: **na, en** și **a.** Prima formă, **na,** se folosește cînd substantivul se termină la plural în **r** (adică are la forma nedefinită una dintre terminațiile: **or, ar, er** și **r**):

PLURAL NEDEFINIT (nearticulat)				PLURAL DEFINIT (articulat)	
klọckor	ceasuri	+ na	→	klockorna	ceasurile
skolor	şcoli	+ na		skolorna	şcolile
pọjkar	băieţi	+ na		pojkarna	băieţii
timmar	ore	+ na		timmarna	orele
cigarẹtter	ţigări	+ na		cigaretterna	ţigările
maskiner	maşini	+ na		maskinerna	maşinile

Substantivele din grupa **ett** primesc la plural articolul definit **a** sau **en**. Cele care se termină la singular în vocală, iar la plural nearticulat în **n** au forma articulată în **a**:

PLURAL NEDEFINIT (nearticulat)				PLURAL DEFINIT (articulat)	
äpplen	mere	+ a	→	äpplena	merele
yrken	meserii	+ a		yrkena	meseriile
frimärken	timbre	+ a		frimärkena	timbrele
kọnton	conturi	+ a		kontona	conturile

Substantivele din grupa **ett** care se termină la singular în consoană şi care deci nu au o altă terminaţie la forma nedefinită a pluralului, primesc terminaţia **en** la forma definită:

PLURAL

FORMA NEDEFINITĂ (nearticulată)				FORMA DEFINITĂ (articulată)	
jọbb	servicii	+ en	→	jobben	serviciile
beslut	hotărîri	+ en		besluten	hotărîrile
år	ani	+ en		åren	anii

De remarcat că dacă substantivul se termină în **er**, **el** sau **en**, în silabe neaccentuate **e** neaccentuat dispare cînd se adaugă **en**:

PLURAL

FORMA NEDEFINITĂ (nearticulată)				FORMA DEFINITĂ (articulată)	
mönster	modele	+ en	→	mönstren	modelele
segel	vele	+ en		seglen	velele (pînzele de corabie)
tecken	semne	+ en		tecknen	semnele

Dacă substantivele se termină în **are**, articolul definit ia forma **na** la plural, iar **e** dispare:

rökare	fumători	+ na	→	rökarna	fumătorii

10.9 Pluralul: tabel recapitulativ

Cele mai importante reguli referitoare la formarea pluralului substantivelor sînt rezumate în tabelul următor, în care sînt prezentate ambele forme de plural, forma articulată şi forma nearticulată:

	SINGULAR	PLURAL NEDEFINIT (nearticulat)	DEFINIT (articulat)	
Substantive din grupa en				
terminate în a	en gat~~a~~ o stradă	**or**	**na**	gator, gatorna
terminate în e	en timm~~e~~ o oră	**ar**	**na**	timmar, timmarna
accent pe ultima silabă	en cigarett o ţigară	**er**	**na**	cigaretter, cigaretterna
Substantive din grupa ett				
terminate în vocală	ett möte o întîlnire	**n**	**a**	möten, mötena
terminate în consoană	ett glas un pahar	**–**	**en**	glas, glasen

10.10 Genitivul

În limba suedeză, substantivele pot primi o anumită terminaţie proprie *cazului genitiv (genitiv)* prin care se indică posesorul unui lucru sau o relaţie de posesie, în sens larg:

Olles dotter heter Karin.	Fiica lui Olle se numeşte Karin.
Comparaţi:	
Olle har en dotter. Hon heter Karin.	Olle are o fiică. Ea se numeşte Karin.
Sveriges huvudstad heter Stockholm.	Capitala Suediei se numeşte Stockholm.

Genitivul se formează uşor: se alipeşte s la substantiv. Dacă substantivul mai are o terminaţie (spre exemplu terminaţia specifică formei definite, singular sau plural), se alipeşte s la forma respectivă:

Olle	+ s	Olles syster är sjuk.	Sora lui Olle este bolnavă.
Pojken	+ s	Pojkens cykel är trasig.	Bicicleta băiatului este stricată.
Pojkarna	+ s	Pojkarnas lärare blev arg.	Profesorul băieţilor s-a enervat (înfuriat).
Gatorna	+ s	Gatornas namn står på kartan.	Numele străzilor sînt notate pe hartă.

11 Adjectivul

11.1 Cîteva noţiuni elementare

Acest capitol tratează adjectivul (2.7) şi alte cuvinte care determină sau descriu un substantiv. În limba suedeză adjectivul este aşezat în faţa substantivului pe care îl califică (am văzut că adjectivul nu poate fi aşezat direct după substantiv). În această situaţie se poate spune că adjectivul funcţionează ca *atribut (attribut):*

en **varm** rock	un pardesiu călduros
en **tung** väska	o valiză grea
en **glad** flicka	o fată veselă
en **trött** chaufför	un şofer obosit

Adjectivul poate însă determina indirect un substantiv şi atunci este despărţit de acesta printr-un verb ca: **vara** ,,a fi", **bli** ,,a deveni", **verka** ,,a părea". În acest caz adjectivul funcţionează ca *nume predicativ (predikativ):*

Den här rocken är **varm.**	Acest pardesiu este călduros.
Den här väskan är **tung.**	Această valiză este grea.
Flickan blev **ledsen.**	Fata a devenit tristă (s-a întristat).
Chauffören verkar **trött.**	Şoferul pare obosit.

Există şi alte cuvinte, în afară de adjectiv, care pot avea funcţia de atribut. Cîteva dintre acestea vor fi prezentate în capitolele 12 şi 13. Un substantiv poate fi determinat în acelaşi timp de mai multe adjective cu funcţie de atribut:

den här tunga väskan	această valiză grea
alla de här tunga väskorna	toate aceste valize grele

Substantivul împreună cu determinanţii săi formează un grup de cuvinte notate prescurtat: *NP.* Denumirea provine din limba engleză: ,,*Noun Phrase*", care se poate traduce în limba română prin ,,*grup nominal*", iar în suedeză prin ,,*substantivfras*". Denumirea a fost introdusă deoarece întregul grup nominal (substantivul împreună cu determinanţii săi) poate avea diferite funcţii în propoziţie. În exemplele următoare primul grup nominal funcţionează ca subiect, al doilea ca obiect (complement direct) iar al treilea – împreună cu o prepoziţie – ca un complement circumstanţial. Pentru simplificarea notării se foloseşte prescurtarea *NP* chiar în cazul în care grupul nominal este redus la substantivul articulat cu articol definit, ca de exemplu **pojken** ,,băiatul", **flickan** ,,fata" în prima dintre propoziţiile următoare:

SUBIECT		OBIECT (compl. direct)		COMPLEMENT CIRCUMSTANȚIAL
Grup nominal		*Grup nominal*		*Grup nominal*
Pojken	kysste	flickan	på	en parkbänk.

Băiatul a sărutat fata pe o bancă în parc.

Den blyga pojken	kysste	den söta flickan	på	en gammal parkbänk.

Băiatul (cel) timid a sărutat-o pe fata (cea) drăguță pe o bancă veche din parc.

Den här blyga pojken	kysste	den där söta flickan	på	den här gamla parkbänken.

Acest băiat timid a sărutat acea fată drăguță pe această bancă veche din parc.

În limba suedeză, ca și în limba română, adjectivul (atribut sau nume predicativ) se acordă cu substantivul pe care îl determină. Adjectivul se acordă cu substantivul în funcție de grupa din care acesta din urmă face parte (grupa **en** sau grupa **ett**), în funcție de număr (singular sau plural) și după cum substantivul este însoțit de articolul definit sau nedefinit. Acordul adjectivului cu substantivul pe care îl determină se numește în limba suedeză *kongruens*. Dacă adjectivul are funcția de atribut, atunci își modifică forma în funcție de grupa din care face parte substantivul pe care îl determină (grupa **en** sau grupa **ett**):

en varm tröja (grupa **en**, singular)	un pulover călduros
ett varmt täcke (grupa **ett**, singular)	o pătură călduroasă

În exemplele de mai sus substantivul este însoțit de articol nedefinit. Dacă substantivul primește articol definit,adjectivul își schimbă și el forma, primind terminația **a** (indiferent dacă substantivul face parte din grupa **en** sau grupa **ett**):

den varm**a** tröj**an** (forma definită)	puloverul călduros
det varm**a** täck**et** (forma definită)	pătura călduroasă

Aceeași formă se folosește și pentru plural:

två varm**a** tröj**or** (plural)	două pulovere călduroase
två varm**a** täck**en** (plural)	două pături călduroase

Cînd adjectivul funcționează ca nume predicativ, el își schimbă forma în funcție de grupa din care face parte substantivul (grupa **en** sau grupa **ett**), sau după forma de plural a acestuia:

Tröj**an** är varm.	Puloverul este călduros.
Täck**et** är varm**t**.	Pătura este călduroasă.
Tröj**orna** är varm**a**.	Puloverele sînt călduroase.

De remarcat că spre deosebire de limba română unde se articulează cu articol definit numai substantivul sau – în funcție de plasare – numai adjectivul (puloverul călduros; căldurosul pulover), în limba suedeză substantivul la

forma definită impune modificarea formei adjectivului (vezi mai sus: **den** varma trōjan).

Regulile stricte referitoare la acordul adjectivului cu substantivul vor fi prezentate în paragrafele următoare.

11.2 Formele adjectivului precedat de articol nedefinit

Un substantiv poate fi determinat de un adjectiv cu funcție de atribut. Un substantiv numerabil (10.4) la forma nedefinită, (fără articol definit) este întotdeauna însoțit de articol nedefinit, la singular:

ARTICOL NEDEFINIT	ADJECTIV	SUBSTANTIV	
en	grōn	stol	un scaun verde
en	hōg	mur	un zid înalt
en	dyr	klocka	un ceas scump
	kall	mjōlk (substantiv nenumerabil)	lapte rece

Dacă substantivul aparține grupei **ett**, articolul nedefinit este **ett** (10.1), iar adjectivul primește terminația **t**:

ARTICOL NEDEFINIT	ADJECTIV	SUBSTANTIV	
ett	grōnt	bord	o masă verde
ett	hōgt	hus	o casă înaltă
ett	dyrt	armband	o brățară scumpă
	kallt	kaffe (substantiv nenumerabil)	cafea rece

Atît forma articolului nedefinit cît și cea a adjectivului depind deci de grupa din care face parte substantivul (grupa **en** sau grupa **ett**), ceea ce constituie unul dintre tipurile de *acord (kongruens)* în limba suedeză. Dăm, mai jos, cîteva exemple în care adjectivul și substantivul funcționează împreună ca grup nominal într-o propoziție:

Jag kan se **en hōg mur.**	Văd un zid înalt. (Pot să văd ...)
Jag kan se **ett hōgt hus** bakom parken.	Văd o casă înaltă în spatele parcului. (Pot să văd ...)
En dyr klocka bōr gå rätt.	Un ceas scump ar trebui să meargă bine.
Eva fick **ett dyrt armband** i fōdelsedagspresent.	De ziua ei de naștere Eva a primit cadou o brățară scumpă.

11.3 Formele adjectivului însoţit de articol definit

Dacă adjectivul cu funcţie de atribut este aşezat înaintea unui substantiv la forma definită, se produc următoarele modificări: adjectivul primeşte terminaţia **a** şi este însoţit de *articolul definit proclitic* (articol plasat înaintea substantivului: *framförställd bestämd artikel*) care are forma **den** pentru substantivele din grupa **en** şi forma **det** pentru substantivele din grupa **ett** (la singular):

	ARTICOL DEFINIT	ADJECTIV	SUBSTANTIV	
Grupa **en**	**den**	**gröna**	**stolen**	scaunul (cel) verde
	den	**höga**	**muren**	zidul (cel) înalt
	den	**dyra**	**klockan**	ceasul (cel) scump
	den	**kalla**	**mjölken**	laptele (cel) rece
Grupa **ett**	**det**	**gröna**	**bordet**	masa (cea) verde
	det	**höga**	**huset**	casa (cea) înaltă
	det	**dyra**	**armbandet**	brăţara (cea) scumpă
	det	**kalla**	**kaffet**	cafeaua (cea) rece

Notă: Articolul definit proclitic din suedeză se poate echivala în limba română cu articolul adjectival: ,,cel, cea, cei, cele", dar spre deosebire de limba română, în suedeză – cu puţine excepţii – nu poate fi omis.

Mai există şi o altă formă a adjectivului, cea terminată în **e**. Aceasta poate fi folosită în locul formei în **a** cînd substantivul determinat de adjectiv este la singular, forma definită şi denumeşte o persoană de sex masculin:

den trötta pojken	sau	den trötte pojken	băiatul (cel) obosit
den arga mannen	sau	den arge mannen	bărbatul (cel) furios

În tabelul următor se exemplifică, în context, folosirea diferită a formelor definite şi nedefinite:

Jag kan se **en hög mur** och **ett högt hus.**	Văd un zid înalt şi o casă înaltă.
Den höga muren döljer nästan helt **det höga huset.**	Zidul cel înalt ascunde, aproape complet, casa cea înaltă.
Peter köpte **en dyr klocka** och **en billig klocka.**	Peter a cumpărat un ceas scump şi un ceas ieftin.
Den dyra klockan har stannat, men **den billiga klockan** går fortfarande.	Ceasul cel scump s-a oprit, dar ceasul cel ieftin merge încă.

11.4 Formele articolului şi ale adjectivului la plural

Dacă substantivul este la plural, adjectivul primeşte totdeauna terminaţia **a**. Dacă substantivul este la forma nedefinită, nu se va folosi nici un articol în faţa adjectivului. În limba suedeză nu există articol nedefinit pentru plural, dar se foloseşte uneori **några** „nişte", „cîţiva, cîteva", în locul articolului nedefinit. De remarcat că la plural nu se face nici o deosebire între substantivele din grupa **en** şi cele din grupa **ett** în ceea ce priveşte acordul adjectivelor:

	ARTICOL NEDEFINIT	ADJECTIV	SUBSTANTIV	
Grupa **en**	(några)	gröna	stolar	(nişte) scaune verzi
	(några)	höga	murar	(nişte) ziduri înalte
Grupa **ett**	(några)	gröna	bord	(nişte) mese verzi
	(några)	höga	hus	(nişte) case înalte

Folosirea articolului definit proclitic este obligatorie dacă substantivul este la plural, la forma definită şi este determinat de un adjectiv cu funcţie de atribut. Articolul definit proclitic are la plural o singură formă: **de**, comună substantivelor din grupa **en** şi celor din grupa **ett**:

	ARTICOL DEFINIT	ADJECTIV	SUBSTANTIV	
Grupa **en**	**de**	gröna	stolarna	scaunele (cele) verzi
	de	höga	murarna	zidurile (cele) înalte
Grupa **ett**	**de**	gröna	borden	mesele (cele) verzi
	de	höga	husen	casele (cele) înalte

Exemplele următoare marchează diferenţele dintre grupurile nominale în care substantivul este la forma nedefinită şi la cea definită, la plural:

Vi sålde **några gröna stolar** och **några röda bord.**	Am vîndut cîteva scaune verzi şi cîteva mese roşii.
De gröna stolarna passade inte alls till **de röda borden.**	Scaunele (cele) verzi nu se potriveau de loc cu mesele (cele) roşii.
Fängelset har **höga murar.**	Închisoarea are ziduri înalte.
De höga murarna gör det svårt att rymma.	Zidurile (cele) înalte fac evadarea dificilă.

Toate formele articolului definit proclitic care au fost prezentate pînă acum pot fi rezumate astfel:

	SINGULAR	PLURAL
Grupa **en**:	**den** dyra klockan	**de** dyra klockorna
Grupa **ett**:	**det** dyra armbandet	**de** dyra armbanden

Articolul definit proclitic nu se foloseşte înaintea substantivelor care nu sînt însoţite de un adjectiv cu funcţie de atribut. Comparaţi următoarele exemple:

Kan du se **det höga huset?**	Vezi casa cea înaltă?
Kan du se **huset?**	Vezi casa?
Eva sitter på **den gröna stolen.**	Eva stă pe scaunul (cel) verde.
Eva sitter på **stolen.**	Eva stă pe scaun.
De dyra armbanden ligger i kassaskåpet.	Brăţările (cele) scumpe sînt în seif.
Armbanden ligger i kassaskåpet.	Brăţările sînt în seif.

11.5 Adjectivul cu funcţie de nume predicativ

Cînd are funcţie de nume predicativ, adjectivul se acordă cu substantivul cu funcţie de subiect. Formele adjectivului sînt în acest caz aceleaşi cu cele ale adjectivului cu funcţie atributivă într-un grup nominal în care substantivul este la forma nedefinită. Adjectivul cu funcţie de nume predicativ apare în special după verbele: **vara** „a fi" şi **bli** „a deveni":

SINGULAR	SUBIECT	VERB	ADJECTIV CU FUNCŢIE DE NUME PREDICATIV
Grupa **en**	Filmen Filmul este amuzant.	är	rolig.
	Maten Mîncarea s-a răcit.	blev	kall.
Grupa **ett** + **t**	Programmet Programul este amuzant.	är	roligt.
	Vädret Vremea s-a răcit.	blev	kall**t**.
PLURAL + **a**	Filmerna Filmele sînt amuzante.	är	rolig**a**.
	Elementen Caloriferele s-au răcit.	blev	kall**a**.

După unele verbe, ca de exemplu verbul **göra** „a face", adjectivul poate avea funcţie de nume predicativ, referindu-se de data aceasta la un complement direct. În acest caz adjectivul se acordă cu complementul direct (în limba română se numeşte element predicativ suplimentar):

Nyheten gjorde Eva glad.	Vestea a făcut-o pe Eva fericită.
Nyheten gjorde Eva och Peter glad**a**.	Vestea i-a făcut fericiţi pe Eva şi Peter.
Maria målade bokhyllan gul.	Maria a vopsit biblioteca galbenă.
Maria målade bordet gult.	Maria a vopsit masa galbenă.

11.6 Formele adjectivului: tabel recapitulativ

Formele adjectivului, prezentate în paragrafele anterioare, pot fi sistematizate astfel:

	FORMELE ADJECTIVULUI NEDEFINIT SINGULAR și NUME PREDICATIV	DEFINIT și PLURAL
Grupa **en**	**grön**	**grön + a → gröna**
	en **grön** stol	den **gröna** stolen
	Stolen är **grön.**	det **gröna** bordet
Grupa **ett**	**grön + t → grönt**	(några) **gröna stolar**
	ett **grönt** bord	(några) **gröna** bord
	Bordet är **grönt.**	Stolarna är **gröna.**
		Borden är **gröna.**

11.7 Adjectivul *liten*

Adjectivul **liten** „mic" își schimbă forma într-un mod diferit în comparație cu alte adjective. La plural el este înlocuit de cuvîntul **små** „mici":

	FUNCȚIE DE NUME PREDICATIV	FORMA NEDEFINITĂ	FORMA DEFINITĂ
SINGULAR	Skjortan är **liten.** Cămașa este mică	en **liten** skjorta o cămașă mică	den **lilla** skjortan cămașa (cea) mică
	Skåpet är **litet.** Dulapul este mic	ett **litet** skåp un dulap mic	det **lilla** skåpet dulapul (cel) mic
PLURAL	Skjortorna är **små.** Cămășile sînt mici.	två **små** skjortor două cămăși mici	de **små** skjortorna cămășile (cele) mici

În continuare vor fi analizate probleme gramaticale dificile. Este recomandabil să nu le abordați înainte de a asimila complet problemele prezentate pînă acum în cadrul capitolului 11. Dacă vă aflați la prima lectură a acestui capitol puteți trece direct la capitolul 12.

11.8 Acordul dintre formele de participiu și substantiv

După cum s-a putut vedea în cap. 9.13, formele verbelor la participiu pot avea valoare adjectivală. Participiul trecut (9.15) se acordă cu substantivul pe care îl determină, la fel ca adjectivul, prin alipirea terminațiilor **t** și **a**:

	FUNCȚIE DE NUME PREDICATIV	FORMA NEDEFINITĂ	FORMA DEFINITĂ
SINGULAR	Dörren är **stängd.** Uşa este închisă.	en **stängd** dörr o uşă închisă	den **stängda** dörren uşa închisă
	Fönstret är **stängt.** Fereastra este închisă.	ett **stängt** fönster o fereastră închisă	det **stängda** fönstret fereastra închisă
PLURAL	Dörrarna är **stängda.** Uşile sînt închise.	två **stängda** dörrar două uşi închise	de **stängda** dörrarna uşile închise

Participiul prezent, care se termină în **ande** sau **ende**, nu îşi schimbă forma:

Nyheten var glädjande.	Vestea a fost îmbucurătoare.
Meddelandet var glädjande.	Comunicarea a fost îmbucurătoare.
en glädjande nyhet	o veste îmbucurătoare
ett glädjande meddelande	o comunicare îmbucurătoare
glädjande nyheter	veşti îmbucurătoare

11.9 Forma în *t* a participiului trecut şi a anumitor adjective

Alipirea terminaţiei **t** la forma de bază a participiului trecut sau la formele adjectivelor terminate deja în **t** sau **d** ridică unele dificultăţi. Regula de bază este:

> Adjectivele sau participiile trecute care se termină în **t** sau **d** pierd **t** sau **d** final înaintea terminaţiei **t**:

svart	→ svar~~t~~	+ t	→ svart	negru
låst	→ lås~~t~~	+ t	låst	încuiat
hård	→ hår~~d~~	+ t	hårt	tare (dur)
stängd	→ stäng~~d~~	+ t	stängt	închis
öppnad	→ öppna~~d~~	+ t	öppnat	deschis

en **svart** dörr	o uşă neagră
ett **svart** skåp	un dulap negru
en **hård** bulle	o chiflă tare
ett **hårt** bröd	o pîine tare
en **öppnad** burk	un borcan deschis (o cutie de conserve deschisă)
ett **öppnat** brev	o scrisoare deschisă

Unele forme de participiu trecut şi unele adjective primesc terminaţia **tt** în loc de **t**. Formele de participiu trecut terminate în **dd** constituie un prim grup:

> Participiile trecute terminate în **dd** schimbă această terminaţie în **tt**.

klädd	→ kläd~~d~~	+ tt	→	klätt	îmbrăcat
försedd	→ förse~~dd~~	+ tt		försett	echipat (dotat)

Bilen är **försedd** med dimljus.	Maşina este dotată cu faruri de ceaţă.
Köket är **försett** med fläkt.	Bucătăria este dotată cu ventilator.

Cel de-al doilea grup cuprinde adjective terminate în vocală lungă în silabă accentuată, urmată uneori de **d** sau **t**. Aceste adjective primesc, şi ele, terminaţia **tt**. Atunci cînd există, consoanele finale **d** sau **t** dispar, fiind înlocuite cu **tt** şi – în consecinţă – vocala devine scurtă:

Adjective terminate în:

vocală lungă accentuată	blå			+ tt	→ blått	albastru
	ny			+ tt	nytt	nou
vocală lungă accentuată + **t**	vit	→	vi~~t~~	+ tt	vitt	alb
	söt		sö~~t~~	+ tt	sött	dulce (drăguţ)
vocală lungă accentuată + **d**	röd		rö~~d~~	+ tt	→ rött	roşu
	bred		bre~~d~~	+ tt	brett	lat

De reţinut: înaintea consoanei finale duble **tt**, vocala este scurtă.

en **ny** skjorta	o cămaşă nouă
ett **nytt** skärp	o curea nouă
Flickan är **söt**.	Fata este drăguţă.
Barnet är **sött**.	Copilul este drăguţ.
en **bred** gata	o stradă lată
ett **brett** dike	un şanţ lat

Adjectivele şi formele de participiu trecut care se termină în **en** neaccentuat pierd **n** final cînd se ataşează **t**:

öppen	→ öppe~~n~~	+ t	→	öppet	deschis
naken	nake~~n~~	+ t		naket	gol
skriven	skrive~~n~~	+ t		skrivet	scris
försvunnen	försvunne~~n~~	+ t		försvunnet	dispărut

en **naken** pojke	un băiat gol
ett **naket** barn	un copil gol
Romanen är **skriven** på finska.	Romanul este scris în finlandeză.
Brevet är **skrivet** med bläck.	Scrisoarea este scrisă cu cerneală.

> Adjective şi participii trecute **e~~n~~** + **t** → **et**

De remarcat: dacă vocala **e** este accentuată, **n** final nu dispare:
ren + t → rent curat

11.10 Forma în *a* a participiului trecut și a adjectivului

Participiul trecut al verbelor în **ar** se termină în **ad.** Acestea primesc **e** în loc de **a,** la plural și în fața substantivelor la forma definită.

> Formele de participiu trecut terminate în **ad** primesc la plural **e** în loc de **a.**

öppnad	+ e	öppnade	deschiși (deschise)
målad	+ e	målade	vopsiți (vopsite)

Comparați:

stängd	+ a	stängda	închiși (închise)

Dörren är öppnad.
Ușa este deschisă.

Dörrarna är öppn**ade.**
Ușile sînt deschise.

en nymål**ad** stol
un scaun proaspăt vopsit

två nymål**ade** stolar
două scaune proaspăt vopsite

Comparați:

Dörren är stäng**d**.
Ușa este închisă.

Dörrarna är stäng**da.**
Ușile sînt închise.

en nyköpt stol
un scaun recent cumpărat

två **nyköpta** stolar
două scaune recent cumpărate

Următoarea regulă este valabilă atît pentru participiu cît și pentru adjectiv:

> Formele de participiu trecut și adjectivele terminate în **er, el** sau **en** în silabe neaccentuate îl pierd pe **e** cînd se adaugă **a**.

skriven	→	skriv~~e~~n + a	→	skrivna	scriși (scrise)
bunden		bund~~e~~n + a		bundna	legați(legate)
naken		nak~~e~~n + a		nakna	goi (goale)
enkel		enk~~e~~l + a		enkla	simpli(simple)
säker		säk~~e~~r + a		säkra	siguri(singure)

La unele adjective dispare o altă vocală:

gammal → gam~~m~~~~a~~l + a → gamla (vezi 8.16) bătrîni(bătrîne)/vechi

Vocala dispare numai dacă este într-o silabă neaccentuată:

ren	+ a	→	rena	curați (curate)
hel	+ a	→	hela	întregi (întrege)

12 Pronumele posesiv și genitivul

12.1 Pronumele posesiv

Pronumele personal capătă forme diferite cînd desemnează un posesor (sau pe cineva care posedă ceva, în sensul cel mai larg). Aceste forme se numesc *pronume posesive (possessiva pronomen)*. Ele sînt forme ale pronumelui personal comparabile cu formele genitivale ale substantivului (10.10).

Min bror bor i Göteborg.	Fratele meu locuiește la Göteborg.
Din syster är söt.	Sora ta este drăguță.
Känner du Per? **Hans** mor är **vår** svensklärare.	Îl cunoști pe Per? Mama lui este profesoara noastră de suedeză.
Känner du Eva? **Hennes** man är **er** nya lärare.	O cunoști pe Eva? Bărbatul ei este noul vostru profesor.
Känner du familjen Persson? **Deras** villa är till salu.	Cunoști familia Persson? Vila lor este de vînzare.

Există, de asemenea, o formă posesivă specială a pronumelor **den** și **det**: **dess.** Din diferite motive însă, **dess** este adesea evitat, preferîndu-se o perifrază:

Jag kan se en katt. **Dess** päls är grå.	Văd o pisică. Blana ei este gri.
De preferat:	
Den har grå päls.	Ea are blană gri.

12.2 Forma reflexivă a pronumelui posesiv: *sin*

Cînd posesorul este în același timp și subiectul propoziției, anumite pronume sînt înlocuite prin pronumele reflexiv **sin** „său, sa, săi, sale". Acesta este echivalentul posesiv al pronumelui reflexiv cu funcție de obiect **sig** (5.2). **Sin** se folosește, prin urmare, în loc de **hans** „lui", **hennes** „ei", **dess** „lui, ei" (despre lucruri) și **deras** „lor", atunci cînd posesorul este și subiectul aceleiași propoziții (în limba română se traduce de cele mai multe ori prin „își").

SUBIECT

Per besöker **sin** mamma.

Per își vizitează mama.

Eva är gift med **Per.** — Hon ringer **hans** mamma varje vecka.

Eva este căsătorită cu Per. — Ea telefonează mamei lui (Per) în fiecare săptămînă.

Eva tvättar inte **sin** bil.

Eva nu își spală mașina.

Per gillar **Eva,** så han tvättar **hennes** bil.

Per o place pe Eva așa că el îi spală mașina (mașina ei).

Jag kan se **en katt.** Den slickar **sin** päls.

Văd o pisică. Ea își linge blana.

Per och Eva reparerade **sin** villa.

Per și Eva și-au reparat casa (vila).

Nu har **de** flyttat, så vi har köpt **deras** villa.

Acum ei s-au mutat așa că noi am cumpărat vila lor.

De remarcat că **sin** nu poate fi folosit ca subiect:

Eva och hennes (și nu **sin**!) nya pojkvän kommer hit på lördag.	Eva și noul ei prieten vin aici sîmbătă.

Comparați:

Eva kommer hit med **sin** nya pojkvän på lördag.	Eva vine aici cu noul său prieten sîmbătă.
Jag känner Per. Hans (și nu **sin!**) bror arbetar på vårt kontor.	Îl cunosc pe Per. Fratele lui lucrează în biroul nostru.

În tabelul de mai jos sînt date formele posesive ale pronumelor personale:

Forma SUBIECT	POSESIVE	
	NEREFLEXIVE	REFLEXIVE
jag	min	min
du	din	din
han	hans	**sin**
hon	hennes	**sin**
den	(dess)	**sin**
det	(dess)	**sin**
vi	vår	vår
ni	er	er
de	deras	**sin**

12.3 Formele pronumelui posesiv

Anumite pronume posesive folosite atributiv își schimbă forma într-un fel asemănător cu adjectivul cu funcție atributivă: primesc un **t** cînd sînt plasate în fața unui substantiv din grupa **ett** și un **a** înaintea unui substantiv la plural:

Kan du se **vår** bil? (grupa **en** – singular)	Vezi mașina noastră?
Kan du se **vårt** hus? (grupa **ett**)	Vezi casa noastră?
Kan du se **våra** bilar? (plural)	Vezi mașinile noastre?

Anumite pronume posesive au forme neregulate, iar altele sînt invariabile. În tabelul următor sînt sistematizate toate formele pronumelor posesive:

SINGULAR				PLURAL	
Grupa **en**		Grupa **ett**			
min	bil	**mitt**	hus	**mina**	bilar
din	bil	**ditt**	hus	**dina**	bilar
sin	bil	**sitt**	hus	**sina**	bilar
hans	bil	**hans**	hus	**hans**	bilar
hennes	bil	**hennes**	hus	**hennes**	bilar
dess	bil	**dess**	hus	**dess**	bilar
vår	bil	**vårt**	hus	**våra**	bilar
er	bil	**ert**	hus	**era**	bilar
deras	bil	**deras**	hus	**deras**	bilar

Regula de bază este: pronumele posesive primesc un **t** final cînd sînt așezate înaintea unui substantiv din grupa **ett** și un **a** final cînd sînt înaintea unui substantiv la plural.

1. Formele terminate în **s** sînt invariabile: **hans, hennes, dess, deras.**
2. Formele **min, din, sin** pierd **n** final și primesc **tt** cînd sînt așezate în fața substantivelor din grupa **ett: mitt, ditt, sitt.**

Notă: Spre deosebire de limba română unde pronumele posesive (al meu, a mea, ai mei etc.) se deosebesc de adjectivele pronominale posesive (meu, mea etc.), în limba suedeză pronumele posesive au aceeași formă ca adjectivele posesive. S-a putut de altfel observa că în cuprinsul acestui capitol termenul pronume posesiv a fost folosit atît pentru pronume cît și pentru adjectivul pronominal posesiv:

Det här är **min** bil.	Aceasta este mașina mea.
Den är **min.**	Este a mea.
Om du behöver en kam kan du få låna **min.**	Dacă ai nevoie de un pieptăn poți să-l împrumuți pe al meu.
Kan jag få låna **ditt** paraply? Jag har glömt **mitt.**	Pot să împrumut umbrela ta? Am uitat-o pe a mea.

Kan jag få en cigarett?	Pot să iau o ţigară?
Jag glömde **mina** i bilen.	Le-am uitat pe-ale mele în maşină.
Jag lånade Per en elborr.	I-am împrumutat lui Per o bormaşină. A lui s-a stricat.
Hans var trasig.	

12.4 Flexiunea substantivului şi a adjectivului precedate de genitiv şi de formele posesive

Este important să se observe că adjectivele pronominale posesive impun forma celorlalte cuvinte în cadrul grupului nominal. Substantivele determinate de adjective posesive nu primesc articol definit enclitic:

min bil	*şi niciodată:* min bilen
hans hus	*niciodată:* hans huset

Aceeaşi regulă se aplică în cazul unui substantiv la genitiv (format prin alipirea lui s):

Olles bil	*niciodată:* Olles bilen

După un adjectiv posesiv sau un genitiv nu se foloseşte nici articolul definit proclitic şi nici articolul nedefinit:

Olles röda bil	*niciodată:* Olles den röda bilen
	şi nici: Olles en röd bil

Observaţi de asemenea că adjectivul primeşte întotdeauna terminaţia **a** după un genitiv sau un posesiv:

mitt gröna bord	masa mea verde
Olles röda stol	scaunul roşu al lui Olle

Notaţi următoarele reguli:

> După un adjectiv posesiv sau un substantiv la genitiv
> - substantivul nu se articulează (nici cu articol definit şi nici nedefinit).
> - adjectivul primeşte întotdeauna terminaţia **a**.

Cînd substantivul este precedat de un genitiv sau de un adjectiv posesiv, deşi nu conţine nici un articol, întregul grup este întotdeauna perceput ca definit, în limba suedeză. În cazul în care vrem că combinăm un genitiv sau un adjectiv posesiv cu un articol nedefinit, recurgem la o perifrază:

	min vän	prietenul meu
Comparați:	en vän till mig	un prieten de-al meu
	hans bruna rock	pardesiul lui maro
Comparați:	en av hans bruna rockar	unul dintre pardesiurile lui maro
	våra bekanta	cunoştinţele noastre (= oamenii cunoscuţi de noi)
Comparați:	en annan av våra bekanta	o altă cunoştinţă de-a noastră
	många av våra bekanta	multe dintre cunoştinţele noastre

13 *Alți determinanți*

13.1 *Den här* și *den där*

Den här ,,acesta, aceasta" și **den där** ,,acela, aceea" sînt expresii formate cu ajutorul articolului definit și al cuvintelor **här** ,,aici" sau **där** ,,acolo". În limba suedeză, articolul definit proclitic (11.3) se acordă cu substantivul pe care îl determină, după regulile obișnuite. În tabelul de mai jos sînt prezentate formele acestor determinanți:

	SINGULAR		PLURAL
	Grupa **en**	Grupa **ett**	
,,acesta, aceasta"	**den här** biljetten biletul acesta	**det här** tåget trenul acesta	**de här** biljetterna biletele acestea
,,acela, aceea"	**den där** biljetten biletul acela	**det där** tåget trenul acela	**de där** tågen trenurile acelea

Remarcați, de asemenea, modificările suferite de adjectiv, cînd acesta este plasat după **den här** sau **den där**:

> După **den här** sau **den där**
> - substantivul este întotdeauna la forma definită.
> - adjectivul primește terminația a.

den här dyr**a** biljetten	biletul acesta scump/acest bilet scump
det där röd**a** tåget	trenul acela roșu/acel tren roșu
de där dyr**a** biljetterna	biletele acelea scumpe/acele bilete scumpe
de där röd**a** tågen	trenurile acelea roșii/acele trenuri rosii

În exemplele de mai jos, grupul nominal astfel constituit este integrat în propoziții complete:

Vi ska åka med det där röda tåget.	O să mergem cu trenul acela roșu.
Den här biljetten var väldigt dyr.	Biletul acesta a fost foarte scump.
Peter brukar sitta på den där gröna stolen.	Peter obișnuiește să stea pe scaunul acela verde.
Jag bor aldrig mer på det där dyra hotellet.	N-am să mai locuiesc niciodată în hotelul acela scump.
De där vita husen är vackra.	Casele acelea albe sînt frumoase.

Den här și **den där** se pot de asemenea folosi ca pronume (adică fără a fi urmate de un substantiv) și atunci corespund pronumelor demonstrative ,,acesta, aceasta", ,,acela, aceea", din limba română. **Den här** și **den där** se acordă, în această situație, cu substantivul, care este subînțeles:

Har du en korkskruv? Ja, ta **det här.**	Ai un tirbușon? Da, ia-l pe acesta.
Har du ett suddgummi? Ja, ta **det här.**	Ai o gumă? Da, ia-o pe aceasta.
Har du några handskar? Nej, får jag låna **de här?**	Ai mănuși? Nu, pot să le împrumut pe acestea?

13.2 *Vilken*

Cuvîntul interogativ **vilken** (,,care", ,,ce") se deosebește de celelalte cuvinte interogative prezentate în cap. 4.4, deoarece se acordă cu substantivul pe care îl însoțește. **Vilken** poate să aibă următoarele forme:

SINGULAR		PLURAL
Grupa **en**	Grupa **ett**	
Vilken månad är du född? În ce lună ești născut?	**Vilket** år är du född? În ce an ești născut?	**Vilka** dagar arbetar du? În ce zile lucrezi?
Vilken lärare har ni? Ce profesor aveți?	**Vilket** barn är ditt? Care copil este al tău?	**Vilka** elever är sjuka i dag? Care (dintre) elevi sînt bolnavi astăzi?
Vilken dag är det i dag? Ce zi este astăzi?	**Vilket** pris fick du betala? Ce preț ai plătit?	**Vilka** metoder använder de? Ce metode folosesc ei?

Înaintea unui substantiv se va folosi întotdeauna **vilken** și nu **vad** (**vad** nu poate fi utilizat în acest caz). **Vilken** poate de asemenea funcționa ca pronume, deci fără să fie urmat de un substantiv, ca în exemplele de mai jos. În acest caz **vilken** presupune o selecție, o opțiune între mai multe lucruri sau posibilități. Comparați:

Vi ska äta lunch.	O să mîncăm de prînz./O să luăm prînzul.
Vad vill du ha?	Ce vrei să iei (mănînci)?
Här är fem apelsiner. **Vilken** vill du ha?	Aici sînt cinci portocale. Pe care o vrei?
Här är fem äpplen. **Vilket** vill du ha?	Aici sînt cinci mere. Pe care îl vrei?
Du får ta två äpplen. **Vilka** vill du ha?	Poți lua două mere. Pe care le vrei?
Jag ska köpa video. **Vilket** är det bästa märket?	Voi cumpăra un video. Care este cea mai bună marcă?

Vilken poate fi folosit și în propoziții exclamative. În acest caz el însoțește întotdeauna un substantiv precedat adesea de un adjectiv:

Vilken underbar utsikt!	Ce priveliște minunată!
Vilket förfärligt väder det var i går!	Ce vreme îngrozitoare a fost ieri!

Dacă expresia exclamativă nu conține un substantiv, se folosește **vad:**

Vad rädd jag blev!	Ce frică mi-a fost!/Ce m-am speriat!
Vad söt du är!	Ce drăguț (ă) ești!

Remarcați ordinea cuvintelor în astfel de expresii: **Vad** + adjectiv + subiect + verb. În propozițiile exclamative de acest gen subiectul este plasat înaintea verbului, deși este precedat de un alt element.

13.3 *Någon*

Någon corespunde în limba română pronumelor și adjectivelor nedefinite: ,,cineva, ceva, un(ul), una, o, vreun(ul), vreuna, vreo, oricare, cîțiva, cîteva, cîtva, niște" sau celor negative: ,,nimeni, nici un, nici o". Traducerea lui **någon** în limba română va depinde, așadar, de context. **Någon** poate fi folosit ca adjectiv (cînd este urmat de un substantiv) sau ca pronume (cînd este folosit independent) și are următoarele forme:

SINGULAR		PLURAL
Grupa **en**	Grupa **ett**	
någon bok o carte (oarecare)	**något** träd un copac (oarecare)	**några** stolar cîteva (niște) scaune
Forme corespunzătoare în exprimarea orală:		
nån	**nåt**	**nåra**

Någon dă indicații foarte vagi asupra obiectului denumit, desemnînd un obiect sau o persoană oarecare, precizarea identității lor nefiind necesară:

Eva bor i **någon** by på landet.	Eva locuiește într-un sat (oarecare) la țară.

În exemplul de mai sus, vorbitorul nu știe exact unde este situat satul în care locuiește Eva, altfel ar fi formulat propoziția:

Eva bor i **en** by på landet.	Eva locuiește într-un sat, la țară.

Alte exemple:

Hästen hade **något** konstigt märke på halsen.	Calul avea o pată ciudată pe gît.
Jag har **några** flaskor vin i källaren.	Am cîteva sticle de vin în pivniță.
Några av mina vänner var där.	Niște prieteni de-ai mei au fost acolo.

Jag vill ha lite vin.	Aş vrea puţin vin.
Har du **något** kvar?	Ţi-a mai rămas ceva?
Mina cigaretter är slut.	Ţigările mele s-au terminat.
Har du **några** att ge mig?	Ai să-mi dai cîteva?
Jag behöver en skruvmejsel.	Am nevoie de o şurubelniţă.
Har du **någon**?	Ai vreuna?

În ultimul exemplu **någon** se referă la substantivul **skruvmejsel** şi se poate traduce prin ,,vreun(a)". Cînd **någon** se foloseşte independent, fără să se refere la un substantiv numit anterior, se subînţelege că se referă la o persoană şi se traduce prin ,,cineva":

Någon har varit här.	A fost cineva aici.
Har **någon** ringt?	A sunat cineva?

Forma **något** sau **någonting** (în exprimarea orală **nånting**) se referă la lucruri sau fenomene abstracte şi se traduce în limba română prin ,,ceva":

Något (Någonting) måste ha hänt.	Trebuie să se fi întîmplat ceva.
Kan du se **något (någonting)**?	Vezi ceva?

Något şi **någonting** se pot folosi împreună cu un adjectiv şi atunci se pot traduce prin ,,vreun, vreo":

Jag måste ha sagt **något (någonting)** dumt, eftersom han blev så arg.	Trebuie să fi spus vreo prostie, deoarece el s-a supărat.

Någonstans (oral: **nånstans**) desemnează un loc neprecizat, corespunzîndu-i în limba română ,,undeva", iar în unele cazuri, ,,unde":

Han bor här **någonstans**.	El locuieşte undeva pe-aici.
Har du **någonstans** att bo?	Ai unde să locuieşti?

Någon gång (oral: **nån gång**) desemnează un moment nedeterminat în timp; în limba română poate fi echivalat cu ,,vreodată", ,,cîndva", ,,odată":

Har du varit där **någon** gång?	Ai fost acolo vreodată?
Vi gör det **någon** gång i framtiden.	O să facem asta cîndva în viitor.

Någon (något, några) se foloseşte adesea pe lîngă substantive la forma nedefinită, în propoziţii interogative, negative (împreună cu negaţia **inte** ,,nu") şi subordonate condiţionale (împreună cu conjuncţia **om** ,,dacă"). În celelalte tipuri de propoziţii **någon** corespunde articolului nedefinit sau formei nearticulate a substantivului:

Har du **någon** skruvmejsel?	Ai vreo şurubelniţă?
Comparaţi:	
Jag har **en** skruvmejsel.	Am o şurubelniţă.
Kan du ge mig **några** cigaretter?	Poţi să-mi dai nişte ţigări?
Comparaţi:	
Jag har cigaretter.	Am ţigări.

Vi köpte inte **något** vin.	N-am cumpărat vin.
Comparați:	
Vi köpte vin.	Am cumpărat vin.
Jag har inte **några** syskon.	Nu am frați.
Om du ser **några** rosor i affären kan du köpa en bukett.	Dacă vezi trandafiri la florărie, poți să cumperi un buchet.

Remarcați că în propoziția următoare **någon** este folosit în locul articolului nedefinit în propoziția negativă:

Per har en bror, men han har inte **någon** syster.	Per are **un** frate dar **nu** are nici o soră.

13.4 *Inte någon – ingen*

Någon precedat de negația **inte** poate fi înlocuit cu **ingen** ,,nimeni", ,,nici un", ,,nici o":

Jag känner **inte någon** i Stockholm./Jag känner **ingen** i Stockholm.
Nu cunosc pe nimeni în Stockholm.

Ingen are următoarele forme:

SINGULAR		PLURAL
Grupa **en**	Grupa **ett**	
ingen bok nici o carte	**inget** träd nici un copac	**inga** stolar nici un scaun
	ingenting nimic	

Comparați exemplele următoare:

Jag har **inte någon** svart kostym./Jag har **ingen** svart kostym.
Nu am nici un costum negru.

Jag har **inte något** paraply./Jag har **inget** paraply.
Nu am nici o umbrelă.

Jag har **inte några** handskar./Jag har **inga** handskar.
Nu am mănuși.

Jag såg **inte någon** ute på gatan./Jag såg **ingen** ute på gatan.
Nu am văzut pe nimeni pe stradă.

Jag köpte **inte något (inte någonting)** i affären./Jag köpte **inget (ingenting)** i affären.
Nu am cumpărat nimic din magazin.

Ingen nu se poate folosi în locul lui **inte någon** decît atunci cînd cuvintele **inte** și **någon** sînt folosite împreună, unul lîngă altul. Aceasta înseamnă că **ingen** nu se poate utiliza în propozițiile subordonate și nici în propozițiile principale care conțin mai multe verbe.

Comparaţi următoarele exemple:

PROPOZIŢIE PRINCIPALĂ	PROPOZIŢIE SUBORDONATĂ
Vi har **inte något** salt. = Vi har **inget** salt. Nu avem (nici un pic de) sare.	Vi måste låna, om vi **inte** har **något** salt. Trebuie să împrumutăm nişte sare, dacă nu avem.
Hade du **inte några** pengar? = Hade du **inga** pengar? Nu aveai/ai avut nici un ban?	Varför tror du, att jag **inte** hade **några** pengar? De ce crezi că nu aveam/am avut nici un ban?

PROPOZIŢII PRINCIPALE CU UN VERB	PROPOZIŢII PRINCIPALE CU MAI MULTE VERBE
Vi har **inte någon** lök. = Vi har **ingen** lök. Nu avem (nici o) ceapă.	Jag har **inte** köpt **någon** lök. Nu am cumpărat ceapă.

Cu funcţie de subiect este folosit – de preferinţă – **ingen (inget, inga)** şi nu **inte någon (något, några)**:

(**Inte någon** har ätit upp maten)	=	**Ingen** har ätit upp maten. Nimeni nu a mîncat mîncarea.
(**Inte något/inte någonting** fungerar)	=	**Inget (Ingenting)** fungerar. Nimic nu funcţionează.
(**Inte några** har varit här förut.)	=	**Inga** har varit här förut. Nimeni nu a fost aici înainte./ Nimeni nu a mai fost aici.

Într-o propoziţie subordonată însă, ambele variante pot funcţiona ca subiect:

Jag vet, att **inte någon** kan komma i morgon. Ştiu că nu poate veni nimeni mîine.	=	Jag vet, att **ingen** kan komma i morgon.
Jag hoppas, att **inte något** (**inte någonting**) tråkigt kommer att hända. Sper că nu se va întîmpla nimic neplăcut.	=	Jag hoppas att **inget** (**ingenting**) tråkigt kommer att hända.

De remarcat că spre deosebire de limba română, în limba suedeză nu se poate folosi dubla negaţie, deci **inte** şi **ingen (inget, inga)** nu se pot utiliza în aceeaşi propoziţie:

Este corect:	Jag har **inte** lånat ut bilen till **någon**. Nu am împrumutat maşina nimănui.
şi nu:	Jag har **inte** lånat ut bilen till **ingen.**
Este corect:	Vi tror **inte**, att **något** allvarligt har hänt. Nu credem că s-a întimplat ceva grav.
şi nu:	Vi tror **inte**, att **inget** allvarligt har hänt.

Remarcați de asemenea că după cuvinte și expresii de tipul celor de mai jos se folosește întotdeauna **någon (något, några)**:

utan „fără"

De hoppade på mig **utan någon** som helst anledning.	Au sărit pe mine fără nici un motiv.
Jag promenerade genom stan **utan** att se **någon** människa.	M-am plimbat prin oraș fără să văd nici un om (nici o persoană).

mer än „mai mult decît"

Han älskar henne mer än något på jorden.	El o iubește mai mult decît orice pe lume.

13.5 *All, hel, annan, sådan* și alți determinanți

În tabelul următor sînt prezentați alți determinanți uzuali și formele lor:

SINGULAR		PLURAL și FORMA DEFINITĂ	
Grupa **en**	Grupa **ett**		
all	allt	alla	tot(ul), toată, toți, toate
hel	helt	hela	întreg(ul), întreagă(a), întregi(le)
annan	annat	andra	alt(ul), altă(a), alți(i), alte(le)
sådan	sådant	sådana	astfel de (asemenea, atare)

Sådan are și forme orale corespunzătoare: **sån, sånt, såna.**

Folosirea acestor determinanți se comentează și se exemplifică în propozițiile următoare:

Hel, helt, hela „întreg" (tot) „întreagă, întregi" nu se folosesc decît cu substantive numerabile (10.4). Cînd substantivul este la forma nedefinită se folosește **hel** (cu substantive din grupa **en**) și **helt** (cu cele din grupa **ett**):

Lisa åt upp en **hel** portion.	Lisa a mîncat o porție întreagă.
Jag åt upp ett **helt** salladshuvud.	Am mîncat o salată întreagă.

Cu substantive la forma definită se folosește **hela.** De remarcat că substantivul primește, în acest caz, articolul definit enclitic și nu pe cel proclitic (11.3), exceptînd situația în care substantivul este însoțit de un adjectiv:

Jag har väntat **hela** kvällen.	Am așteptat toată seara.
Hela semestern var vi i Grekland.	Tot concediul l-am petrecut în Grecia.
Hela den vackra stranden var täckt av olja.	Toată plaja cea frumoasă era acoperită cu păcură.

La plural se folosește **hela** chiar cînd substantivul este la forma nedefinită:

Vi har väntat två **hela** månader.	Am așteptat două luni întregi.

All, allt „tot, toată" se folosesc cu substantive nenumerabile (10.4): **all** pentru substantive din grupa **en**, iar **allt** pentru cele din grupa **ett**:

All sallad och **allt** smör är slut.	S-a terminat toată salata și tot untul.
Jag sålde **all** min jord och **allt** annat som jag ägde.	Am vîndut tot pămîntul și tot ce mai posedam.

Alla „toți, toate" însoțește substantivele numerabile la plural:

Alla människor gillar musik.	Toți oamenii iubesc muzica.
Alla de här bilarna måste tvättas.	Toate mașinile acestea trebuie spălate.

Folosit independent (și nu ca însoțitor al unui substantiv), **alla** corespunde în limba română lui „toți, toate" („toată lumea"). Referitor la lucruri sau fenomene considerate în ansamblu se utilizează **allt** sau **allting** „tot(ul)":

Alla (Alla människor) gillar inte musik.	Nu toți (oamenii) iubesc muzica.
Alla kan inte vara nöjda.	Nu toți (oamenii) pot fi mulțumiți.
Allt är inte guld som glimmar. (Proverb)	Nu tot ce strălucește este aur.
Allting (Allt) kan inte köpas för pengar.	Nu se poate cumpăra totul cu bani.

sådan, sådant, sådana (în limba vorbită: sån, sånt, såna), „așa", „asemenea", „astfel de":

Vilken snygg bil du har!	Ce mașină frumoasă ai!
En **sådan** vill jag också ha.	Așa mașină vreau și eu.
Titta, vilket konstigt träd!	Uite ce copac ciudat!
Ett **sådant** har jag aldrig sett förut.	Un asemenea copac n-am mai văzut niciodată.
Kalle och Lisa är väldigt generösa.	Kalle și Lisa sînt foarte generoși.
Sådana människor träffar man sällan.	Astfel de (asemenea) oameni întîlnești rar.

Notă: După cum se poate observa din exemplele de mai sus, **sådan (sådant, sådana)** se poate folosi atît ca adjectiv, cît și ca pronume (deci neînsoțind un substantiv).

något sådant (în exprimare orală: **nåt sånt**), „așa ceva" („un astfel de, asemenea")

Fick du verkligen en fluga i soppan?	Ai găsit într-adevăr o muscă în supă?
Något sådant har jag aldrig varit med om.	Așa ceva nu mi s-a întîmplat niciodată.

(en) annan, (ett) annat, andra ,,(un) alt(ul), (o) altă (alta), alți(i), alte(le). *De remarcat* că în limba suedeză se folosește articolul nedefinit (**en** sau **ett**) cînd substantivul este la forma nedefinită:

Den här boken verkar tråkig.	Această carte pare plicticoasă.
Kan du låna mig **en annan?**	Poți să-mi împrumuți (o) alta?
Det är fullt här.	E plin aici.
Ni får gå till **ett annat** hotell.	Trebuie să vă duceți la (un) alt hotel.
Har du några **andra** tidningar?	Ai și alte ziare?
Jag har redan läst de här.	Le-am citit deja pe acestea.

något annat (oral: **nåt annat**) ,,altceva":

Vill du ha **något annat?**	Vrei altceva?

den ena (det ena), den andra (det andra), de andra ,,un(ul) (dintre)", ,,o", ,,una dintre", ,,celălalt, cealaltă, ceilalți, celelalte":

Den ena skon är brun och **den andra** (skon) är svart.	Un(ul dintre) pantof(i) este maro și celălalt este negru.
Det ena snöret är för kort och **det andra** för långt.	Un(ul dintre) șiret(uri) este prea scurt și celălalt este prea lung.
Ta inte de där strumporna.	Nu lua șosetele acelea.
Ta **de andra!**	Ia-le pe celelalte!
Nu måste vi gå.	Acum trebuie să plecăm.
De andra väntar.	Ceilalți așteaptă.

Andra este, de asemenea, și numeral ordinal ,,al doilea, a doua":

Den **andra** knappen uppifrån räknat är inte knäppt.	Al doilea nasture de sus nu este închis.

en, två ... till ,,încă unul (una)", ,,încă doi (două)". Pentru a exprima dorința de a mai obține un lucru de același fel cu un altul avut anterior se adaugă cuvîntul **till** după substantiv. În limba română, expresiile corespunzătoare sînt construite, de obicei, cu ,,mai" sau ,,încă": ,,Mai vrei cafea?", ,,Aș vrea încă o prăjitură.":

Det här kaffet var så gott.	Cafeaua aceasta a fost foarte bună.
Kan jag få **en kopp till?**	Pot să mai iau o ceașcă?
Jag har bara två skjortor.	Am numai două cămăși.
Jag måste köpa **några** skjortor **till.**	Trebuie să mai cumpăr cîteva cămăși.

Några poate fi folosit adjectival, ca în ultimul exemplu, sau ca pronume (deci neînsoțind un substantiv):

Jag måste köpa **några till.**	Trebuie să mai cumpăr cîteva.
Per hade bara en flaska öl hemma. Så han köpte fem (flaskor) till.	Per nu avea decît o sticlă de bere acasă așa că a mai cumpărat cinci (sticle).

Varje „fiecare" este invariabil:

Varje människa behöver uppmuntran.	Fiecare om are nevoie de încurajare.
Vi slutar kl. 3 **varje** fredag.	Terminăm la ora 3 în fiecare vineri.
Varje år åker vi till Finland.	În fiecare an mergem în Finlanda.

varannan (substantive din grupa **en**), **vartannat** (grupa **ett**) „din doi in doi", „din două în două", „la fiecare doi (două)":

Han går på bio **varannan** vecka, men jag går bara **vartannat** år.	El merge la cinematograf la fiecare două săptămîni, dar eu merg doar o dată la doi ani.

var tredje, var fjärde (cu substantive din grupa **en**), **vart tredje, vart fjärde** (grupa **ett**) „din trei în trei, din patru în patru", („la fiecare trei, la fiecare patru"):

Jag är ledig **var tredje** dag.	Sînt liber o dată la trei zile.
Han tar semester bara **vart tredje** år.	El nu ia concediu decît o dată la trei ani.
Det går en buss **var femte** minut.	Autobuzul trece din cinci in cinci minute.
Vart fjärde år är skottår.	Fiecare al patrulea an este bisect.

În limba suedeză substantivele și adjectivele sînt întotdeauna la singular, forma nedefinită (nearticulată) după: **varje, vartannan (vartannat)** și **var (vart) tredje ...** acestea din urmă acordîndu-se cu substantivul după gen (grupa **en** și grupa **ett**):

Varje nytt år medför nya bekymmer.	Fiecare an nou aduce noi necazuri.
Vi åker till landet **varannan** helg.	În fiecare al doilea week-end plecăm la țară.
Vart tredje nytt ord har jag glömt.	Din trei cuvinte noi am uitat unul.

14 *Comparația. Comparativ și superlativ*

14.1 Considerații generale asupra comparației

Pentru a compara ființe sau lucruri între ele se pot folosi unele verbe sau locuțiuni verbale:

vara lik, likna ,,a semăna cu (a se asemăna cu, a fi asemănător cu, a fi la fel ca)"

Maria **är lik** sin mamma./ Maria **liknar** sin mamma.	Maria seamănă cu mama ei.

påminna om ,,a aminti de"

Peter **påminner om** sin pappa.	Peter îmi amintește de tatăl său.

În limba suedeză se utilizează așa-numitele verbe de percepție pentru a exprima o comparație din cîmpul senzorial, care intră în posibilitățile de apreciere ale celor cinci simțuri. În limba română se folosesc adeseori în situații asemănătoare expresii ca ,,arată", ,,pare":

se ut som ,,a arăta ca, a avea aerul"

En zebra **ser ut som** en häst i randig pyjamas.	O zebră arată ca un cal în pijama dungată.

låta som ,,a suna ca, a se auzi ca"

Jag **låter som** en hes kråka idag.	Am o voce (ca) de cioară răgușită, astăzi.

kännas som ,,a se simți (la pipăit)ca"

Det här tyget **känns** mjukt **som** silke.	Acest material se simte (la pipăit) ca mătasea.

Cînd se compară adjective, se compară gradul însușirii exprimate de acestea. Dacă însușirea respectivă există în același grad la ambii termeni de comparație, se folosește cuvîntul **lika**, formîndu-se astfel gradul *comparativ de egalitate:* Per är **lika** stark **som** Lennart. (Per e la fel de puternic ca Lennart.) Dacă însușirea apare într-un grad mai înalt la unul dintre termenii comparați, adjectivul ia o formă specială primind terminația **are** și formînd astfel *comparativul de superioritate (komparativ):* Per är stark**are än** Lennart. (Per

este mai puternic decît Lennart.) Pentru a indica o însuşire la gradul cel mai înalt, se ataşează la adjectiv terminaţia **ast**, obţinîndu-se astfel forma numită *superlativ (superlativ):* Per är stark**ast** i sin klass. (Per este cel mai puternic din clasa sa.)

Adjectivul poate avea deci următoarele grade:

FORMA DE BAZĂ (pozitiv)	COMPARATIV + are	SUPERLATIV + ast
stark puternic	starkare mai puternic	starkast cel mai puternic
snabb rapid	snabbare mai rapid	snabbast cel mai rapid
fri liber	friare mai liber	friast cel mai liber
dyr scump	dyrare mai scump	dyrast cel mai scump
intelligent inteligent	intelligentare mai inteligent	intelligentast cel mai inteligent

Observaţi folosirea lui **som** şi **än**:

Comparativul de egalitate: **lika ... som** „la fel de ... ca"
Comparativul de superioritate: **-are** ... **än** „mai ... decît"

Per är **lika** lat **som** Jan.	Per este la fel de leneş ca Jan.
Eva är **latare än** Jan.	Eva este mai leneşă decît Jan.

Som şi **än** pot fi folosite şi în alte construcţii împreună cu **samma** „acelaşi, aceeaşi, aceiaşi, aceleaşi" şi **annan** „alt(ă), alţi, alte":

samma ... som „acelaşi ... ca"

Bokhyllan har **samma** färg **som** bordet.	Biblioteca are aceeaşi culoare ca (cea) a mesei.
Elsa arbetar på **samma** kontor **som** Anita.	Elsa lucrează în acelaşi birou ca Anita (în care lucrează Anita).

annan ... än „alt (alta, etc) ... decît"

Stolarna har en **annan** färg **än** bordet.	Scaunele au o altă culoare decît (cea) a mesei.
Per arbetar på ett **annat** kontor **än** Jan.	Per lucrează într-un alt birou decît (cel în care lucrează) Jan.
Elsa köper **andra** kläder **än** Anita.	Elsa cumpără alte haine decît Anita.

Cuvîntul **samma** este invariabil. Remarcaţi de asemenea că substantivul determinat de **samma** nu primeşte nici articol definit şi nici nedefinit. Formele lui **annan** sînt prezentate în capitolul 13.5.

14.2 Forma de comparativ a adjectivului

Comparativul adjectivului este ușor de format: se atașează **are** la forma de bază:

FORMA DE BAZĂ (pozitiv)		COMPARATIV
lat leneş	+ are →	lat**are** mai leneş
varm cald		varm**are** mai cald
kall rece		kall**are** mai rece
trött obosit		trött**are** mai obosit
trevlig plăcut		trevlig**are** mai plăcut

Forma comparativului este invariabilă; se foloseşte aceeaşi formă indiferent dacă adjectivul determină un substantiv din grupa **en** sau din grupa **ett**, singular sau plural:

Den här tröjan är **varmare** än den där.	Acest pulover este mai călduros decît acela.
Det här huset är **varmare** än det där.	Casa aceasta este mai călduroasă decît aceea.
De här kalsongerna är **varmare** än de där.	Indispensabilii aceştia sînt mai călduroşi decît aceia.

Un adjectiv la gradul comparativ se poate folosi în diferite moduri într-o propoziție:

Kajsa är **trevligare** än Joakim.	Kajsa este mai plăcută (simpatică) decît Joakim.
Hon är **trevligare** på morgonen än på kvällen.	Ea este mai simpatică dimineața decît seara.
Du har ett **trevligare** jobb än jag.	Tu ai o muncă mai plăcută decît mine.
Det är **trevligare** att åka tåg än buss.	Estc mai plăcut să mergi cu trenul decît cu autobuzul.
Vi städar tillsammans. Det är **trevligare.**	Facem curat împreună. E mai plăcut.

14.3 Formele de superlativ ale adjectivului

Superlativul adjectivului are două forme: forma simplă, obișnuită, care se termină în **ast** și o formă definită care se formează prin alipirea terminației **e** la forma simplă:

FORMA DE BAZĂ (pozitiv)		SUPERLATIV		FORMA DEFINITĂ A SUPERLATIVULUI
lat leneş	+ ast →	lat**ast** cel mai leneş	+ e →	lat**aste** cel mai leneş
varm cald		varm**ast** cel mai cald		varm**aste** cel mai cald
kall rece		kall**ast** cel mai rece		kall**aste** cel mai rece
trevlig plăcut		trevlig**ast** cel mai plăcut		trevlig**aste** cel mai plăcut

Un adjectiv la superlativ poate avea funcţie atributivă şi poate sta direct în faţa substantivului pe care îl determină. În acest caz se foloseşte întotdeauna forma definită în **e**. Superlativul este, de asemenea, însoţit de articolul definit proclitic, iar substantivul pe care superlativul îl califică este şi el la forma definită (articulat enclitic, vezi 11.3).

Det här är **den varmaste** tröjan.	Acesta este cel mai călduros pulover.
Det här är **det kallaste** rummet.	Aceasta este camera cea mai friguroasă.
Per och Eva är **de trevligaste** människorna på mitt jobb.	Per şi Eva sînt cei mai drăguţi (simpatici) oameni de la serviciul meu.

Dacă substantivul este determinat de un genitiv sau de un adjectiv posesiv, nu se mai foloseşte nici articolul definit proclitic şi nici forma definită a substantivului, dar superlativul cu funcţie atributivă îşi păstrează forma în **e**:

Husets **trevligaste** rum ligger på bottenvåningen.	Camera cea mai plăcută (din toată casa) este la parter.
Rune är min **lataste** arbetskamrat.	Rune este colegul meu de servici cel mai leneş.

Cînd superlativul are funcţie de nume predicativ, se pot folosi ambele forme, cea fără **e** sau cea terminată în **e**, aceasta din urmă fiind însoţită şi de articolul definit proclitic (**den, det, de**):

Den här tröjan är **varmast.**/ Den här tröjan är **den varmaste.**	Puloverul acesta este cel mai călduros.
Det här rummet är **kallast** i hela lägenheten./Det här rummet är **det kallaste** i hela lägenheten.	Această cameră este cea mai friguroasă din tot apartamentul.
Per och Eva är **trevligast** på mitt jobb./Per och Eva är **de trevligaste** på mitt jobb.	Per şi Eva sînt cei mai simpatici (oameni) de la serviciul meu.

Cînd se compară un lucru cu el însuşi, nu se poate folosi forma definită a superlativului (forma în **e**). În asemenea situaţii se poate, la alegere, plasa **som** înaintea superlativului:

Nu är vintern som kallast.	Acum este perioada cea mai friguroasă a iernii.
Comparaţi:	
Den här vintern är **den kallaste** på länge.	Iarna aceasta este cea mai friguroasă (pe care am avut-o) de multă vreme încoace.
På morgnarna är jag (som) **tröttast** på hela dygnet.	Dintr-o zi întreagă, cel mai obosit sînt dimineaţa.
På morgnarna är jag **den tröttaste** av alla på jobbet.	Dimineaţa sînt cel mai obosit dintre toţi cei de la servici.

14.4 Adjectivele terminate în *er, el* sau *en*

Adjectivele care se termină în **en, el** sau **en** în silabe neaccentuate îl pierd pe **e** cînd primesc terminaţia **are** sau **ast(e)** (vezi 10.2):

FORMA DE BAZĂ (pozitiv)		COMPARATIV		SUPERLATIV
vacker frumos	vack~~e~~r + **are** →	vackr**are**	vack~~e~~r + **ast** →	vackr**ast(e)**
säker sigur	säk~~e~~r	säkr**are**	säk~~e~~r	säkr**ast(e)**
enkel simplu	enk~~e~~l	enkl**are**	enk~~e~~l	enkl**ast(e)**
vaken treaz	vak~~e~~n	vakn**are**	vak~~e~~n	vakn**ast(e)**

14.5 Adjective neregulate

Anumite adjective au forme neregulate la comparativ şi superlativ. Deoarece aceste adjective fac parte din vocabularul uzual, este recomandabil să fie învăţate cît mai repede cu putinţă.

FORMA DE BAZĂ	COMPARATIV	SUPERLATIV	FORMA DEFINITĂ A SUPERLATIVULU
bra bun	bättre mai bun	bäst cel mai bun	bästa cel mai bun
dålig rău	sämre mai rău	sämst cel mai rău	sämsta cel mai rău
liten mic	mindre mai mic	minst cel mai mic	minsta cel mai mic
gammal bătrîn/vechi	äldre mai bătrîn/ mai vechi	äldst cel mai bătrîn/ cel mai vechi	äldsta cel mai bătrîn/ cel mai vechi

După cum se poate observa din tabelul de mai sus, formele de comparativ şi superlativ ale acestor adjective se schimbă complet faţa de formele de bază. Există totuşi o anumită regularitate: comparativul lor se termină în **re**, iar superlativul în **st**. Forma definită a superlativului se obţine prin alipirea lui **a** la forma simplă de superlativ:

Sten är **äldre** än Per.	Sten este mai bătrîn decît Per.
Eva är **äldst**/den **äldsta** av systrarna.	Eva este cea mai bătrînă (în vîrstă) dintre surori.
De **äldsta** tavlorna är dyrast.	Tablourile cele mai vechi sînt cele mai scumpe.
Borta bra, men hemma **bäst.** (Proverb)	Nicăieri nu-i mai bine ca acasă. (Textual: Plecat e bine, dar acasă e cel mai bine.)

La un alt tip de adjective neregulate apar alternanţe vocalice la comparativ şi superlativ. La comparativ acestea primesc terminaţia **re** şi la superlativ **st**. Forma definită a superlativului se formează prin alipirea terminaţiei **a** la forma simplă a superlativului:

FORMA DE BAZĂ	COMPA-RATIV + re	SUPER-LATIV + st	FORMA DEFINITĂ A SUPERLATIVULU + a
Schimbarea vocalei:			
stor mare	stö**rre**	stö**rst**	stö**rsta**
lång lung	läng**re**	läng**st**	läng**sta**
grov aspru/grosolan	grö**vre**	grö**vst**	grö**vsta**
låg jos/scund	läg**re**	läg**st**	läg**sta**
ung tînăr	yng**re**	yng**st**	yng**sta**
tung greu	tyng**re**	tyng**st**	tyng**sta**
Fără schimbarea vocalei:			
hög înalt/ridicat	hög**re**	hög**st**	hög**sta**

En liten elefant är **större** än en stor mygga.	Un elefant mic este mai mare decît o furnică mare.
Den som är **störst** är inte alltid starkast.	Cel mai mare nu e întotdeauna şi cel mai puternic.
Vänern är Sveriges **största** sjö.	Vänern este cel mai mare lac al Suediei.

Karin är **längre** än Sten.	Karin este mai înaltă decît Sten.
Sveriges kust är **längre** än Jugoslaviens.	Coasta Suediei este mai lungă decît cea a Jugoslaviei.
Olle har **längre** semester än Elsa.	Olle are concediu mai lung decît Elsa.
Temperaturen är **lägre** på natten än på dagen.	Temperatura este mai scăzută noaptea decît ziua.
Ola är inte yngst. Manuel är **yngre.**	Ola nu e cel mai tînăr. Manuel este mai tînăr.

14.6 Comparativul și superlativul cu *mer* și *mest*

Unele adjective nu au forme flexionare proprii pentru comparativ şi superlativ, ci formează comparativul cu ajutorul cuvîntului **mer** „mai", iar superlativul cu ajutorul cuvîntului **mest** „cel mai":

Eva är **mer** energisk än Peter.	Eva este mai energică decît Peter.
Olle är **mest** sympatisk av mina grannar.	Olle este cel mai simpatic dintre vecinii mei.
Vi kräver en **mer** solidarisk lönepolitik.	Cerem o politică a salariilor mai solidară.

Cu ajutorul cuvintelor **mer** și **mest** formează comparativul şi superlativul adjectivele terminate în **isk**, formele de participiu prezent şi cele de participiu trecut. Cînd sînt aşezate după **mer** sau **mest**, adjectivul şi participiul trecut se acordă cu substantivul pe care îl determină, după regula obişnuită (11.8). Participiul prezent însă nu se acordă niciodată (vezi 11.8):

Han blev **mer** energisk med åren.	El a devenit mai energic cu anii (cu vîrsta).
De blev **mer** energiska med åren.	Ei au devenit mai energici cu anii (cu vîrsta).
Eva blev **mer** och **mer** irriterad.	Eva s-a enervat din ce în ce mai tare.
Men **mest** irriterade var hennes vänner.	Dar cei mai enervaţi au fost prietenii ei.
Peter är **mer** förstående än Olle.	Peter este mai înţelegător decît Olle.

14.7 Adverbul. Cuvinte care desemnează gradul, cantitatea sau numărul

Multe adverbe (2.8) pot avea grade de comparaţie, în special cele de mod. Dacă adverbul se formează dintr-un adjectiv, comparativul şi superlativul lui vor avea aceleaşi forme ca cele ale adjectivului:

Peter sjunger inte lika **vackert** som Eva.	Peter nu cîntă la fel de frumos ca Eva.
Hon sjunger **vackrare.** Men allra **vackrast** sjunger Rolf.	Ea cîntă mai frumos. Dar cel mai frumos cîntă Rolf.

Cuvintele care desemnează gradul, cantitatea şi numărul au adesea forme speciale la comparativ şi superlativ. Aceeaşi situaţie este valabilă şi pentru adverbul **gärna** ,,bucuros, cu plăcere":

FORMA DE BAZĂ	COMPARATIV	SUPERLATIV	FORMA DEFINITĂ A SUPERLATIVULUI
mycket mult	mer	mest	mesta
lite, litet puţin	mindre	minst	minsta
många mulţi/multe	fler, flera	flest	flesta
få puţini/puţine	färre	–	–
ofta adesea	oftare	oftast	–
gärna bucuros	hellre	helst	–
nära aproape	närmare	närmast	närmaste

Sten åt bara **lite** fisk.	Sten nu a mîncat decît puţin peşte.
Han åt till och med **mindre** än Karin.	El a mîncat chiar mai puţin decît Karin.
Gustav arbetar **mindre** än Helen, men han tjänar **mer** än hon.	Gustav lucrează mai puţin decît Helen, dar cîştigă mai mult decît ea.
Per arbetar **minst** och pratar **mest.**	Per lucrează cel mai puţin şi vorbeşte cel mai mult.
Det går alltför **få** bussar på natten.	Merg mult prea puţine autobuze noaptea.
Det går **färre** bussar på natten än på dagen.	Merg mai puţine autobuze noaptea decît ziua.
Du får **gärna** låna min cykel.	Îţi împrumut bucuros bicicleta mea.
Jag gillar inte att arbeta på helgerna.	Nu-mi place să lucrez în week-end.
Jag jobbar **hellre** över någon dag i veckan.	Mai degrabă fac ore suplimentare în timpul săptămînii.
Eva är en **nära** vän till min syster.	Eva este o prietenă apropiată a surorii mele.
Bor du **närmare** busshållplatsen än jag?	Locuieşti mai aproape de staţia de autobuz decît mine?
Är det här **närmaste** vägen till stationen?	Acesta este drumul cel mai scurt pînă la gară?

15 *Expresii care indică locul. Poziția și direcția*

În acest capitol vor fi prezentate diferite tipuri de expresii care indică locul: unde se află cineva sau ceva, unde se petrece un eveniment, încotro se îndreaptă sau de unde vine cineva etc. În limba suedeză se face, de regulă, o distincție clară între expresiile care arată poziția și cele care indică direcția (în limba română: starea și mișcarea). Expresiile folosite pentru a indica *poziția (befintlighet)* răspund la întrebarea *Var?* „Unde?“, iar cele care indică *direcția (riktning)* răspund la întrebările *Vart?* „Încotro“? „Unde?“ sau *Varifrån?* „De unde?“.

15.1 *Här* și *där*

Cele mai importante expresii de loc sînt formate dintr-un singur cuvînt. Printre cele mai folosite sînt:

POZIȚIE		DIRECȚIE			
Var?	Unde?	*Vart?*	Încotro? (Unde?)	*Varifrån?*	De unde?
här	aici	hit	încoace (aici)	härifrån	de aici
där	acolo	dit	încolo (acolo)	därifrån	de acolo

Observați diferența dintre indicarea poziției (**här, där**) și deplasarea către un anumit loc, specificat sau subînțeles (**hit, dit**):

Jag är **här**. Kom **hit**!	Eu sînt aici. Vino încoace!
Är du på kontoret? Stanna **där**!	Ești la birou? Stai (rămîi) acolo!
Jag kommer **dit** om en stund.	Vin și eu acolo într-o clipă.

Ilustrăm folosirea acestor cuvinte cu ajutorul unui dialog simplu, o convorbire telefonică:

– Hej! Det är Peter.	– Bună! (Salut!) Peter e la telefon.
– Hej! Var är du? Jag trodde du skulle komma **hit**.	– Bună! Unde ești? Credeam că vii încoace.
– Jovisst. Men jag är kvar **här** i Malmö. Jag missade tåget. Jag åker **härifrån** om en timme. Kan du möta mig på Centralen? Jag bör vara **där** kl. 10.	– Da, așa e, dar sînt încă aici în Malmö. Am pierdut trenul. Plec de aici peste o oră. Poți să mă aștepți la Gara Centrală? Ar trebui să fiu acolo la ora 10.
– Men kan du inte ta en taxi **därifrån**? Det kostar inte så mycket.	– Dar nu poți să iei un taxi de acolo? Nu costă prea mult.

– Jovisst. Men kan du inte komma **dit,** så kan vi promenera tillsammans? Det är trevligare.
– Sigur că da. Dar nu poţi să vii tu acolo, să putem face o plimbare împreună? E mai plăcut.

– Okey då. Men missa inte tåget den här gången!
– Bine atunci, dar să nu mai pierzi trenul de data asta!

15.2 Verbe care indică poziţia: *sitta, stå, ligga*

Verbul **vara** ,,a fi", urmat de o expresie care indică locul, poate fi folosit pentru a arăta unde anume se află o fiinţă sau un lucru:

Var **är** Olle? — Unde este Olle?
Han **är** i köket. — Este în bucătărie.

Verbele **sitta** ,,a sta jos", ,,a şedea", **stå** ,,a sta in picioare", şi **ligga** ,,a sta culcat", sînt aşa-numitele verbe de poziţie care prin însuşi sensul lor precizează poziţia subiectului. În limba română se traduc adesea prin verbul ,,a fi":

Var **är** boken? — Unde este cartea?
Den **ligger** på bordet. — Este pe masă. (Textual: Este culcată pe masă.)

În propoziţia de mai sus se foloseşte verbul **ligga** în locul lui **vara.** Nu este complet greşit dacă se spune: **Den är på bordet,** dar nu este exprimarea cea mai obişnuită în limba suedeză. Verbele **sitta, stå** şi **ligga** indică în mod obişnuit poziţia persoanelor dar şi a animalelor sau lucrurilor:

Maria **sitter.** Hon är trött, för hon har **stått** hela dagen. — Maria stă jos (şade). Este obosită pentru că a stat în picioare toată ziua.

Sten **ligger** alltid här, när han sover. — Sten se întinde întotdeauna aici cînd doarme.

Katten **ligger** på mattan. — Pisica stă culcată pe covor.

Aceste verbe sînt adesea urmate de complemente circumstanţiale de loc, indicîndu-se astfel şi locul unde se află cineva sau ceva:

Eva **sitter** vid bordet och läser en tidning. — Eva şade la masă şi citeşte un ziar.

Pojkarna **står** på gården och pratar om fotboll. — Băieţii stau (în picioare) în curte şi vorbesc despre fotbal.

Rolf **ligger** i sängen och lyssnar på radion. — Rolf stă întins în pat şi ascultă radio.

Dacă unul dintre verbele **sitta, stå** sau **ligga** se combină cu un alt verb de care se leagă prin conjuncţia **och**, ia naştere un anumit tip de construcţie în care numai acţiunea exprimată de cel de-al doilea verb este accentuată, acesta fiind şi cel care dă sensul propriu-zis al întregii propoziţii.

Observaţi că ambele verbe sînt la acelaşi timp gramatical.

Peter **sitter och läser.**	Peter șade și citește.
Peter **satt och läste.**	Peter ședea și citea.
Peter **har suttit** och **läst.**	Peter a stat și a citit.
Peter **ska sitta och läsa.**	Peter o să șadă și o să citească.

În construcțiile de acest gen cel de-al doilea verb exprimă o acțiune durativă, în raport de simultaneitate cu acțiunea exprimată de primul verb. Cînd aceste verbe sînt la preterit, se traduc în limba română cu imperfectul:

När vi kom, låg Gun och sov.	Cînd am ajuns acasă, Gun (era culcată și) dormea.
Per satt och lyssnade på radion, när han plötsligt upptäckte att det brann i gardinerna.	Per (stătea și) asculta radio cînd, deodată, a observat (descoperit) că ardeau perdelele.
Rolf stod och diskade i köket medan vi diskuterade med honom.	Rolf spăla vasele în bucătărie în timp ce noi vorbeam cu el.

De remarcat că, de multe ori, verbele **sitta, stå** și **ligga** din construcțiile de mai sus nu se traduc în limba română.

După cum s-a putut observa, verbele **sitta, stå** și **ligga** sînt frecvent folosite pentru a arăta poziția unui obiect (și, eventual, modificarea poziției normale). **Ligga** se folosește pentru a arăta că obiectul se află în poziție orizontală, iar **stå** pentru a indica poziția verticală.

Boken **ligger** på bordet.	Cartea este (așezată orizontal) pe masă.
Boken **står** i bokhyllan.	Cartea este în raftul bibliotecii. (Poziție normală)
Vasen **står** på bordet.	Vasul este (stă) pe masă. (Poziție normală)
Vasen **ligger** på bordet.	Vasul este (răsturnat) pe masă.

Un grup de cuvinte care denumesc obiecte de uz curent sînt, în mod obișnuit, considerate ca avînd o poziție verticală:

Bilen **står** i garaget.	Mașina este în garaj.
Soffan **står** i vardagsrummet.	Canapeaua este în sufragerie.
Stereon **står** på en låda.	Combina stereo este pe comodă.
Tallriken **står** på bordet.	Farfuria este pe masă.

Se spune, spre exemplu, că mașina **står** în garaj, în poziția normală de parcare (cu roțile pe pămînt). Se poate, desigur, folosi verbul **ligga** pentru a vorbi despre aceste obiecte, dar atunci ele au o poziție neobișnuită, răsturnată:

Bilen **ligger** i diket.	Mașina este (răsturnată) în șanț.

Comparați exemplele următoare:

Skorna **står** i hallen.	Pantofii sînt (aranjați) la intrare (în antreu).
Skorna **ligger** i hallen.	Pantofii sînt (azvîrliți) la intrare.

Verbul **stå** indică poziția normală a pantofilor, cu tocurile și talpa in jos. **Ligga** arată o poziție răsturnată, culcată: pantofii sînt azvîrliți în dezordine. Poziția obiectelor plate (spre exemplu o față de masă sau un covor) este indicată numai cu ajutorul verbului **ligga**:

Mattan **ligger** i sovrummet.	Covorul este în dormitor.

Verbele **stå** și **ligga** indică totodată și poziția liberă a obiectelor, faptul că acestea nu sînt fixate, pot fi deplasate. Verbul **sitta** indică o poziție fixă, obiectele fiind fixate de ceva. Comparați:

Räkningarna **sitter** i pärmen.	Facturile sînt (aranjate) în dosar.

Se folosește verbul **sitta** dacă facturile sînt aranjate și prinse în dosar; dacă acestea sînt numai puse în dosar, fără să fie fixate în vreun fel, se utilizează verbul **ligga**:

Räkningarna **ligger** i pärmen.	Facturile sînt în dosar.
Det **sitter** en spegel i hallen.	Este o oglindă în hol (prinsă în perete). (Construcțiile cu **det** se vor prezenta în capitolul 17.)
Det **står** en spegel i hallen.	Este o oglindă în hol (rezemată de perete, înainte de a fi fixată).
Löven **sitter** fortfarande kvar på träden.	Copacii mai au încă frunze. (Frunzele stau încă în copaci.)
Höstlöven **ligger** på marken.	Frunzele de toamnă sînt (căzute) pe pămînt.

Verbul **ligga** mai are un sens, neîntîlnit pînă acum, și anume acela de ,,a fi situat", ,,a se afla", atunci cînd se referă la denumiri geografice și adesea la clădiri sau la încăperile unei clădiri :

Lund **ligger** ganska nära Malmö.	Lund este (situat) destul de aproape de Malmö.
Malmö **ligger** i Skåne.	Malmö este (situat) în Skåne.
Villan **ligger** nere vid sjön.	Vila este (se află) jos, lîngă lac.
Toaletterna **ligger** till höger om hissen.	Toaletele sînt (situate) în dreapta liftului.

O folosire importantă a lui **stå** este legată de textele scrise (o scrisoare, un ziar etc.):

Det **står** i tidningen att momsen ska höjas.	Scrie (stă scris) în ziar că impozitul se va mări (se va ridica).
Vad **stod** det i brevet?	Ce scria în scrisoare?
Adressen **står** längst ner på första sidan.	Adresa este scrisă pe partea cea mai de jos a primei pagini.

15.3 Prepoziții care exprimă poziția

În acest paragraf vor fi prezentate cele mai importante prepoziții care exprimă poziția. Comparați exemplele următoare:

Eva sitter **vid** spisen.	Eva șade lîngă mașina de gătit (sobă, aragaz).
Kastrullen står **på** spisen.	Castronul este pe aragaz.
Veden ligger **i** spisen.	Lemnele (vreascurile) sînt în sobă.
Eva bor **hos** sin bror.	Eva locuiește la fratele său.

Prepoziția **vid** „lîngă", „alături de", „la" arată poziția de apropiere imediată a unui obiect față de un alt obiect, fără ca între acestea să se stabilească un contact, o atingere:

Familjen Nygren sitter **vid** bordet och äter.	Familia Nygren stă la masă și mănîncă.
Vi bor **vid** biblioteket.	Locuim lîngă (aproape de, alături de) bibliotecă.
Elsa stannade **vid** en korvkiosk och köpte en korv.	Elsa s-a oprit lîngă un chioșc (alimentar) și a cumpărat un cîrnat.
Huset ligger alldeles **vid** E4:an.	Casa se află chiar lîngă autostrada E 4.

Prepoziția **på** „pe" indică situarea pe o suprafață (masă, perete etc). Spre deosebire de **vid**, **på** implică o atingere, un contact direct:

Babyn sitter **på** bordet.	Copilul (sugarul) șade pe masă.
Barnen leker **på** golvet.	Copiii se joacă pe podea.
Tavlan hänger **på** väggen.	Tabloul atîrnă pe perete.
Glöm inte att skriva adressen **på** brevet!	Nu uita să scrii adresa pe scrisoare.
Olyckan hände **på** E4:an.	Accidentul s-a petrecut pe autostrada E 4.

Prepoziția **i** „în", „înăuntru" se folosește în special pentru a indica poziția, situarea într-un spațiu tridimensional, perceput ca un volum (o casă, o cameră sau obiecte care pot cuprinde alte lucruri: o geantă, o sticlă, un buzunar etc.):

Elsa duschar **i** badrummet.	Elsa face duș în baie.
Vad har du **i** väskan?	Ce ai în geantă?
Anders står **i** en korvkiosk och säljer varm korv.	Anders stă (în picioare) într-un chioșc alimentar și vinde cîrnați calzi.
Olle har ett brev **i** handen.	Olle are o scrisoare în mînă.
Jag har nycklarna **i** fickan.	Am cheile în buzunar.

Prepozitia **hos** „la" se folosește cînd o persoană sau un obiect se află (temporar) în interiorul unei case (magazin, cabinet s.a.m.d.) care aparține altcuiva:

Barnen är **hos** en granne.	Copiii sînt la un vecin.
Jag arbetade **hos** en tandläkare innan jag gifte mig.	Am lucrat la un dentist înainte de a mă căsători.
Hur var det **hos** läkaren?	Cum a fost la doctor?

De remarcat că pentru a indica punctul final al deplasării se foloseşte prepoziţia **till**, adesea tradusă în limba română prin ,,la":

Comparaţi:

Jag måste gå **till** doktorn.	Trebuie să merg la doctor.
Jag var **hos** doktorn.	Am fost la doctor.

Folosiri speciale ale prepoziţiilor:

1. Ţări, oraşe, sate: **i**

Maria bor **i** Örebro och Tore bor **i** Jönköping.	Maria locuieşte la/în Örebro şi Tore locuieşte la/în Jönköping.
Amsterdam är en stad **i** Holland.	Amsterdam e un oraş în Olanda.
Holland är ett land **i** Europa.	Olanda este o ţară în Europa.
Sverige ligger **i** Europa.	Suedia este în Europa.

2. Insule: **på**

Vi hade semester **på** Åland.	Am petrecut concediul **în** (pe insula) Åland.
Maria och Kostas har ett hotell **på** Kreta.	Maria şi Kostas au un hotel în (pe insula) Creta.

3. Nume de străzi ca adresă: **på**

Jag bor **på** Storgatan 18, 2 tr (= trappor).	Locuiesc pe Storgatan 18, la etajul 2.
Restaurangen ligger **på** Kungsgatan **i** Stockholm.	Restaurantul este (se află) pe Kungsgatan, în Stockholm.

4. Locuri în care se desfăşoară o anumită activitate: **på**

Prepozitia **på** se foloseşte în locul prepoziţiei **i** pentru a indica locul unde se desfăşoară o anumită activitate: loc de muncă (şcoală, poştă etc.) sau locuri publice în care se desfăşoară activităţi distractive (teatru, cinema, etc.):

Han jobbar **på** ett sjukhus/**på** en verkstad/**på** ett bageri.	El lucrează la un spital/într-un atelier/la o brutărie.
Eva jobbar **på** posten nu. Förut jobbade hon **på** en bank.	Eva lucrează la poştă acum. Înainte a lucrat la o bancă.
Den här boken har jag lånat **på** biblioteket.	Cartea aceasta am împrumutat-o de la bibliotecă.
Ska vi gå **på** bio eller ska vi gå **på** diskotek och dansa?	Mergem la cinematograf sau mergem la discotecă să dansăm?

Excepţii: **i skolan** "la şcoală", **i affären** "la magazin", **i kyrkan** "la biserică":

Karin måste gå **i** skolan i nio år.	Karin trebuie să meargă nouă ani la şcoală.
De går **i** kyrkan varje söndag.	Ei merg la biserică în fiecare duminică.
Josefin träffar ofta Olle **i** affären.	Josefin îl întîlneşte adesea pe Olle la/în magazin.

15.4 Prepoziţii care exprimă direcţia

Două dintre cele mai importante prepoziţii care exprimă direcţia sînt **till** "(pînă) la" şi **från** "de la". **Till** se foloseşte în expresii de loc care răspund la întrebarea *Vart?* "Unde? Încotro?", iar **från** în expresii care răspund la întrebarea *Varifrån?* "De unde"?, indicînd provenienţa:

Varifrån?	*Vart?*
Eva flög **från** Stockholm. Eva a zburat (cu avionul) de la Stockholm.	Hon reste **till** Helsingfors. Ea a plecat la Helsinki.
Per simmade **från** båten Per a înotat de la vapor pînă	**till** ön. la insulă.

Alte exemple:

Vi åkte tåg **från** Stockholm **till** Göteborg.	Am călătorit cu trenul de la Stockholm (pînă) la Göteborg.
Familjen Persson åkte bil **från** Uppsala **till** Lissabon.	Familia Persson a călătorit cu maşina de la Uppsala (pînă) la Lisabona.
Peter gick bort **till** fönstret.	Peter s-a dus (pînă) la fereastră.
Katten hoppade ner **från** stolen.	Pisica a sărit jos de pe scaun.

Observaţi că ambele prepoziţii de direcţie **från** şi **till** se pot folosi pentru persoane, în aceleaşi situaţii în care pentru indicarea poziţiei se foloseşte **hos**. Între poziţie şi direcţie se face o distincţie clară, în limba suedeză:

Var?	*Vart?*
I dag var jag **hos** doktorn. Astăzi am fost la doctor.	I morgon måste jag **till** tandläkaren. Miine trebuie să mă duc la dentist.
Karin är **i** Göteborg. Karin este la Göteborg.	Karin har rest **till** Göteborg. Karin a plecat la Göteborg.
Åke är **på** stranden. Åke este pe plajă.	Åke har gått **till** stranden. Åke a plecat la plajă.

Comparaţi:

Hon kommer just **från** tandläkaren.	Ea tocmai vine de la dentist.

În unele situaţii se foloseşte **av** (în locul lui **från**) „din", „dintre", „de", arătînd:

Materialul din care este făcut obiectul:

Barnen byggde ett slott **av** sand.	Copiii au construit un castel din nisip.
Vi gjorde en bro **av** några bräder.	Am făcut un pod din cîteva scînduri.

Alegerea:

Du får ta en **av** de här tidningarna.	Poţi lua unul dintre ziarele acestea.
Vem **av** er kan hjälpa mig?	Care dintre voi mă poate ajuta?

Cauza:

Fångarna dog **av** hunger.	Prizonierii au murit de foame.
Han gjorde det **av** hat/**av** kärlek/**av** misstag.	A făcut-o din ură/ din dragoste/ din greşeală.

Ur "din" indică deplasarea din interior spre exterior, extragerea. Se foloseşte deci pentru a exprima deplasarea, direcţia, în cazurile în care pentru a indica poziţia se foloseşte **i**:

Sten tog fram nycklarna **ur** fickan.	Sten a scos cheile din buzunar.
Comparaţi:	
Sten hade nycklarna **i** fickan.	Sten avea cheile în buzunar.

15.5 Cîteva verbe de mişcare

Pentru a exprima deplasarea efectuată cu ajutorul unui autovehicul se poate folosi unul dintre verbele: **resa** „a călători (a pleca în călătorie)", **åka** „a merge, a călători" sau **köra** „a conduce maşina".

Resa se foloseşte în special pentru călătorii mai lungi:

Familjen **reser** utomlands varje sommar.	Familia călătoreşte în străinătate în fiecare vară.
Jag **reste** med tåg och båt från Stockholm till London.	Am călătorit cu trenul şi cu vaporul de la Stockholm pînă la Londra.

Åka are un sens general, se poate folosi atît pentru călătorii mai lungi (în locul verbului **resa**), cît şi pentru drumuri mai scurte, cu condiţia ca drumul să fie efectuat cu ajutorul unui mijloc de transport:

Familjen **åker** utomlands varje sommar.	Familia călătoreşte (pleacă) în străinătate în fiecare vară.
Jag **åker** buss till jobbet kl. 7 på morgonen.	Merg la servici cu autobuzul la ora 7 dimineaţa.
Ska vi **åka** och bada?	Mergem să facem baie?

Köra poate fi folosit numai de către conducătorul unui autovehicul. Comparați următoarele exemple:

Barnen **åker** bil till skolan.	Copiii merg cu mașina la scoală.
Deras pappa **kör** dem i sin bil.	Tatăl lor îi duce cu mașina (lui).
Kan du **köra** bil?	Știi să conduci (mașina)?
Jan **kör** buss. Han är busschaufför.	Jan conduce autobuzul. Este șofer de autobuz.

Köra este utilizat în primul rînd pentru vehicule cu motor. **Åka** se va folosi întotdeauna în expresiile următoare:

åka skidor ,,a schia"

På vintern kan man **åka skidor.**	Iarna se poate schia.

åka skridskor ,,a patina"

Eller också kan man **åka skridskor.**	Sau se poate, de asemenea, patina.

åka cykel ,,a merge cu bicicleta" (folosit uneori în locul verbului **cykla**, cu aceeași semnificație)

Per **åker cykel** till jobbet.	Per merge cu bicicleta la servici.

Observați că după verbele **åka** și **köra** substantivul care denumește autovehiculul are rolul de obiect (compl. direct) și este la forma nedefinită (nearticulat). După verbul **resa** substantivul este precedat de prepozitia **med** ,,cu" (în limba română, în expresiile corespunzătoare, substantivul este articulat cu articol definit enclitic):

resa	med båt	a călători	cu vaporul
	med flyg		cu avionul
	med tåg		cu trenul
	med buss		cu autobuzul
köra	traktor	a conduce	tractorul
	buss		autobuzul
	bil		automobilul (mașina)
	motorcykel		motocicleta
åka	båt	a merge	cu vaporul
	tåg		cu trenul
	buss		cu autobuzul
	cykel		cu bicicleta

Vi **reste med buss** till Göteborg./ Vi **åkte buss** till Göteborg.	Am călătorit cu autobuzul pînă la Göteborg./Am mers cu autobuzul pînă la Göteborg.
Han får **köra motorcykel** och bil, men han får inte **köra buss** ännu.	El are voie să conducă motocicleta și mașina, dar nu are voie încă să conducă autobuzul.

Pentru călătoriile cu avionul se foloseşte verbul **flyga** ,,a zbura, a călători cu avionul":

Många svenskar **flyger** till Kanarieöarna på semestern.	Mulţi suedezi călătoresc cu avionul în Insulele Canare, în concediu.

În locul verbului **köra** se poate folosi **skjutsa** ,,a conduce pe cineva", ,,a duce cu maşina", dacă verbul are un complement direct care desemnează o persoană:

Jag kan **skjutsa** dig hem i min bil.	Te pot conduce cu maşina acasă.

Cînd complementul direct desemnează mărfuri, în locul verbului **köra** se poate folosi verbul **frakta** ,,a transporta":

Eva **fraktade** hem de nya möblerna i en skåpbil.	Eva a transportat acasă mobilele noi într-o (cu o) camionetă.

Verbul **gå** ,,a merge" folosit în legătură cu persoane presupune întotdeauna mersul pe jos (fără să se utilizeze vreun mijloc de transport). Comparaţi exemplele următoare:

Min fru måste **åka** tunnelbana till jobbet. Men min arbetsplats ligger så nära att jag kan **gå.**	Soţia mea trebuie să meargă cu metroul la servici. Locul meu de muncă (serviciul meu) este însă aşa de aproape, încît pot să merg pe jos.
Vi **gick** till Uppsala.	Am mers pe jos pînă la Uppsala.
Vi **åkte** till Uppsala.	Am mers (cu un mijloc de locomoţie) pînă la Uppsala.

Verbul **gå** ,,a merge" poate fi folosit şi cu sensul de ,,a pleca", ,,a se duce":

Är Karin här?	Karin este aici?
Nej, hon har redan **gått**.	Nu, a plecat deja.

Cu acelaşi sens pot fi folosite verbele **ge sig av** ,,a pleca", ,,a se duce", în exprimări oarecum formale, sau **sticka** ,,a o întinde", ,,a o şterge", în exprimări familiare sau argotice:

Gästerna har redan **gett sig av**.	Invitaţii au plecat deja.
Nu **sticker** vi.	O întindem acum./S-o ştergem!

Gå poate fi folosit şi cînd subiectul este un autovehicul:

Det här tåget/Den här bussen **går** till Uppsala.	Trenul acesta/Autobuzul acesta merge la Uppsala.
Båten **går** inte förrän kl. 9.	Vaporul nu pleacă înainte de ora 9.

Reţineţi următoarele expresii:

gå på teater / bio / konsert	,,a merge la teatru / cinematogaraf / concert"
gå i kyrkan / skolan	,,a merge la biserică / la şcoală"

Vi **går på bio** varje fredag, men vi **går på teater** alltför sällan.	Mergem la cinematograf în fiecare vineri, dar la teatru mergem mult prea rar.
Förr i tiden **gick** de flesta **i kyrkan** varje söndag.	Altădată mai toţi mergeau la biserică în fiecare duminică.

15.6 *Sätta, ställa, lägga*

Verbele **sätta, ställa, lägga** sînt verbele tranzitive corespunzătoare verbelor de poziţie **sitta, stå, ligga** (15.2), indicînd rezultatul acţiunii acestora. În limba română sînt echivalate cu ,,a pune" (,,a aşeza", ,,a plasa"):

Ställa se utilizează pentru a indica aşezarea în poziţie verticală. Comparaţi propoziţiile-perechi de mai jos:

Ola **ställde** vasen på bordet.	Ola a pus vaza pe masă.
Rezultat:	
Vasen **står** på bordet.	Vaza este (stă) pe masă.
Jag **ställer** paraplyet mot väggen.	Pun (reazem) umbrela lîngă perete.
Rezultat:	
Paraplyet **står** mot väggen.	Umbrela este (stă) rezemată de perete.
Vem har **ställt** bilen i garaget?	Cine a pus maşina în garaj?
Rezultat:	
Bilen **står** i garaget.	Maşina este în garaj.

Lägga se foloseşte pentru a indica aşezarea în poziţie orizontală.

Comparaţi:

Jag **lägger** paraplyet på bordet.	Pun umbrela pe masă.
Paraplyet **ligger** på bordet.	Umbrela este pe masă.
Någon har **lagt** en duk på bordet.	Cineva a pus (a întins) o faţă de masă, pe masă.
Det **ligger** en duk på bordet.	Este o faţă de masă pe masă.

Sätta se foloseşte cînd un obiect este fixat undeva sau de ceva (corespunde verbului de poziţie **sitta**, 15.2).

Comparaţi:

Jag **sätter** räkningarna i pärmen.	Pun facturile în dosar.
Räkningarna **sitter** i pärmen.	Facturile sînt în dosar.
Peter har **satt** upp gardiner i fönstret.	Peter a pus perdele la fereastră.
Det **sitter** gardiner i fönstret.	Sînt perdele la fereastră.

Sätta poate fi folosit în locul lui **ställa** şi atunci se subînțelege că obiectul respectiv este plasat pe locul pe care stă de obicei:

Ställ tallrikarna på bordet!	Aşează farfuriile pe masă!
= **Sätt** tallrikarna på bordet!	
Jag **ställde** bilen i garaget.	Am **pus** maşina în garaj.
= Jag **satte** bilen i garaget.	

În această situație însă rezultatul acțiunii trebuie indicat cu ajutorul verbului **stå** şi nu cu **sitta**:

Trebuie să se spună:

Tallrikarna **står** på bordet.	Farfuriile sînt pe masă.

şi nu:

Tallrikarna **sitter** på bordet.

Verbele **sätta, ställa, lägga** la forma reflexivă se folosesc pentru persoane. În limba română, verbul **sätta sig** corespunde verbului ,,a se aşeza", **lägga sig** verbului ,,a se culca (a se întinde)", iar verbul **ställa sig** are sensul de plasare în poziție verticală.

Comparați exemplele următoare:

Ulla **satte sig** på stolen.	Ulla s-a aşezat pe scaun.
Ulla **sitter** på stolen.	Ulla stă pe scaun.
Mats **ställde sig** vid dörren.	Mats s-a plasat în picioare lîngă uşă.
Mats **står** vid dörren.	Mats stă în picioare lîngă uşă.
Jan **la(de)** sig i sängen.	Jan s-a culcat (s-a întins) în pat.
Jan **ligger** i sängen.	Jan este culcat (întins) în pat.

Cîteva verbe similare cu cele de mai sus:

stoppa ,,a pune", ,,a băga", în sens familiar ,,a îndesa" se foloseşte pentru a reda acțiunea de a introduce ceva în interiorul unui obiect perceput ca volum:

Jag **stoppade** handen i fickan.	Am băgat mîna în buzunar.
Du får inte **stoppa** kniven i munnen, när du äter.	Nu trebuie să bagi cuțitul în gură cînd mănîci.

hänga ,,a atîrna, a agăța, a pune"

Vi **hängde** tavlan i hallen.	Am pus (atîrnat) tabloul în hol.
Tavlan **hänger** i hallen.	Tabloul este pus în hol.

hälla ,,a turna (despre lichide)"

Per **hällde** den sura mjölken i slaskhon.	Per a turnat (vărsat) laptele acrit în chiuvetă.

15.7 Prepoziții care exprimă poziția folosite în locul celor de direcție

După anumite verbe care implică ideea de deplasare se folosesc prepoziții care exprimă poziția și nu direcția, așa cum ar fi de așteptat. Printre aceste verbe se numără **sätta, ställa, lägga** (cu variantele lor reflexive prezentate în paragraful anterior: **sätta sig, ställa sig, lägga sig**), **stoppa**, precum și alte verbe, printre care:

hämta ,,a aduce, a lua"

Kan du **hämta** en penna **på** mitt skrivbord?	Poți să-mi aduci un creion de pe masă (masa mea)?
Per **hämtade** barnen **på** dagis.	Per a luat copiii de la grădiniță.

låna ,,a împrumuta"

Jag **lånade** den här boken **på** biblioteket.	Am împrumutat cartea aceasta de la bibliotecă.

lämna ,,a lăsa"

Ulla **lämnade** sin bil **på** verkstan.	Ulla a lăsat mașina la atelier.

kasta ,,a arunca"

Maria **kastade** en snöboll **på** Sten.	Maria a aruncat un bulgăre de zăpadă în Sten.
Eva **kastade** skräpet **i** pappers-korgen.	Eva a aruncat gunoiul în coșul de hîrtii.

15.8 Particule

În limba suedeză există un număr relativ mare de *particule (partiklar)* care se folosesc pentru a indica locul. Spre deosebire de prepoziții, aceste particule sînt accentuate (9.17).

De remarcat că aceste particule modifică sensul verbului cu care se folosesc:

gå	a merge
gå **in**	a intra
gå **ut**	a ieși
gå **bort**	a pleca, a se îndepărta

Gå **in** genom den högra dörren och **ut** genom den vänstra.	Intră prin ușa din dreapta și ieși prin cea din stînga.

Aceste particule, care sînt deosebit de importante în limba suedeză, nu se traduc întotdeauna în limba română, deoarece corespund adverbelor și locuțiunilor adverbiale de loc, aducînd numai informații suplimentare, uneori nerelevante pentru sensul general al propoziției:

Olle bor **uppe** på vinden.	Olle locuieşte (sus) la mansardă.
Vi förvarar allt gammalt skräp **nere** i källaren.	Păstrăm toate vechiturile (jos) în pivniţă.

Dăm mai jos particulele cele mai importante şi sensurile lor (nu uitaţi însă că sensurile lor se pot schimba în funcţie de verbul pe care îl urmează):

POZIŢIA	DIRECŢIA	
Var? Unde?	*Vart? Unde, Încotro?*	*Varifrån De unde?*
hemma acasă	hem acasă	hemifrån de acasă
borta departe(plecat)	bort departe	bortifrån de departe
inne înăuntru	in în	inifrån dinăuntru
ute afară	ut afară	utifrån de (din) afară
uppe sus	upp sus	uppifrån de sus
nere jos	ner jos	nerifrån de jos
framme în faţă (ajuns)	fram în faţă, înainte	framifrån din faţă

Sten är ensam **hemma.** Föräldrarna är **borta** hos en bekant.	Sten este singur acasă. Părinţii sînt plecaţi la un prieten.
Måste du gå **bort** i kväll? Kan du inte stanna **hemma**?	Trebuie să pleci astă seară? Nu poţi să stai (rămîi) acasă?
Eva måste gå **hemifrån** kl. 7 varje morgon.	Eva trebuie să plece de acasă la ora 7 în fiecare dimineaţă.
Han kommer **hem** kl. 6.	(El) Vine acasă la ora 6.
Maria står **inne** i köket och tittar **ut** genom fönstret.	Maria stă în bucătărie şi se uită (afară prin) pe fereastră.
Ute på gården leker några barn, som kastar **upp** stenar i luften.	Afară în curte se joacă nişte copii care aruncă pietre în sus (în aer).

Cînd se vorbeşte despre localităţi sau alte locuri geografice, se folosesc particulele **uppe** „sus" şi **nere** „jos", pentru a indica poziţii situate la nord şi respectiv la sud de localitatea de referinţă:

De bor **nere** i Malmö.	Ei locuiesc (în sud) la Malmö.
Sommaren tillbringar de **uppe** i fjällen	Vara şi-o petrec în nord, în munţi.
Jag tänker åka **ner** till Göteborg i övermorgon.	Am de gînd să plec (în sud) la Göteborg poimîine.

Alte particule care indică locul:

tillbaka „inapoi"

Jag går nu. Jag kommer **tillbaka** om en timme.	Plec acum. Vin înapoi peste o oră.
Du måste lämna **tillbaka** böckerna till biblioteket.	Trebuie să dai înapoi cărțile la bibliotecă.
Kan du ge **tillbaka** på en hundralapp?	Poți să-mi schimbi o hîrtie de o sută?

bak – bakåt – baklänges „în spate (în fund), înapoi, cu spatele (de-a-ndăratelea)"

Han gick **baklänges** in i rummet.	A intrat în cameră cu spatele.
Han gick **bakåt** i bussen.	S-a dus spre partea din spate a autobuzului.
Han satt längst **bak** i bussen.	Stătea în autobuz în fund de tot/cît mai în spate posibil.

15.9 *«Pojken sprang in i huset/ut ur huset»*

În limba suedeză se folosește uneori o particulă care exprimă direcția, însoțită de o prepoziție care exprimă poziția (spre exemplu **i** „în", **på** „pe"), în situații în care ar fi de așteptat să se folosească **till** „(pînă) la". Comparați următoarele exemple:

Vi gick **till** parken.	Am mers pînă la parc.
Vi gick **in i** parken.	Am intrat (înăuntru) în parc.
Flickan simmade **till** grottan.	Fata a înotat pînă la peșteră.
Flickan simmade **in** i grottan.	Fata a înotat (înăuntru) în peșteră.

Folosirea lui **till** (indicînd punctul limită al deplasării) face ca parcul și peștera să fie percepute mai degrabă ca niște puncte pe o hartă imaginară, decît ca locuri avînd o anumită întindere sau volum. Folosirea lui **in i** (particulă + prepoziție, denotînd pătrunderea în interior) sugerează întinderea sau volumul parcului și, respectiv, al peșterii. **Till** se folosește în mod normal cînd arată deplasări mai lungi, în timp ce **in i** se utilizează cînd cel care se deplasează se află – în momentul plecării – în imediata apropiere a parcului sau a peșterii.

În același fel se înlocuiește prepoziția **från** „de la" cu construcția **ut ur** „din(ăuntru)". Prepoziția **ur** exprimă direcția dinăuntru înafară (15.4):

Vi gick **ut ur** parken.	Am ieșit (afară) din parc.
Flickan simmade **ut ur** grottan.	Fata a ieșit înotînd din peșteră.

În cazul unei deplasări mai lungi, întinderea propriu-zisă a parcului nefiind importantă pentru înțelesul propoziției, se folosește **från**:

Vi gick **från** parken till järnvägsstationen.	Am mers de la parc pînă la gară.
Flickan simmade **från** grottan till badstranden.	Fata a înotat de la peşteră pînă la plajă.

În propoziţiile de mai sus, este posibil ca deplasarea să fi început dintr-un loc aflat înafara parcului sau a peşterii (în apropiere sau chiar de lîngă ele), pe cînd construcţia (particulă + prepoziţie) **ut ur** se poate folosi numai în cazul în care acţiunea a început în interiorul parcului şi – respectiv – al peşterii.

O particulă care exprimă direcţia poate, de asemenea, să fie combinată cu prepoziţia **på** „pe":

Katten hoppade **upp på** bordet.	Pisica a sărit sus pe masă.

Cînd se execută o deplasare pornind de pe o suprafaţă, se foloseşte însă prepoziţia **från** împreună cu o particulă:

Katten hoppade **ner från** bordet.	Pisica a sărit jos de pe masă.

Comparaţi următoarele serii de exemple:

Bilen stod **i** garaget.	Maşina stătea în garaj.
Karin körde **in** bilen **i** garaget.	Karin a băgat maşina în garaj.
Karin körde ut bilen **ur** garaget.	Karin a scos maşina din garaj.
Pojken sprang omkring **inne i** huset.	Băiatul alerga de jur împrejur prin casă.
Pojken sprang **in i** huset.	Băiatul a intrat alergînd în casă.
Pojken sprang **ut ur** huset.	Băiatul a ieşit alergînd din casă.
Lådan stod **på** bordet.	Cutia era pe masă.
Jag lyfte **upp** lådan **på** bordet.	Am pus cutia sus pe masă.
Jag lyfte **ner** lådan **från** bordet.	Am dat cutia jos de pe masă.

Alte prepoziţii care exprimă direcţia sau deplasarea:

genom „prin"

Vi promenerade **genom** parken.	Ne-am plimbat prin parc.
Seine flyter **genom** Paris.	Sena curge prin Paris (străbate Parisul).
Pojken tittade ut **genom** fönstret.	Băiatul privea afară pe fereastră.

längs „de-a lungul"

Stigen går **längs** stranden.	Poteca trece de-a lungul plajei.

över „peste"

Vi gick **över** bron.	Am trecut podul.
Eva sprang **över** torget.	Eva a traversat piaţa alergînd.

mot „spre (către)"

De seglade **mot** Åland.	Au navigat (cu o ambarcaţiune cu pînze) spre Åland.
Floderna flyter **mot** havet.	Rîurile curg spre mare.

16 *Propoziții subordonate și construcții infinitivale*

În acest capitol se va analiza construcția *propozițiilor subordonate* (*bisatser*), prezentate deja în capitolul 7. Se recomandă ca, înainte de a studia capitolul 16, să se repete capitolul 7.

Rețineți, de asemenea, numeroasele exemple de verbe care se pot combina în diferite feluri cu propoziții subordonate sau cu construcții infinitivale. Multe dintre aceste verbe se construiesc într-un fel special, ceea ce îngreuiază înțelegerea lor nuanțată.

Totodată, acest capitol își propune să ajute cititorul să-și îmbogățească vocabularul.

16.1 Marca infinitivului: *att*

Folosirea infinitivului după anumite verbe auxiliare a fost explicată în paragrafele 6.1–6.3.

Infinitivul poate uneori să aibă funcție de subiect sau de complement direct în propoziții de tipul celor de mai jos, în care infinitivul are valoare substantivală:

Att simma är roligt. (Infinitiv cu funcție de subiect)	A înota este amuzant (plăcut).
Comparați: Simning är roligt. (Substantiv cu funcție de subiect)	Înotul este amuzant (plăcut).
Lena älskar att simma. (Infinitiv cu funcție de complement direct)	Lenei îi place să înoate.
Comparați: Lena älskar simning. (Substantiv cu funcție de complement direct)	Lenei îi place înotul.

În expresii de genul celor de mai sus, forma de infinitiv a verbului este însoțită de marca infinitivului **att** „a". În mod normal aceasta este plasată înaintea verbelor la infinitiv. În unele situații, însă, în special după verbele prezentate în cap. 6.3, **att** nu se folosește.

Marca infinitivului, **att** „a“, are – în scris – aceeaşi formă cu conjuncţia subordonatoare **att** „că (cum)“, folosită pentru a introduce o propoziţie subordonată (7.3). Marca infinitivului **att** se pronunţă adesea **å**, ceea ce o diferenţiază de conjuncţia **att**, dar această formă nu se foloseşte niciodată în scris:

Lena älskar **att** simma. = Lena älskar **å** simma. (Numai în exprimare orală.)

Conjuncţia subordonatoare **att** „că“ se pronunţă aşa cum se scrie. De remarcat, de asemenea, că înaintea lui **att** ca marcă a infinitivului nu se poate pune virgulă (a se compara cu 7.3).

Într-o propoziţie surbordonată introdusă prin **att** există întotdeauna un verb la un mod predicativ (la prezent sau la trecut), iar exprimarea subiectului este obligatorie în limba suedeză (3.3).

Jag tror, att **jag** är sjuk.	Cred că sînt bolnav.
Vi hörde, att **det** regnade på plåttaket.	Am auzit cum ploua pe acoperişul de tablă.

O construcţie infinitivală, în schimb, nu are niciodată un subiect exprimat. Un verb la infinitiv poate fi însă combinat cu un complement direct sau cu un complement circumstanţial, ca orice verb predicativ:

Eva tycker om att **dansa** vals.	Evei îi place să danseze vals.
Hon har lovat att **dansa** med mig i kväll.	A promis că dansează cu mine astă seară.

În folosirea infinitivului trebuie urmate regulile următoare:

Marca infinitivului, **att**, este în mod normal plasată în faţa verbului la infinitiv.
Un verb la infinitiv nu poate fi precedat de un subiect.

Observaţi excepţiile de la regulile de mai sus:

Att nu se foloseşte după următoarele verbe:

måste trebuie	kunna a putea	ska (skola) auxiliarul timpului viitor/trebuie
vilja a vrea/a voi	få a avea voie	tänka a avea de gînd să
bör (böra) ar trebui/ s-ar cuveni	behöva a avea nevoie	bruka a obişnui

Aceste verbe sînt descrise în cap. 6.3, în afară de **tänka**, descris în cap. 9.2.
Folosirea lui **att** ca marcă a infinitivului este facultativă după verbele:

börja ,,a începe"

Vi börjar (att) arbeta kl. 8.	Începem să lucrăm la ora 8.

sluta ,,a termina, a înceta"

Vi slutar (att) arbeta kl. 5.	Terminăm (Încetăm) lucrul la ora 5.
Det slutade (att) regna, när vi kom fram.	A încetat să plouă cînd am ajuns.

Infinitivul se folosește de asemenea în următoarele trei construcții:

genom att ,,prin (a)" + infinitiv

Vi väckte Berit genom att ropa hennes namn.	Am trezit-o pe Berit strigîndu-i numele (prin a-i striga numele).
Man kan få bättre kondition genom att springa.	Poți să-ți îmbunătățești condiția fizică alergînd (prin a alerga).

utan att ,,fără", ,,fără" (ca) să" + infinitiv

Lisa gick utan att säga adjö.	Lisa a plecat fără să-și ia rămas bun.
Peter tjänade mycket pengar utan att egentligen anstränga sig.	Peter a cîștigat mulți bani fără ca de fapt să se străduiască prea mult.

för att ,,(pentru) (ca)să" + infinitiv

Lilla Per måste ställa sig på en stol för att nå kakburken.	Micuțul Per trebuie să se urce pe un scaun ca să ajungă la cutia de prăjituri.

16.2 Propoziția subordonată introdusă prin *att* și infinitivul ca subiect

Cînd subiectul este exprimat printr-o propoziție surbordonată introdusă prin **att** ,,ca" sau printr-un infinitiv, există două posibilități de exprimare în limba suedeză:

Att Eva vann tävlingen, förvånade alla.	(Faptul) Că Eva a cîștigat concursul a surprins pe toată lumea.
Det förvånade alla, **att Eva vann tävlingen.**	Pe toți i-a surprins (faptul) că Eva a cîștigat concursul.
Att simma är roligt.	A înota este plăcut.
Det är roligt **att simma.**	Este plăcut să înoți.

Atît propoziţia subordonată introdusă prin **att**, cît şi infinitivul sînt adesea aşezate la sfîrşitul frazei. În acest caz, pe locul obişnuit al subiectului se pune **det**, care, nefiind subiectul real, este numit *subiect formal (formellt subjekt)* (3.3). Alte exemple:

Att Peter inte hade ringt, irriterade Maria.	(Faptul) Că Peter nu a sunat a iritat-o pe Maria.
Det irriterade Maria, **att Peter inte hade ringt.**	Pe Maria a iritat-o faptul că Peter nu a sunat.
Att vänta på någon är tråkigt.	A aştepta pe cineva este plictisitor (neplăcut).
Det är tråkigt **att vänta på någon.**	Este neplăcut (plictisitor) să aştepţi pe cineva.

Deoarece aceste construcţii sînt relativ complicate, este recomandabil ca cele mai uzuale să fie memorizate ca nişte structuri fixe care se vor putea apoi combina cu propoziţii surbordonate introduse prin **att** sau cu un infinitiv. (În lista de mai jos sînt indicate între paranteze formele de preterit ale verbelor.)

1. Expresii urmate de o propoziţie surbordonată introdusă prin **att**:

Det sägs (sades) att „Se spune (s-a spus, se spunea) că"

Det sägs att hon är väldigt förmögen.	Se spune că ea este foarte bogată.

Det påstås (påstods) att „Se afirmă (s-a afirmat, se afirma) că"

Det påstods att regeringen tänkte avgå.	S-a afirmat că guvernul intenţiona să demisioneze.

Det hörs (hördes) att „Se aude (s-a auzit, se auzea) că"

Det hördes att Per var ledsen.	Se simţea din vocea lui Per că era trist (se auzea din . . .).

Det syns (syntes) att „Se vede (se vedea, s-a văzut) că"

Det syns att Maria är trött.	Se vede că Maria este obosită.

De reţinut de asemenea următoarele expresii care denotă gradul de *probabilitate:*

	osannolikt improbabil	
	möjligt posibil	
Det är Este	sannolikt probabil	att X-partiet vinner valet. că partidul X va cîştiga alegerile.
	troligt verosimil	
	säkert sigur	

Aceste construcţii se pot folosi în locul „complementelor adverbiale ale propoziţiei" (6.7), ca în următoarele exemple:

	knappast cu greutate	
	mõjligen poate	
X-partiet vinner Partidul X cîştigă	kanske poate	valet. alegerile.
	sannolikt probabil	
	troligen verosimil/probabil	
	säkert sigur	

Notă: adverbul **knappast** are un sens negativ şi poate fi tradus în limba română cu locuţiunile adverbiale: cu greutate, abia, puţin credibil, aproape de loc, nu tocmai.

2. Expresii urmate de o propoziţie subordonată introdusă prin **att** sau de un infinitiv. Aceste expresii denotă adesea o atitudine, *o apreciere*, o judecată:

Det är (var) roligt att „Este plăcut/simpatic/amuzant că/să"

Det var roligt att du kunde komma.	Mă bucur că ai putut veni./ Ce plăcut că ai putut veni!
Det är roligt att meta.	Este amuzant să pescuieşti.

Det är (var) tråkigt att „Este neplăcut/regretabil/ că; Păcat că; Îmi pare rău că"

Det är tråkigt att Maria är sjuk.	Îmi pare rău că Maria este bolnavă.
Det är alltid tråkigt att förlora.	Este întotdeauna neplăcut să pierzi.

Det är (var) kul att (familiar) „Este plăcut /amuzant/distractiv să"

Det var kul att alla tyckte om maten.	Mă bucur că mîncarea a plăcut tuturor.
Det är kul att åka skidor.	Este distractiv să schiezi.

Det är (var) synd att „E păcat; Păcat"

Det är synd att vi redan måste åka hem.	(Ce) Păcat că trebuie să ne întoarcem deja acasă.
Det är synd att behöva avliva en hund, som har blivit gammal.	E păcat să fii nevoit să iei viaţa unui cîine care a îmbătrînit.

Det är (var) bra att „E bine că; Bine că"

Det var bra att du kom ihåg hans födelsedag.	Bine că ţi-ai adus aminte de ziua lui de naştere.
Det är alltid bra att ha ett reservdäck i bilen.	E întotdeauna bine să ai un cauciuc de rezervă în maşină.

De remarcat că folosirea acestor expresii la timpul preterit exprimă reacţia subiectivă, spontană, a unei persoane care tocmai a primit o veste:

– Jag kan tyvärr inte komma på festen i morgon.	Din păcate nu pot veni la petrecere mîine.
– Det **var** tråkigt.	Îmi pare rău.
– Jag har vunnit på tipset.	Am cîştigat la loto.
– Det **var** roligt att höra.	Mă bucur. / Ce veste plăcută!

În cazul unei întîlniri neaşteptate cu un prieten pe care nu l-aţi văzut de mult puteţi spune:

Det **var** kul att se dig igen.	Ce plăcere să te reîntîlnesc!

Ieşind în întîmpinarea unui musafir venit în vizită, se poate spune:

Det **var** roligt att du kunde komma.	Mă bucur că ai putut veni.

3. Expresii urmate numai de construcţii infinitivale:

Det är (var) svårt att „Este greu"

Det var svårt att sluta röka.	E greu să te laşi de fumat.

Det är (var) lätt att „Este uşor"

Det är lätt att lära sig dansa.	E uşor să înveţi să dansezi.

Det går (gick) att „Este posibil"

Det går inte att öppna det här fönstret.	Este imposibil să deschizi fereastra asta.

16.3 Cîteva verbe importante urmate de o propoziţie subordonată introdusă prin *att* sau de un infinitiv cu funcţie de complement direct

Propoziţia subordonată introdusă prin **att** a fost prezentată în cap. 7.3.

1a. Tycka şi tro

Verbele **tycka** şi **tro** sînt adesea confundate unul cu celalalt de către cei care studiază limba suedeză. În limba română ele sînt traduse, de cele mai multe ori, prin acelaşi verb „a crede", ceea ce face ca distincţia dintre cele două verbe suedeze să nu fie uşor de sesizat într-un stadiu incipient de învăţare a limbii suedeze.

Tycka „a socoti", „a considera", „a fi de părere", „a crede", se foloseşte pentru a exprima, prin propoziţia subordonată, o apreciere, o judecată de valoare:

Jag tyckte att filmen var bra.	Mi s-a părut bun filmul.
Jag tycker att Maria borde gå hem nu.	Sînt de părere/cred că Maria ar trebui să se ducă acasă acum.

Tro ,,a crede" se foloseşte cînd ideea exprimată prin propoziţia subordonată constituie o ipoteză sau o supoziţie:

Jag tror att han bor i Stockholm.	Cred că (el) locuieşte în Stockholm.
Jag trodde att filmen var regisserad av Ingmar Bergman.	Am crezut că filmul a fost regizat de Ingmar Bergman.
Jag tror att Maria vill gå hem nu.	Cred că Maria vrea să plece acasă acum.

În cele trei exemple de mai sus este imposibil ca **tro** să fie înlocuit cu **tycka**, deoarece subordonatele nu exprimă o apreciere, o judecată de valoare. Observaţi, de asemenea, folosirea verbului **tänka** ,,a (se) gîndi", ,,a avea de gînd să":

Hon tänker alltid på sina barn.	Ea se gîndeşte mereu la copiii ei.
Vi tänker resa hem i kväll (9.2).	Avem de gînd să plecăm acasă deseară.
Stör mig inte! Jag tänker!	Nu mă deranja! Mă gîndesc!

1b. Veta – kunna – känna

Folosirea acestor verbe în limba suedeză diferă uneori de cea a echivalentelor lor din limba română, ceea ce ridică unele dificultăţi in folosirea lor corectă.

Veta corespunde, în limba română, verbelor ,,a şti", ,,a cunoaşte", în sensul de ,,a avea cunoştinţe despre" sau ,,a deţine informaţii asupra" unui lucru sau fapt. **Veta** este urmat, de obicei, de o propoziţie introdusă prin **att** sau de un complement direct exprimat printr-un substantiv indicînd rezultatul, răspunsul, soluţia:

Eva vet, att du är galen i Mozart.	Eva ştie că eşti înnebunit după Mozart.
Per vet svaret.	Per ştie răspunsul.

Kunna (6.3) denotă capacitatea sau posibilitatea, avînd sensul de ,,a putea (a fi capabil)", dar se poate adesea traduce în limba română şi cu verbul ,,a şti". Nu poate fi urmat de o propoziţie introdusă prin **att** (completivă directă) şi nici de un infinitiv cu **att**:

Jag kan spela fotboll . . .	Eu ştiu să joc fotbal . . . (*capacitatea*)
. . . men jag kan inte spela i morgon.	dar nu pot juca mîine (*posibilitatea*).
Lilla Maria kan redan läsa.	Micuţa Maria ştie deja să citească.
Per kan komma när som helst.	Per poate să vină (veni) în orice moment (dintr-o clipă în alta).

Kunna se foloseşte de asemenea şi cu sensul în care se foloseşte verbul ,,a şti" în limba română, în legătură cu o limbă străină şi atunci este urmat direct de numele limbii respective:

Eva kan engelska.	Eva ştie engleza (limba engleză).

Känna, folosit în legătură cu senzații și sentimente, corespunde în limba română verbului „a simți":

Jan kände att han hade en sten i skon.	Jan a simțit (simțea) că avea (are) o piatră în pantof.
Lisa kände att hon var trött.	Lisa simțea (a simțit) că era obosită.
Maria kände sig glad.	Maria se simțea (s-a simțit) fericită.

Känna poate avea și sensul de „a cunoaște (pe cineva)":

Per känner Jan.	Per îl cunoaște pe Jan.

Känna till (aici **till** este particulă accentuată) are un sens foarte apropiat de cel al verbului **veta**:

Alla känner till, att Per och Eva tänker gifta sig.	Toată lumea știe (toți știu) că Eva și Per au intenția să se căsătorească.
Känner du till var man kan få tag på honom?	Știi unde îl putem găsi/unde poate fi găsit?

1c. Komma ihåg „a-și aminti", „a-și aduce aminte" și **glömma** „a uita" pot fi urmate atît de propozițiii introduse prin **att** (completive directe), cît și de un infinitiv:

Du måste komma ihåg, att nyckeln ligger under mattan i hallen.	Trebuie să-ți aduci aminte că cheia este sub covor, la intrare.
Du måste komma ihåg att låsa dörren.	Trebuie să-ți amintești să încui ușa.
Vi glömde att Per fyllde år i dag.	Am uitat că astăzi este ziua de naștere a lui Per.
Christer glömde att stänga av el-plattan.	Christer a uitat să închidă aragazul.

2. Verbe care exprimă o promisiune, un sfat, o comandă

Verbul **lova** „a promite" poate fi urmat de un infinitiv sau de o propoziție surbordonată introdusă prin **att** (completivă directă):

Jag lovar att komma i tid.	Promit că vin la timp.
Jag lovar, att jag ska komma i tid.	Promit că o să vin la timp.

De remarcat că, în primul exemplu, în fața infinitivului nu este plasat nici un subiect. În al doilea exemplu însă, în propoziția surbordonată, subiectul este exprimat în mod obligatoriu.

În subordonate, după verbul **lova** (și alte verbe similare) se va folosi una din formele verbului auxiliar **skola** (la prezent **ska**, la preterit **skulle**). Dacă verbul din principală este la prezent, în subordonată se va folosi **ska** (+ verbul la forma de bază), ca în exemplul de mai sus. Dacă verbul din principală este la trecut (preterit), în subordonată se va folosi **skulle** (+verbul la forma de bază), ca în exemplul următor:

Jag lovade, att jag skulle komma i tid.	Am promis că o să vin la timp.

Se poate folosi însă, la fel de bine, şi o construcţie infinitivală:

Jag lovade att komma i tid.	Am promis că/să vin la timp.

Verbele care exprimă un îndemn sau un sfat se pot construi în acelaşi fel ca şi **lova**:

be ,,a ruga"

Jag bad henne att öppna fönstret.	Am rugat-o să deschidă fereastra.
Jag bad henne, att hon skulle öppna fönstret.	Am rugat-o (ca ea) să deschidă fereastra.

säga åt ,,a-i spune"

Du måste säga åt dem att vara försiktiga.	Trebuie să le spui să fie atenţi (prudenţi).
Du måste säga åt dem, att de ska vara försiktiga.	Trebuie să le spui că (ei) trebuie să fie atenţi (prudenţi).

beordra, befalla ,,a porunci, a ordona, a comanda"

Kaptenen beordrade/befallde oss att springa runt kasernen.	Căpitanul ne-a ordonat (comandat) să alergăm în jurul cazărmii.

råda ,, a sfătui"

Vi rådde Per att sälja villan.	L-am sfătuit pe Per să vîndă vila (casa).
Vi rådde Per, att han skulle sälja villan.	L-am sfătuit pe Per să vîndă casa (vila).

Construcţia infinitivală după aceste verbe este mai uşor de învăţat, fiind mai simplă, dar este recomandabil ca şi celălalt tip de construcţie, implicînd propoziţia subordonată, să fie studiat şi înţeles, deoarece şi acesta este destul de obişnuit.

3. Se, höra, şi känna

După verbele **se** ,,a vedea", **höra** ,,a auzi" şi **känna** ,,a simţi", poate urma o propoziţie surbordonată introdusă prin **att** (completivă directă) sau un complement direct urmat de un infinitiv. Observaţi că după aceste verbe este folosit infinitivul fără **att:**

Jag såg, att han kom.	L-am văzut că vine (că venea).
Jag såg honom komma.	L-am văzut venind.
Jag såg, att Eva tvättade bilen.	Am văzut că Eva spăla maşina.
Jag såg Eva tvätta bilen.	Am văzut-o pe Eva spălînd maşina.

Eva hörde, att Per sjöng nubbevisor.	Eva a auzit că Per cînta (cîntă) cîntece de pahar.
Eva hörde Per sjunga nubbevisor.	Eva l-a auzit pe Per cîntînd cîntece de pahar.
Jag känner, att en myra kryper uppför mitt ben.	Simt că o furnică mi se urcă pe picior.
Jag känner en myra krypa uppför mitt ben.	Simt o furnică urcîndu-mi-se pe picior.

După cum se poate observa, construcţiile cu infinitivul de tipul celor exemplificate mai sus se echivalează in română cu gerunziul şi nu cu infinitivul.

4. Verbe care exprimă o încercare (reuşită sau nereuşită) şi alte verbe asemănătoare.

Verbele din această grupă se construiesc cu infinitivul cu funcţie de complement direct. După unele dintre ele folositea lui **att** înaintea infinitivului este facultativă şi atunci **att** va fi dat, în exemplele de mai jos, între parateze:

försöka ,,a încerca"

Anna försökte (att) laga lampan.	Anna a încercat să repare lampa.

lyckas ,, a reuşi"

Fred lyckades (att) öppna locket.	Fred a reuşit să deschidă capacul.

misslyckas med ,,a eşua, a nu reuşi"

Vi misslyckades med att sälja bilen.	N-am reuşit să vindem maşina.

hinna ,,a apuca (să)"

Ingen hann (att) se vad han gjorde.	Nimeni n-a apucat să vadă ce a făcut el.

våga ,,a îndrăzni"

Vem vågar (att) hoppa först?	Cine îndrăzneşte să sară primul?

undvika ,,a evita"

Han undviker alltid att tala om obehagliga saker.	El evită întotdeauna să vorbească despre lucruri neplăcute.

undgå ,,a scăpa(de ceva, dintr-o încurcătură)"

Vi undgick precis att bli överkörda av tåget.	Abia am scăpat să nu ne calce trenul./Era cît pe-aci să ne calce trenul.

tvinga ,,a obliga"

Polisen tvingade honom att erkänna.	Poliţia l-a obligat să recunoască.

formå ,,a convinge, a îndupleca“

Vem kan förmå Peter att komma hit?	Cine îl poate convinge pe Peter să vină aici?

vägra ,,a refuza“

Den misstänkte vägrade (att) svara på några frågor.	Suspectul a refuzat să răspundă la cîteva întrebări.

16.4 Propoziția interogativă indirectă

Propozițiile interogative prezentate în capitolele 4.2–4.3 sînt *interogative directe (direkta frågor)*. Acestea sînt întrebări (interogative reale) la care se așteaptă un răspuns direct. Există însă și *interogative indirecte (indirekta frågor)*, adică întrebări ce nu se adresează direct cuiva, ci sînt formulate prin propoziții surbordonate. Ele se aseamănă cu propozițiile afirmative deoarece nu impun un răspuns. Comparați propozițiile interogative directe și indirecte din exemplele de mai jos:

INTEROGATIVE DIRECTE	INTEROGATIVE INDIRECTE
Vem träffade hon i går? Pe cine a întîlnit ea ieri?	Jag undrar, vem hon träffade i går. Mă întreb pe cine a întîlnit (ea) ieri.
Vad gör du? Ce faci?	Jag kan se, vad du gör. Văd ce faci.
Är Lena hemma? Lena este acasă?	Peter vet, om Lena är hemma. Peter știe dacă Lena este acasă.

Propozițiile interogative indirecte, fiind propoziții subordonate, respectă topica acestora, adică subiectul va fi întotdeauna plasat înaintea verbului. În felul acesta ele se deosebesc de propozițiile interogative directe, care sînt propoziții principale și care au altă topică (verbul înaintea subiectului, vezi și 4.2–4.4). O propoziție interogativă indirectă are funcția de complement direct pe lîngă verbe ca: **undra** ,,a se întreba“, **fråga** ,,a întreba“, **veta** ,,a ști“, **se** ,,a vedea“, **höra** ,,a auzi“. Propozițiile interogative totale *(ja/nej-fråga)* și cele interogative parțiale *(frågeordsfråga)* au fost deja prezentate în capitolul privind propozițiile interogative directe (4.2–4.4). Aceeași diferență se face și în cazul propozițiilor interogative indirecte.

16.5 Propoziția interogativă indirectă totală

Propozițiile interogative indirecte totale se construiesc altfel decît interogativele directe totale, fiind introduse prin conjuncția **om** ,,dacă“, conjuncție folosită și în propoziția condițională (7.4). Comparați următoarele exemple:

PROPOZIȚIA INTEROGATIVĂ DIRECTĂ TOTALĂ		PROPOZIȚIA INTEROGATIVĂ INDIRECTĂ TOTALĂ
Kommer du hit i morgon? Vii mîine aici?	Per undrar, Per se întreabă	om du kommer hit i morgon. dacă vii mîine aici.
Har någon sett Johan? L-a văzut cineva pe Johan?	Vi vill veta, Vrem să știm	om någon har sett Johan. dacă l-a văzut cineva pe Johan.
Regnar det? Plouă?	Jag vet inte, Nu știu	om det regnar. dacă plouă.

Regula este următoarea:

> O propoziție interogativă indirectă totală este întotdeauna introdusă prin **om**, iar subiectul stă înaintea verbului.

16.6 Propoziția interogativă indirectă parțială

Propozițiile interogative indirecte parțiale se construiesc la fel ca cele interogative directe parțiale, cu ajutorul cuvintelor interogative. Ceea ce le deosebește însă este ordinea cuvintelor în propoziție: într-o interogativă indirectă parțială subiectul este plasat înaintea verbului, în timp ce în interogativele directe parțiale subiectul urmează verbul:

INTEROGATIVA DIRECTĂ PARȚIALĂ	INTEROGATIVA INDIRECTĂ PARȚIALĂ
När **kom Peter** hem? Cînd a venit Peter acasă?	När **Peter kom** hem, vet jag inte. Nu știu cînd a venit Peter acasă.
Vad **hade han** gjort? Ce a făcut (el)?	Vad **han hade** gjort, vet jag inte. Nu știu ce a făcut (el).

Cînd cuvîntul interogativ are funcția de subiect în propoziția interogativă indirectă, el este imediat urmat de **som** (care introduce propoziția relativă). Comparați exemplele următoare:

INTEROGATIVĂ DIRECTĂ PARȚIALĂ		INTEROGATIVĂ INDIRECTĂ PARȚIALĂ
Vem kom? Cine a venit?	Jag såg, (Eu)Am văzut	vem **som** kom. cine a venit.
	(Textual: L-am văzut pe cel care a venit.)	
Vad har hänt? Ce s-a întîmplat?	Vi vill veta, Vrem să știm	vad **som** har hänt. ce s-a întîmplat.
	(Textual: Vrem să știm ceea ce s-a întîmplat.)	
Vems väska står där? A cui este sacoșa de acolo?	Per undrar, Per se întreabă	vems väska **som** står där. a cui sacoșă este cea de acolo.

În ultimul exemplu cuvîntul interogativ face parte din subiect. În acest caz **som** se plasează imediat după ultimul dintre cuvintele care constituie subiectul. Plasarea lui **som** după subiect marchează diferența între o propoziție interogativă directă și una indirectă, în cazul în care acest lucru nu este indicat de ordinea cuvintelor în propoziție:

Vem kom?	Cine a venit?
Vem **som** kom, vet jag inte.	Nu știu cine a venit. (Cine a venit nu știu.)

Regula este următoarea:

> În propoziția interogativă indirectă parțială se plaseanză cuvîntul **som** pe locul subiectului (înaintea verbului) cînd cuvîntul interogativ este subiect sau parte a subiectului.

Particularitățile caracteristice ordinii cuvintelor în propozițiile interogative parțiale se pot observa în tabelul următor:

	CUVÎNT INTEROGATIV	SUBIECT	VERB
Jag undrar, Mă întreb pe cine va intîlni ea.	vem	hon	ska träffa.
Jag undrar, Mă întreb cine o va intîlni.	vem	**som**	ska träffa henne.
Jag undrar, Mă întreb ce faci.	vad	du	gör.
Jag undrar, Mă întreb ce se află în lada aceasta.	vad	**som**	finns i den här lådan.
Jag undrar, Mă întreb ce drum obișnuiești să iei.	vilken väg	du	brukar ta.
Jag undrar, Mă întreb ce program urmează după aceea.	vilket program	**som**	kommer sedan.

Cînd cuvîntul interogativ este subiect sau o parte a subiectului, ne putem imagina că întreg subiectul se deplasează pe primul loc în propoziția subordonată. În acest caz locul ocupat în mod obișnuit de subiect rămîne liber. Deoarece în limba suedeză exprimarea subiectului este obligatorie, se așează **som** pe locul rămas liber. **Som** poate fi deci considerat ca un înlocuitor al subiectului (vezi 3.3).

16.7 Propoziţia relativă

Propoziţia relativă, prezentată succint în cap. 7.6, se introduce de obicei prin cuvîntul invariabil **som** ,,care", (,,pe care"), ,,ce":

Eva tyckte inte om filmen **som** visades på teve.	Evei nu i-a plăcut filmul care s-a dat la televizor.
Jag vill ha tillbaka boken **som** du lånade i förra veckan.	Vreau să-mi dai înapoi cartea pe care ţi-am împrumutat-o săptămîna trecută. (Textual: Vreau să am înapoi cartea pe care ai împrumutat-o ...)
Middagen **som** vi åt på hotellet var fantastisk.	Cina pe care am servit-o la hotel a fost extraordinară.
Barnen **som** lekte på gården har gjort en snögubbe.	Copiii care s-au jucat (se jucau) în curte au făcut un om de zăpadă.
Ministern **som** hade framlagt förslaget angreps häftigt av oppositionen.	Ministrul care a făcut propunerea a fost vehement atacat de opoziţie.

Som poate fi adesea omis din propoziţiile relative cînd corespunde lui ,,pe care" din limba română:

Mannen ni söker bor inte här. = Mannen som ni söker bor inte här.
Omul pe care îl căutaţi nu locuieşte aici.

Väskan jag köpte i går är för liten. = Väskan som jag köpte i går är för liten.
Geanta pe care am cumpărat-o ieri este prea mică.

Mannen polisen grep i går har ännu inte erkänt. = Mannen som polisen grep i går har ännu inte erkänt.
Omul pe care l-a prins poliţia ieri nu a făcut încă nici o mărturisire. (... nu a recunoscut încă.)

Prezenţa unui subiect imediat după **som**, în propoziţia relativă, este condiţia esenţială ca **som** să poată fi omis. Absenţa unui asemenea subiect este indiciul că **som** – de această dată echivalent al lui ,,care" din limba română – nu poate fi omis:

Jag känner igen mannen **som** står därborta.	Îl recunosc pe omul de acolo. (... care stă acolo.)

Folosirea lui **som** în propoziţiile relative este corectă în oricare dintre situaţiile de mai sus, necomportînd riscul de a crea confuzii sau neînţelegeri. Este bine însă ca şi construcţiile în care **som** este omis să fie bine învăţate, deoarece sînt foarte des folosite.

O propoziţie relativă poate fi de asemenea introdusă prin cuvîntul **där** ,,unde".

De remarcat că **där** ,,unde", cu valoare de pronume relativ nu trebuie confundat cu **var**? ,,unde?", cuvînt interogativ descris în cap. 4.4. **Var** nu poate niciodată să introducă o subordonată relativă.

Este corect să se spună:

Huset **där** jag bor ska rivas. — Casa unde (în care) locuiesc va fi demolată.

și nu:

Huset **var** jag bor ska rivas.

Den lilla staden **där** jag föddes heter Trosa. — Orășelul unde (în care) m-am născut se numește Trosa.

Cînd o propoziție relativă determină un substantiv care indică timpul, aceasta va fi introdusă prin **när/då** „cînd":

Den här morgonen **när/då** vi kom till den lilla byn sov alla ännu. — În dimineața cînd (în care) am ajuns în micuțul sat, toată lumea dormea încă.

Comparați:

Då/När vi kom fram, var det redan mörkt. — Cînd am ajuns, era deja întuneric.

Cuvintele **vilken (vilket, vilka)** „care", descrise în capitolul 13.2, introduc de asemenea propoziții relative, dar ele conferă propoziției o notă oarecum protocolară, fiind folosite în special în scris. În mod normal pot fi înlocuite cu **som**, așa că pentru început este suficient ca propozițiile relative introduse prin **vilken (vilket, vilka)** să fie numai recunoscute și înțelese, evitîndu-se însă folosirea lor:

Mannen, **vilken** länge hade varit deprimerad, försvann från sitt hem i onsdags. — Bărbatul, care de multă vreme suferise de depresiune, a dispărut de acasă miercurea trecută.

Förslaget, **vilket** tidigare hade väckt en hård debatt, antogs till slut. — Propunerea, care a provocat mai înainte o dispută aprisă, a fost acceptată în cele din urmă.

Medlemmarna, **vilka** tidigare hade varit emot förslaget, hade insett dess fördelar. — Membrii, care mai înainte fuseseră împotriva propunerii, au înțeles avantajele ei.

16.8 Prepoziții izolate

Cînd un grup de cuvinte precedat de o prepoziție se plasează pe primul loc în propoziție, schimbîndu-se astfel ordinea obișnuită a cuvintelor (deplasarea complementului pe primul loc, vezi cap. 4.3), prepoziția poate fi lăsată pe locul pe care stă în mod obișnuit:

Jag tänker alltid **på dig.**
På dig tänker jag alltid.
Dig tänker jag alltid **på**.
— Mă gîndesc mereu la tine./ La tine mă gîndesc mereu.

Man kan öppna alla dörrar **med den här nyckeln.** — Se pot deschide toate ușile cu această cheie.

Med den här nyckeln kan man öppna alla dörrar.
Den här nyckeln kan man öppna alla dörrar **med**. — Cu această cheie se pot deschide toate ușile.

Astfel de construcții sînt destul de frecvente, prin urmare este bine să fie învățate corect. Nu întotdeauna însă se poate lăsa prepoziția la sfîrșitul propoziției. Se recomandă deci ca astfel de construcții să fie folosite de cel care învață limba suedeză în momentul în care se simte el însuși capabil să le construiască.

Cînd grupul de cuvinte la care ne referim este precedat de o prepoziție, aceasta rămîne pe locul pe care stă de obicei într-o propoziție enunțiativă obișnuită. Comparați propozițiile enunțiative și cele interogative parțiale din exemplele de mai jos:

Alla verkar vänta **på någon.** Toți par că așteaptă pe cineva.	**Vem** väntar de **på**? Pe cine așteaptă (ei)?
Vem bodde du **hos** i Malmö? La cine ai locuit la Malmö?	Jag bodde **hos min syster.** Am locuit la sora mea.
Vem pratar du **med**? Cu cine vorbești?	Jag pratar **med Maria.** Vorbesc cu Maria.

Prepoziția poate sta și în fața cuvîntului interogativ, ca în exemplul de mai jos, dar este relativ neobișnuit. În propozițiile interogative parțiale prepoziția rămîne pe locul său obișnuit, adică la sfîrșitul propoziției. Construcția:

Med vem pratade du? — Cu cine ai vorbit?

este posibilă, dar este bine să fie evitată. Prepoziția rămîne izolată la sfîrșitul propoziției și în interogativele indirecte parțiale (16.6):

Eva frågade **vem** jag pratade **med.**	Eva m-a întrebat cu cine am vobit.
Jag undrar **vad** han tänker **på**.	Mă întreb la ce se gîndește (el).

O prepoziție nu stă niciodată în fața lui **som** într-o propoziție relativă, ci trebuie să rămînă pe locul pe care îl ocupă de obicei în propoziție (regula este valabilă și în cazul în care **som** este omis):

Flickan som jag pratade **med** heter Maria. *sau:* Flickan jag pratade **med** heter Maria.	Fata cu care am vorbit se numește Maria.
Våningen (som) vi tittade **på** igår verkade trevlig.	Apartamentul pe care l-am văzut ieri părea drăguț.
Mannen (som) alla väntade **på** utanför biografen var huvudrollsinnehavaren.	Bărbatul pe care toată lumea îl aștepta în fața cinematografului era actorul care juca rolul principal.

Som, combinat cu o prepoziție izolată, poate fi folosit în locul lui **där**, cînd se indică locul:

Huset (som) de bor i ska rivas.	Casa în care locuiesc (ei) va fi demolată.
Huset **där** de bor ska rivas.	Casa unde locuiesc (ei) va fi demolată.

17 Perifrazele emfatice și propozițiile de prezentare

17.1 Perifrazele emfatice

Scoaterea în evidență a unui element căruia vorbitorul îi acordă o importanță mai mare în cadrul comunicării se poate realiza prin construcții *perifrastice emfatice* (*emfatisk omskrivning*):

Det är Maria som har målat stolen.	Maria este cea care a vopsit scaunul.
Det var den här skjortan som jag köpte i morse.	Aceasta este cămașa pe care am cumpărat-o azi-dimineață.

O construcție emfatică începe cu **det är** „este“ sau **det var** „a fost“, după care urmează cuvîntul sau cuvintele pe care intenționăm să le scoatem în evidență. **Det är** se folosește cînd verbul din propoziția relativă (introdusă prin **som**) este la prezent, iar **det var** cînd verbul din propoziția relativă este la preterit:

Det **är**/**var** ______ **som** ______________ (*restul propoziției*)

			Peter	**såg en älg**	**i går.**
			Peter a văzut un elan ieri.		
Det var	**Peter**	som		såg en älg	i går.
Peter a fost cel care a văzut un elan ieri.					
Det var	**en älg**	som	Peter	såg	i går.
Era un elan animalul pe care l-a văzut ieri Peter.					
Det var	**i går**	som	Peter	såg	en älg.
Ieri a văzut Peter un elan (ieri și nu în altă zi).					
			Eva	**bor**	**här.**
			Eva locuiește aici.		
Det är	**Eva**	som		bor	här.
Eva este cea care locuiește aici.					
Det är	**här**	som	Eva	bor.	
Aici (și nu în altă parte) locuiește Eva.					

Notă: În limba română evidențierea unui element din propoziție se realizează, de cele mai multe ori, prin accentul logic (sau sintactic), adică prin pronunțarea mai intensă a cuvîntului care urmează să fie scos în evidență, nefiind necesară o construcție perifrastică.

În construcțiile emfatice omiterea lui **som** urmează aceeași regulă ca în propoziția relativă. **Som** poate fi omis dacă este urmat de un subiect:

Det är här Eva bor.	Aici (și nu în altă parte) locuiește Eva.
Det var i går Peter såg en älg.	Ieri (și nu altă dată) Peter a văzut un elan.

Dacă elementul scos în evidență este precedat de o prepoziție, se poate alege între a deplasa întregul grup (prepoziție + element accentuat) după **det är** (**det var**) sau a lăsa prepoziția la sfîrșitul frazei:

Jag talade **med Maria.**	Am vorbit cu Maria.
Det var **med Maria** (som) jag talade.	A fost Maria cea cu care am vorbit.
Det var **Maria** (som) jag talade **med**.	Maria a fost cea cu care am vorbit.

În construcțiile perifrastice emfatice nu se folosește decît **som**. (Nu se poate folosi niciodată **där**, **då/när** sau **vilken**, vezi 16.7):

Det är i det där huset (som) de bor.	În casa aceea locuiesc ei.
Det är det där huset (som) de bor i.	Casa aceea este cea în care locuiesc ei.
Det var i tisdags (som) Jan kom.	Marțea trecută a venit Jan.

Perifraza emfatică se poate folosi și în propoziția interogativă totală (ja/nej fråga):

Är det Maria som har målat stolen?	Maria este cea care a vopsit scaunul?
Var det i går (som) Peter såg en älg?	Ieri a văzut Peter un elan?

Perifraza emfatică apare destul de des și în propoziții interogative parțiale (16.6):

INTEROGATIVA PARȚIALĂ	INTEROGATIVA PARȚIALĂ	+	CONSTRUCȚIA EMFATICĂ
	cuvînt interogativ	**är** / **var**	**det som** _______________? (*restul propoziției*)
Vem kommer? Cine vine?	Vem Cine este cel care vine?	är	det som kommer?
Vem såg dig? Cine te-a văzut?	Vem Cine este cel care te-a văzut?	var	det som såg dig?
Vem såg du? Pe cine ai văzut?	Vem Cine era cel pe care l-ai văzut?	var	det som du såg?

Perifraza emfatică se foloseşte îndeosebi în cazul anumitor propoziţii interogative în care diferenţa dintre subiect şi complementul direct nu este suficient de evidentă. În următoarea întrebare **vem** poate fi interpretat atît ca subiect, cît şi ca un complement direct.

Vem såg Eva?

poate avea două sensuri:

Vem var det som såg Eva?	Cine a fost cel care a văzut-o pe Eva?

sau:

Vem var det som Eva såg?	Cine a fost cel pe care l-a văzut Eva?

Chiar dacă aceste construcţii din limba suedeză pot părea oarecum dificile unui începător, este bine să fie corect înţelese, deoarece sînt foarte des folosite.

17.2 Construcţia perifrastică de prezentare

În limba suedeză există un tip special de construcţie gramaticală folosită pentru a introduce într-o comunicare numele unei fiinţe sau al unui obiect. Acest tip de construcţie se numeşte *prezentare* (*presentering*). Singura parte de propoziţie care poate fi prezentată în acest fel este subiectul; acesta poate fi anunţat printr-o construcţie care începe cu subiectul formal **det**, urmat de verb şi apoi de subiectul logic. În limba română acest tip de prezentare se realizează de cele mai multe ori prin simpla plasare a predicatului înaintea subiectului (fără un subiect formal).

	„Prezentare“
(En bil kommer på vägen.) O maşină vine pe drum.	Det kommer en bil på vägen. Vine o maşină pe drum.
(Någon är i trädgården.) Cineva este în grădină.	Det är någon i trädgården. Este cineva în grădină.

Propoziţiile dintre paranteze sînt corecte în sine, dar este preferabil să fie folosite construcţiile cu **det**. O altă construcţie de prezentare se face cu ajutorul verbului **finnas** (**finns, fanns, funnits**) care indică existenţa „a exista (a fi)“, „a se afla“:

Det finns öl i kylen.	Este bere în frigider.
Det finns över 8 miljoner människor i Sverige.	Sînt peste 8 millioane de locuitori în Suedia.
Det fanns ett torp här för länge sedan.	Era o casă aici altădată.
Det har aldrig funnits vilda lejon i Sverige.	Niciodată n-au existat lei (sălbatici) în Suedia.

Pentru a transforma o astfel de construcţie în propoziţie interogativă se plasează **det** după verb:

Är det någon i trädgården?	Este cineva în grădină?
Finns det öl i kylen?	Este bere în frigider?

În acest tip de construcţii se folosesc, în mod curent, verbe care arată:

Existenţa: **finnas (finns, fanns, funnits)** şi antonimele sale **saknas** şi **fattas** ,,a lipsi", ,,a nu fi", precum şi verbul **hända** ,,a se petrece", ,,a se întîmpla".

Poziţia: **vara** ,,a fi", ,,a se afla", **bo** ,,a locui", **sitta** ,,a şedea", **stå** ,,a sta în picioare", **ligga** ,,a sta culcat", (,,a se afla"), **hänga** ,,a atîrna".

Mişcarea: **komma** ,,a veni", **gå** ,,a merge", **simma** ,,a înota".

Det finns potatis i köket.	Sînt (există) cartofi în bucătărie.
Det saknas en knapp i rocken.	Lipseşte un nasture la pardesiu.
Det är mycket folk här i dag.	Este multă lume astăzi aici.
Bor det någon i det gamla torpet?	Locuieşte cineva în casa veche?
Det sitter en katt på trappan.	Este o pisică pe scară.
Kommer det ofta lapplisor på den här gatan?	Vine adesea controlul de parcare pe această stradă?
Det hänger en tavla på väggen.	Este un tablou pe perete.
Det går ett tåg i timmen till Malmö.	Pleacă un tren o dată pe oră la Malmö.
Det simmar en and i dammen.	Înoată o raţă sălbatică în eleşteu.

De remarcat că verbele **ligga, stå,** şi **sitta** se pot folosi şi în cazul în care subiectul este un lucru (15.2. În limba română vor fi traduse atunci cu verbul ,,a fi".):

Det ligger en tidning på golvet.	Este un ziar pe podea.
Det står en lampa i hörnet.	Este o lampă în colţ.
Det sitter några blanketter i pärmen.	Sînt nişte formulare în dosar.
Ligger det några pengar på bordet?	Sînt nişte bani pe masă?

17.3 Cînd se poate prezenta un subiect?

Prezentarea subiectului prin construcţiile cu **det** (17.2) se poate face numai respectîndu-se următoarele condiţii:

1. Subiectul să fie necunoscut

Construcţia de prezentare care începe cu subiectul formal **det** este folosită de cel care face comunicarea tocmai pentru a atrage atenţia interlocutorului asupra unei fiinţe sau lucru pînă atunci necunoscute acestuia. Pentru a marca această situaţie se recurge, în mod obişnuit, la folosirea articolului nedefinit

plasat în fața substantivului (articolul se omite în fața substantivelor nume de materie sau înaintea substantivelor la plural. Vezi 10.3).

(**En flicka** sitter på bänken.) (O fată stă pe bancă.)	Det sitter **en flicka** på bänken. Stă o fată pe bancă.
(**Några flickor** bor i lägenheten.) (Nişte fete locuiesc în apartament.)	Det bor **några flickor** i lägenheten. Locuiesc nişte fete în apartament.
(**Kött** finns i frysen.) (Carne se află în congelator.)	Det finns **kött** i frysen. Este carne în congelator.

Un substantiv la forma definită nu poate fi introdus cu ajutorul construcțiilor de prezentare. Construcțiile de acest tip nu pot fi folosite cu nume proprii, cu pronume personale şi nici cu substantive determinate de adjective posesive sau de un genitiv, deoarece toate acestea denumesc lucruri deja cunoscute:

Subiect cunoscut

Flickan **Eva** **Hon** **Kalles flicka** **Hans flicka**	sitter på bänken.	Greşit: Det sitter flickan ...
Köttet finns i frysen		Greşit: Det finns köttet ...

2. Verbul să nu aibă complement direct

En flicka öppnar fönstret. O fată deschide fereastra.	Greşit: Det öppnar ...
Några flickor läser tidningen. Nişte fete citesc ziarul.	Greşit: Det läser ...
En katt slickar sin päls. O pisică îşi linge blana.	Greşit: Det slickar ...

Indice de termeni

Cifrele indică numărul paginii în care poate fi regăsit termenul.
Cifrele italice indică numărul paginii în care subiectele sînt tratate detaliat.

A
accent 10, 11, *58–59*, 69
accent ascuţit 59
accent grav 59
accentuat 58–59
adjectiv 20–21, *107–116*
  acordul adjectivului cu substantivul *108–109*, 110–114
  adjectiv cu funcţie atributivă 107–108
  adjectiv cu funcţie de nume predicativ 107–108, *112*
  adjective neregulate *136–137*
adverb 21, *138–139*
  adverbe neregulate 138–139
adverbial, vezi complement circumstanţial
adverbialsbisatser, vezi propoziţii subordonate circumstanţiale
agent, vezi complement de agent
aktiv form, vezi forma activă
akut accent, vezi accent ascuţit
alfabet 10
all, allt, alla 128–129
annan, annat, andra 130
articol definit (hotărît) 17–18, *96–97*, *104–105*, 110–111
articol definit enclitic 96, 104–105
articol definit proclitic 110–111, 135
articol nedefinit (nehotărît) 17–18, *96–97*, 99, 109, 111
artikel, vezi aricol definit sau nedefinit
att: conjuncţie 13, 52, 158
  marca infinitivului 156–158
att-bisatser, vezi propoziţii subordonate introduse prin **att**
atribut, vezi adjectiv cu funcţie atributivă
attribut, vezi atribut
auxiliare (verbe) *42–44*
av: formă pasivă 87
  particulă 94
  prepoziţie 147
avledningsändelser, vezi sufixe

B
bakre vokaler, vezi vocale posterioare
befintlighet, vezi poziţie
behöva 44
bestämd artikel, vezi articol definit (hotărît)
bestämd form, vezi formă definită
bestämdhet, vezi determinare
betonad, vezi accentuat
betoning, vezi accent
bisats, vezi propoziţie subordonată
bisatsinledare, vezi cuvinte subordonatoare
bli 112
bra, bättre, bäst 136
bruka 44
böjning, vezi flexiune
bora 44
börja 158

C
carnet vocabular 9
cererea politicoasă 45
comparaţia 132–139
comparativ 132, *134*, 136–139
  de egalitate 132, 133
  de superioritate 132, 133
„complement adverbial al propoziţiei" *47*, 55
complement circumstanţial *31–33*
complement circumstanţial de loc 32
complement circumstanţial de mod 32
complement circumstanţial de timp 32
complement direct, vezi obiect
complement de agent 87
complement indirect, vezi obiect
complemente la începutul propoziţiei *32–33*
conjuncţii subordonatoare 53
consoane 57, *63–70*
  fricative 64
  grupuri de consoane *65–68*
  oclusive 63–64
  sonore 63, 81
  surde 63, 81
consoane duble 68, 71
  construcţii de prezentare, vezi construcţii perifrastice de prezentare
construcţii emfatice 173–174
construcţii perifrastice de prezentare *175–177*
coordonare 50
cuvinte interogative 12, 49
cuvinte subordonatoare 55

D
den andra 130
den där 122–123
den ena 130
den här 122–123
den, det, de (dom): articol definit *110–112*, 135–136; vezi şi pronumele personal
deponens, vezi forma în *s* a verbelor
derivare 103
dess 117
det, vezi subiect formal, pronumele personal, construcţii perifrastice de prezentare, răspunsuri scurte
determinanţi 96, 107, *122–131*
determinare 17, *96*
dicţionar 9
direcţie 140, *146–147*, 151, 153–155

direkta frågor, vezi întrebări directe
dit 140–141
dom 20, 37
då 174
dålig, sämre, sämst 136
där 140, 169–170, 172, 174
därför att 53

E
eftersom 53
emfatisk omskrivning, vezi perifrazele emfatice
en: pronume 40
enclitic (articol), vezi articol definit
enkel mening, vezi propoziție principală (independentă)
en-ord, vezi grupa *en*
ett-ord, vezi grupa *ett*
existentialsats, vezi construcții de prezentare

F
fastän 53
finnas 89, 175–176
fler, flest 139
flexiune 14
forma activă (verbe) 87
forma de bază
a verbului 79–86
a adjectivului 133–137
forma definită *96–97,* 99, 104–105, 113–114, 122, 134–137, 139
forma în *s* a verbelor 88
forma nedefinită 96–97, 104–105, 113–114
forma pasivă *87*
forma reflexivă 38–40, 117–118
fraza 13, 50–51
fricative, vezi consoane fricative
frågeord, vezi cuvinte interogative
frågeordsfrågor, vezi propoziții interogative parțiale
frågetecken, vezi semnul întrebării
främre vokaler, vezi vocale anterioare
från 146, 154–155
futurum, vezi viitor
få: verb *43,* 157
få, färre 139
för att 158

G
gammal, äldre, äldst 136–137
ge 92
genitiv *106,* 120
genom 155
genom att 158
gen 18–19, 95
genus, vezi gen
glosbok, vezi carnet vocabular
gramatică 11
grov, grövre, grövst 137
grammatik, vezi gramatică
grup nominal *107,* 108
grupa *en 18–19,* 95
grupa *ett 18–19,* 95
grundform, vezi forma de bază
grundtal, vezi numerale cardinale
gå 149
gärna, hellre, helst 139
göra: răspunsuri scurte 33–35

H
ha 36
auxiliar 73–75
răspunsuri scurte 34
hel, helt, hela 128–129
hellre, helst, vezi *gärna*
hit 140
hjälpverb, vezi verbe auxiliare
hoppas 88
hos 144–145
hotărît (articol), vezi articol definit
hur 30
hur dags 30
hur långt, länge 31
hur mycket 30–31
hur ofta 31
huvudsats, vezi propoziție principală
huvudverb, vezi verbe principale
här 140
hög, högre, högst 137

I
i 144, 145
icke-räkningsbara substantiv, vezi substantive nenumerabile
imperativ *45,* 79–80
imperfekt, vezi preterit
indirekta frågor, vezi întrebări indirecte
infinitiv 16, 41–42, *80,* 156–166
infinitivmärke, vezi marca infinitivului
ingen, inget, inga 126–127
in i 154–155
innan 53
inte 26, 47, 55
interogația totală, vezi propoziția interogativă totală
îndemnul 45

J
ja/nej-frågor, vezi propoziția interogativă totală
jo 34–35
jämförelse, vezi comparația

K
kommatecken, vezi virgula
kommer att 77–78
komparativ, vezi comparativ
kongruens, vezi acordul adjectivului cu substantivul
konsonanter, vezi consoane
korta vokaler, vezi vocale scurte
kortsvar, vezi răspunsuri scurte
kortverb, vezi verbe scurte
kunna *42,* 162
känna 163, 164
köra 148, 149

L
ligga *141–143,* 150–151, 176
lilla 113
liten, lilla, små 113
lite(t), mindre, minst 136, 139
ljud, vezi sunete
lungime (vocale) 10, *58–59,* 69
låg, lägre, lägst 137
långa vokaler, vezi vocale lungi
lägga 150–151
längd, vezi lungime
längs 155

M
majuscule 13, *72*
man: „bărbat", „om" 104
pronume *39–40,* 87
marca infinitivului 156–158
medan 53
mening, vezi frază, vezi propoziție principală independentă
mer, mest 138–139
mer än 138
mindre 139
minnas 88

minst 139
minuscule *72*
mişcare (verbe de) 147–149
mot 155
mycket, mer, mest 139
många, fler, flest 139
måste *43*, 157

N
NP (noun phrase), vezi grup nominal
nere 153
număr 17
nume predicativ, vezi adjectiv cu funcţie de nume predicativ
numeral 22
cardinal 22
ordinal 22
numerus, vezi număr
någon, något, några 111, *124–128*
när 53, 170
cuvint interogativ 12, 30

O
obestämd artikel, vezi articol nedefinit
obestämd form, vezi formă nedefinită
obiect 23–24, 25, 37–40
objektsform, vezi pronume personal cu funcţie de obiect
oclusive, vezi consoane oclusive
om 53
ordbok, vezi dicţionar
ordfoljd, vezi ordinea cuvintelor în propoziţie
ordförråd, vezi vocabular
ordinul, vezi cererea politicoasă
ordinea cuvintelor în propoziţie 12, 24, 40, *46–49*, 55
ordklasser, vezi părţi de vorbire
ordningstal, vezi numeral ordinal
oregelbundna adjektiv, vezi adjective neregulate
oregelbundna adverb, vezi adverbe neregulate
oregelbundna verb, vezi verbe neregulate
ortografie 10, *57–71*

P
participiu 89
participiu prezent 89, *90*, 114, 138
participiu trecut 89, 90, *91*, 113–116, 138
particule 93–94, *152–154*
partikel, vezi particule
părţi de propoziţie 23–25
părţi de vorbire 15–22
perfekt 73–77
perfekt particip, vezi participiu trecut
perifrazele emfatice 173–174
personliga pronomen, vezi pronume personal
platsadverbial, vezi complement circumstanţial de loc
platshållartvånget, vezi subiect: obligativitatea exprimării subiectului
plural 14, 17, *100–106*, 111–112
pluskvamperfekt, vezi mai mult ca perfect
pozitiv, vezi forma de bază a adjectivului
poziţie *140–144*, 151–152, 153
posesiv, vezi pronume posesiv
possessiva pronomen, vezi pronume posesiv
predicat 23, vezi şi *verb*
prefixe 85
prepoziţii *21–22*, 35, 93, 144–147, 152, 154–155
prepoziţii izolate 170–172
presens particip, vezi participiu prezent
presens, vezi prezent
presentering, vezi construcţii perifrastice de prezentare
preterit 15–16, 42, 73, 76, 79, *81–82*
preteritum, vezi preterit
prezent 15–16, 73, 79, *81*
probabilitate 43, 159
proclitic (articol), vezi articol definit proclitic
pronume personal *19–20*, *37–38*
cu funcţie de obiect 37–38
cu funcţie de subiect 37–38
pronume posesiv 117–121
pronume reflexiv *38–39*, 40
pronume relativ 55, 56
pronunţare 10, *57–70*
propoziţia 13, *26–35*, 40, 41, 42–44, 46
propoziţie afirmativă 26
propoziţie interogativă indirectă 166
parţială *167–168*
totală *166–167*
propoziţie interogativă parţială *28–29*, 49
propoziţie interogativă totală 26–28
propoziţie interogativă totală care conţine mai multe verbe 48
propoziţie principală *51–52*
propoziţie principală independentă *50*
propoziţie negativă *26*
propoziţie subordonată *51–56*, 156, 157, 158–170
propoziţie relativă 56, *169–170*
propoziţie subordonată circumstanţială *53–54*
propoziţii subordonate introduse prin **att** 51, 52, *158–166*
punct 13
punkt, vezi punct
på 144–145, 149

R
răspunsuri scurte *33–35*
relativbisatser, vezi propoziţie relativă
resa 147
riktning, vezi direcţie
rugămintea, vezi cererea politicoasă
räkneord, vezi numeral
räkningsbara substantiv, vezi substantive numerabile

S
samma 133
sammansatt mening, vezi frază
sats, vezi propoziţie
satsadverbial, vezi ,,complement adverbial al propoziţiei“
satsdelar, vezi părţi de propoziţie
semnul exclamării 13
semnul întrebării 13
sig *38–40*
silabe *58–59*
accentuate 58–59
neaccentuate 58–59
sin, sitt, sina *117–119*
singular *17*

sitta *141–143,* 150–151, 176
ska(ll), vezi **skola**
skola: auxiliar 44
viitor *77–79*
skulle, vezi skola
sluta 158
små 113
som: comparaţie 136
propoziţii interogative indirecte 167–168
pronume relativ *56, 169–172,* 173–175
spetsställning, vezi complemente la începutul propoziţiei
stare, vezi poziţie
stavning, vezi ortografie
stor, större, störst 137
stå *141–143,* 150–151, 176
ställa 150–151
subiect *23–25*
obligativitatea exprimării subiectului *25*
subiect formal 25, *159,* 175–177
subjektsform, vezi subiect
subordonare *50–51*
sufixe *103*
substantiv 17–19, *95–106*
sunete 10, *57*
sunete sonore 57
sunete surde *57*
superlativ *132–133,* 134–138
supin 73–77, *80,* 91
supinum, vezi supin
sådan, sådant, sådana 128–*129*
sämre, sämst 136
sätta *150–151*

T
tema *82*
tema, vezi tema
tempus, vezi timp
terminaţii 14
tidsadverbial, vezi complement circumstanţial de timp
till *145–146*
tillbaka 154
timp (verbal) *15*
tonande ljud, vezi sunete sonore
tonlösa ljud, vezi sunete surde
trivas 89
tro *161–162*
trots att 53
tung, tyngre, tyngst 137
tycka *161*
tänka: ,,a (se) gîndi" 157, 162
viitor *78*

U
underordnande konjunktioner, vezi conjuncţii subordonatoare
underordning, vezi subordonare
ung, yngre, yngst 137
uppe 153
utan 128
utan att 158
utropstecken, vezi semnul exclamării
uttal, vezi pronunţare
ut ur 154–155

V
vad 12, *29–30,* 124, 167–168
var: cuvînt interogativ 12, *30,* 140
vara: ,,a fi" 35, 141, 176
răspunsuri scurte 34
varannan 131
varfor 30
varifrån 30, 140, 146
varje 131
vart 30, 140, 146
var (vart) tredje, var fjärde 131
vem 12, *29,* 167–168, 171
vems *29,* 167
verb 12, 73–93
verbe auxiliare *42–44*
verbe deponente, vezi forma în s a verbelor
verbe cu particulă 93–94
verbe de percepţie 132
verbe în *ar* 16, 41–42, 45, 79–80
verbe în *er* 16, 41–42, 45, 79–80, 82
verbe principale 42, 43
verbe neregulate 86
verbe scurte 84–85
verbe tari 82–83
verbets tema, vezi tema
veta 162
vid 144
vilja 42, 157
vilken, vilket, vilka 123–124, 168, 170, 174
virgula 52
vocabular 9
vocale 10, *57–63*
vocale accentuate, vezi silabe accentuate
vocale anterioare 67
vocale lungi 60–61, 62–63
vocale posterioare 67
vocale scurte 61–62
vokaler, vezi vocale

Å
å = marcă a infinitivului 157
åka 147–148

Ä
äldre, äldst 136–137
än: comparaţia 132–134, 137–138, 139
ändelser, vezi terminaţii

Ö
över 155

Åke Viberg · Kerstin Ballardini · Sune Stjärnlöf

Översättning Tudor Boros

Granskning och bearbetning

Felicia Iliescu och Petru Mircea Iliescu

GRAMATICA LIMBII SUEDEZE · SVENSK GRAMMATIK PÅ RUMÄNSKA

Gramatica limbii suedeze se deosebeşte de gramaticile tradiţionale prin aceea că, arătînd în mod gradat cum este construită limba suedeză, dezvoltă un sistem de învăţare progresivă.

O altă trăsătură caracteristică a cărţii este aceea că termenii gramaticali de bază sînt explicaţi pe scurt înainte de a fi folosiţi.

Gramatica de faţă acoperă următoarele domenii:

- construcţia propoziţiilor
- flexiunea cuvintelor
- pronunţare şi ortografie
- elemente de vocabular şi construcţia cuvintelor

Gramatica limbii suedeze este concepută ca un complement la manualul pentru începători *Mål*, dar poate fi folosită şi independent de acesta. Ea face parte dintr-o serie de gramatici suedeze publicate în limbile vorbite de diferite grupuri de imigranţi din Suedia.

Svensk grammatik på rumänska skiljer sig från vanliga grammatikor genom att den steg för steg visar hur språket är uppbyggt och på så sätt har en inbyggd inlärningsgång.

Ett annat genomgående drag är att grundläggande grammatiska termer kort förklaras innan de används.

Grammatiken täcker följande områden:

- satsens byggnad
- ordens böjning
- uttal och stavning
- exempel på hur ordförrådet är uppbyggt

Grammatiken är tänkt som ett komplement till nybörjarläromedlet *Mål* men kan också användas fristående. Den ingår i en serie med svenska grammatikor på språk som talas av många invandrare i Sverige.

Natur och Kultur

N 91-27-50148-5 B